Willy Pasini

Sadakatsiz Aşklar

Aldatmanın Psikolojisi Üzerine

iletişim

Sadakatsizlik, aldatma ya da ihanet... adına ne dersek diyelim, her zaman merak uyandıran ama aynı zamanda ürpertici, dahası yakıcı bir konu. Oysa aldatılma ve günün birinde aldatma ihtimalinin olmadığı ilişki yoktur. Sevmek, aynı zamanda bu riski almak demek değil midir?

Günümüzde iki insanı birlikte olmaya itenin, çoğu zaman güçlü bir duygusal bağ kurma umudu olduğu ve evliliğin güvenlik duygusu veren bir "barınak" işlevi üstlendiği düşünülürse, sadakatsizliğin çift hayatına karşı büyük bir tehdit oluşturduğu muhakkak. Güvenlik duygusu temel bir ihtiyaçsa, çiftleri sadakatsizliğe sürükleyen nedir o halde? İkili bir ilişkinin başına gelebilecek en büyük badire midir sadakatsizlik? Bencilce peşinden gidilen bir zevk midir, yoksa geleneksel ahlâka meydan okumanın bir yolu mu? Bugün eskiye göre daha mı çok insan eşlerini aldatıyor, yoksa gelişen iletişim teknolojileri sayesinde ihanetler daha mı fazla ortaya çıkıyor? Aldatma kişinin hangi psikolojik ihtiyaçlarını gideriyor? Aldatmaya ve aldatılmaya yatkın kişiliklerden söz edilebilir mi? Hepsinden önemlisi: Sadakatsizliğin panzehiri var mıdır?

Psikiyatrist ve seksolog Willy Pasini, *Sadakatsiz Aşklar*'da okuru sadakatsizliğin kalbine doğru bir yolculuğa çıkarıyor. Günümüzün akışkanlık ve geçicilik üzerine kurulu yaşam tarzının, ayrıca git gide erotik imgelerle kuşatılan dünyamızın aldatmaya nasıl zemin hazırladığını, rahat bir dille ve renkli örneklerle ele alıyor. Aldatmanın, çiftlerin hayatında nasıl bir yer tuttuğunu anlamak isteyenler için aydınlatıcı bir kaynak...

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-2240-6

9 789750 522406

KDV'DEN MUAFTIR

WILLY PASINI 1938'de Milano'da doğdu. Halen Cenevre Üniversitesi'nde psikiyatri ve medikal psikoloji dersleri veriyor ve cinsel sağlık alanında araştırma projeleri yürütüyor. Çift ilişkisi, kıskançlık, mahremiyet gibi konularda yazdığı kitapları pek çok dile çevrildi. Türkçede daha önce *Aşk ve Yemek* (İletişim, 2001) adlı kitabı yayımlandı.

Amori infideli. Psicologia del tradimento
© 2007 Arnoldo Mondadori Editori S.p.a., Milan
Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Grandi & Associati'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 2522 • Psykhe 23
ISBN-13: 978-975-05-2240-6
© 2017 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1-2. Baskı 2017-2019, İstanbul
3. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ EDİTÖRÜ Bahar Siber
KAPAK Suat Aysu
KAPAK FOTOĞRAFI Kirill Smirnov
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Bahri Özcan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

WILLY PASINI

Sadakatsiz Aşklar

Aldatmanın Psikolojisi Üzerine

Amori infideli
Psicologia del tradimento

FRANSIZCADAN ÇEVİREN
Can Belge

iletişim

Sadakatsiz Aşklar

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 7

BİRİNCİ BÖLÜM
AŞK VE İHANET: GÜNÜMÜZDE SADAKATSİZLİK 11

İKİNCİ BÖLÜM
ÇOKEŞLİ MİYİZ, TEKEŞLİ Mİ? 27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ALDATMAK YA DA ALDATMAMAK: BİR TERCİHİN SEBEPLERİ 35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BENİ NEDEN ALDATTIN? 49

BEŞİNCİ BÖLÜM
"KORKUNÇ" İHANETLER 63

ALTINCI BÖLÜM
YENİ SADAKATSİZLİKLER 73

YEDİNCİ BÖLÜM
SEKS VE DUYGULAR 91

SEKİZİNCİ BÖLÜM
ALDATILMA KORKUSU 105

DOKUZUNCU BÖLÜM
ALDATMA VE ÇİFTE HAYAT 121

ONUNCU BÖLÜM
ALDATMA SONRASI 139

ON BİRİNCİ BÖLÜM
"BOYNUZLANAN"IN TARAFINDA 153

ON İKİNCİ BÖLÜM
KRİZİ AŞMAK MÜMKÜN MÜDÜR? 165

SONUÇ 187

PEKİ SİZ SADAKATSİZLİK HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ? 191

GİRİŞ

Bu kitabı belki aldatıldığınız için okumaya başladınız; belki de sessizce ve gizlice, kendiniz aldattığınız için. Bunu bilmeme imkân yok. Ama biliyorum ki şu anda, dünyanın dört bir yanında, kadın erkek milyonlarca insan eşlerini aldatıyor. Ve bir o kadarı da aldatmış durumda.

Bazen bu sır ortaya çıkar, herkesçe duyulur, bir silah olarak kullanılır. Hatta bazen çok büyük bir tesadüf sonucu ortaya çıktığı da olur. Ligurya'da sevgilisiyle birlikte plajda tatil yaparken, İtalya Bisiklet Turu'nu izleyen helikopterdeki kameranın yakın plan çekimine takılan adamcağızın başına geldiği gibi. Böylece olmaması gereken bir yerde, karısı olmayan bir kadınla televizyona çıkmıştı adam. Ne diyelim? Bazen hakikaten olmamamız gereken yerde, olmamamız gereken zamanda oluyoruz işte...

Şüphesiz, aldatmaların hepsi ortaya çıkmıyor. Bazı gayrimeşru ilişkiler sonsuza değin bir sır olarak kalıyor ve hatıra haline geliyor. Bir cep telefonunun belleğindeki kısa mesaj, çekmecedeki çamaşırların arasına saklanmış bir mektup (yahut daha sonra kuytuda tekrar okunabilmesi için çıktı-

sı alınmış bir e-posta), sadece orada yer alan kişi için anlam taşıyan bir fotoğraf. Ya da, sadece, kalbin derinliklerinde bir heyecan.

Bunlar romanlara malzeme olan ya da şiir haline gelen yaşantılar. Ama bir psikiyatr olarak ben başka bir şeyle ilgileniyorum: Aldatmayı anlamak istiyorum. Nasıl ve neden oluyor? Ve bilhassa da, bugün hakikaten daha mı fazla aldatıyoruz, bunu anlamak istiyorum.

Bence evet öyle, bunun da çok basit bir sebebi var: Daha uzun yaşıyoruz, bu da bize birden çok aşk macerası yaşama, dolayısıyla çok daha fazla aldatma imkânı veriyor. *New York Magazine*'in "homeopatik" denen özel bir aldatma biçimiyle (yani ilişkinin ömrünü uzatmak için sistematik ve metodik küçük aldatma dozlarının uygulanmasıyla) günümüzde çok daha fazla karşılaştığımızı iddia etmesi boşuna değil.[1]

Günümüzde, aşkın, çok daha medyatik ve daha fazla kamuya açık olduğu da bir gerçek. Bütün dünyanın önünde konuşuyoruz, bağırıyoruz, suçluyoruz, intikam istiyoruz. Yalnızca paparazzilerin dur durak bilmeksizin peşlerinde koşup taciz ettikleri Hollywood yıldızlarını kastetmiyorum. Times Square'deki dev bir reklam panosunu altmış bin dolara kiralayıp üstüne "Selam Steven, beni görüyor musun? Onun hakkında her şeyi biliyorum, mide bulandırıcı bir zifossun... Müstakbel eski karın Emily" yazan sokaktaki insanı da kastediyorum. Altındaki not da çok cici: "Bu afişin bedelini ortak hesabımızdan ödedim."

Şurası çok açık: Bugün kadınlar, tıpkı Emily gibi, eskisine göre daha özgür davranıyorlar. Daha güçlüler, kendilerine daha fazla güveniyorlar ve kendilerini daha çok ifade ediyorlar. Üstelik aldatılmış dahi olsalar, aşk meşk konularında da. Ama ilgimi çeken başka bir nokta var: Elizabeth

1 N. Pollat-Mattiot ve M. Trinci, *Se l'amore tradisce*, Milano, Baldini Castoldi Dalai, 2007.

Abbott'un gayrımeşru sevgililerin hayatlarını hem anlatan hem tahlil eden kitabında[2] altını çizdiği gibi, şu uzun sevgililer ordusu yüzyıllar boyunca hep büyümeye devam etti. Marilyn Monroe'yla Madam Pompadour arasında, Maria Callas'la Camilla Parker-Bowles arasında, sevgililik durumundan "olağan" eşlik durumuna geçiş öncesinde ne gibi ortak yönler vardı? Abbott'un "sevgililik" ya da "metreslik" diye adlandırdığı şey şu: Çoğu zaman gayrimeşru biçimde ve muhakkak gizlilik içinde, "diğeri" olma durumu. Atalarına kıyasla bugünkü sevgililer bana daha farklı görünüyorlar, kendilerinden daha eminler ve karşılarındakine daha az tabiler. Hiç utanç duymadan ve rahatsız olmadan ihaneti ya da ihanet eden kocayı seçen sadakatsiz kadınlar bunlar. Aldatmak, artık popüler kadın edebiyatında, yani bir zamanlar "beyaz dizi" denen şu kadınsı ve ironik hafif romanlarda bile aklanmış görünüyor.

Kadınların yine kadınlar için yazdığı poplüler kadın edebiyatı, bugün aldatmayı fütursuzca konu ediyor. İki başlık bunu anlatmaya yeter: kocalarını aldatmaya ve birbirlerine bunu anlatmaya karar veren, bir yandan da kendi kocalarını bu küçük oyunun dışında tutmaya özen gösteren otuzlu yaşlarda dört Los Angeles'lı "*umutsuz ev kadını*"nın anlaşmasını anlatan *The Infidelity Pact*[3] ve e-posta üzerinden eski bir sevgilisiyle yeniden temas kurup sonunda, bu buluşma çerçevesinde, daha önce asla kurtulmayı başaramadığı fazla kilolarını vermeye karar veren kırk yaşında evli bir kadının diyetini anlatan, kelime anlamı "aldatma rejimi" olan *The Adultery Diet*.[4]

Yani günümüzde ihanet daha yaygın ve gözle görünür; aynı zamanda "küresel". Eski *Wall Street Journal* muhabiri Pa-

2 E. Abbott, *Une histoire des maîtresses*, Montreal, Fides, 2004.

3 C. Karasyov, *The Infidelity Pact*, Broadway Books, New York, 2007.

4 E. Cassady, *The Adultery Diet*, Pocket Books, New York, 2007.

mela Druckerman'ın[5] yaptığı gibi ilginç bir dünya turuna çıkmak da mümkün: Druckerman dünyayı gezerken, geçtiği her ülkede "evlilik dışı ilişki yaşama" hali için kullanılan farklı tabirleri bir araya getirmişti: ABD'de "yanında birini bulundurmak" deniyor, İsveç ve Rusya'da "sola kaçmak", İrlanda'da "oyun dışı oynamak", İngiltere'de "deplasmanda oynamak", Hollanda'da "kediyi karanlıkta kıstırmak", İsrail'de "dışarıda yemek", Endonezya'da "harika bir antrakt geçirmek". Kültür Devrimi döneminde "yaşam tarzı sorunlarımız var," denen Çin'de ise, bugünlerde "iki gemiyi birden yüzdürmek"ten bahsediliyor.

Ama aldatma küreselleşmiş, sınırları aşmış olsa da, sebep olduğu yıkımın şiddetinde değişen bir şey yok. Zaten bugünkü sadakatsizliğin kalbine doğru uzun bir yolculuk olan bu kitabı yazmamın sebebi de bu. Hep birlikte, aldatmanın bugün hakikaten daha mı yaygın olduğunu ve bunun sebebini anlamaya çalışacağız. Biyolojik ve etolojik köklerine uzanacağız. Sebeplerini tahlil etmeye çalışacağız, duygusal ve cinsel sadakatsizliğin ayrımını yapacağız ve affetmesi en zor olan "korkunç" zinaları inceleyeceğiz. Aldatılan eşin açısından da bakacağız, onun korkularını, kuşkularını, kimi zaman haklı kıskançlıklarını paylaşacağız, hatta belki ona aldatan tarafı yakalaması için birkaç tüyo vereceğiz. Ve sonunda, affetmek ve birlikteliği eskisi gibi sürdürmek mümkün müdür, bunu anlamaya çalışacağız. Açık konuşalım, bazı durumlarda ihanet için terapi görmek gerekir; yaralı çiftin iletişim sorunlarına merhem olabilecek, aldatılan tarafın itibarını ve bazen, aldatan tarafın dürtüselliğini düzeltecek tek çözüm budur; karanlık gecenin ardından yeni bir günün başlayabilmesi için tek çözüm.

---

5 P. Druckerman, *Lust in Translation. The Rules of Infidelity from Tokyo to Tennessee*, The Penguin Press, New York, 2007.

BİRİNCİ BÖLÜM

AŞK VE İHANET: GÜNÜMÜZDE SADAKATSİZLİK

Yaşadığımız şu dönemde daha mı fazla aldatıyoruz yoksa daha mı fazla bundan bahsediyoruz? Ben, kendi adıma, eskiye göre çok daha sadakatsiz olduğumuzu düşünüyorum. Son yüz yıl içinde yaşam süresi beklentimiz ikiye katlandı, kırktan seksene ve daha fazlasına çıktı. Bu da, hem yaşantımızda hem de çift yaşantısında köklü değişimlere sebep oldu. Eskiden çocukluk, yani doğuştan buluğ çağına kadar olan dönem, bir yaşamın toplam süresinin çeyreğini oluşturuyordu. Bugün % 15'ten, yani altıda birden fazlası değil. Peki geriye kalan onca zamanda, yani hayatın bu altıda beşlik bölümünde sıkılmamak için ne yapmalı?[1]

Çoğumuz için aldatma, öncelikle, gündelik hayatın rutininden, günlük yaşayış kalıplarının yarattığı alışkanlıklardan ve yoksunluk hissinden sıyrılmanın bir yolu. Somon balıkçılığına tutkun bir arkadaşımı sık sık örnek veririm. Kendisi, cumartesi günleri, karısının yanında olmaktansa –yatak da buna dahil– bir dere kenarına gitmeyi tercih ettiğini iti-

1 C. Buddeberg, "Le mariage empêche-t-il le desir sexuel ?", *Les Cahiers de sexologie clinique*, XXII, 1996, s. 131.

raf etmişti. "Karım hep aynı," diyordu, "oysa oltaya takılan somon küçük mü çıkacak büyük mü, asla bilemiyorum. İşte bu yüzden her cumartesi dere kenarına gidiyorum."

ÇİFTİN SOSYAL İŞLEV KAYBI

Yüzyıllar boyunca eş seçimi ve evlilik, toplumsal normların kontrolü altındaydı. Birliktelikler çoğu zaman aileler tarafından kararlaştırılıp ayarlanırdı ve aynı toplumsal sınıf içinde, coğrafi olarak yakın bölgelerde olurdu. Evlilik, cemaatin güvenliğini sağlamayı amaçlayan bir kurumdu. Karı kocanın ve çocuklarının hayatta kalmasını sağlayan karşılıklı bir yardımlaşmaya dayanırdı. Günümüzde hâlâ para ya da toplumsal sınıf atlamayı amaçlayan bazı çıkar evlilikleri olsa da, iki insanı evlenmeye iten, çoğu zaman, güçlü bir duygusal bağ kurma umududur.[2] Dolayısıyla evlilik, hem güvenlik duygusu verecek bir "barınak" hem de gündelik hayatın tekdüzeliğini kırmak için arada bir –dürtüler ve fikirler– lav püskürtme ihtimali olan bir "yanardağ" olmak durumunda. Peki aynı çift, hem bir şey olup hem de onun tersi olabilir mi? Bir de *sensation seeker* (heycan peşinde koşan) adını verdiğim insanlar, yani kadınlar ve erkekler var: Bunlar devamlı heyecan peşindedir ve evlilikten çok fazla şey beklerler. Geride bırakılan zamanın, tutku ve erotizmin düşmanı olmakla birlikte, güven, saygı, suç ortaklığı gibi şüphesiz aynı derece baş döndürücü olmayan ama aynı derecede güçlü başka duygular doğurduğunu unutur yahut bilmezler.

2 W. Pasini, *Les Nouveaux Comportements sexuels*, Odile Jacob, Paris, 2003.

Psikolog Roberto Giommi büyük isabetle şöyle diyor: "Eski sözleşme bozulduğundan beri çiftler, yerine yeni ritüeller koymadıkları müddetçe kendilerini kemiren duyguların avı haline geliyorlar."[3] Yani günümüz çiftinin "özelleştirilmesi" katiyen basit ve otomatik bir şey değildir, hatta en zor psikolojik süreçlerden biridir. Çift olmanın aşırı idealleştirilmesi gibi, cinsel tatminsizliğe yol açan ve birçok evliliğin sonunu getiren savunma mekanizmaları bundan doğar.

Özellikle gençlerin çift olmakla ilgili ütopik bir tahayyülü var. Hem mutluluk getirmesini hem de geçmişin yaralarını sarmasını bekliyorlar. Bu da aldatmaların önünü açıyor çünkü evlilikten çok şey bekleyenler, sonunda "aşklarını kaybediyorlar" ve başka yerlere bakmaya başlıyorlar: Beklentileri aşırı ya da yanlış oluyor. Yirmi dokuz yaşında güzel ve zarif bir genç kadın olan Claudia, buna iyi bir örnek. Çalıştığı yerdeki üstüne, bugün elli yaşında olan Frédéric'e hep hayranlık duymuş. Frédéric karısından ayrılınca Claudia'nın etrafında dönmeye başladı, bu da kızı şaşırtıp kafasını karıştırdı. Claudia Frédéric'in ofisteki rolüyle ona olan hislerini duygusal olarak birbirine karıştırdı. Karısını neden terk ettiğini sormadı kendine; onun, ne zamandır beklediği prens olduğunu düşünmekle yetindi. Şunu da söylemek gerekir ki, Claudia geçmişte, kendinden çok daha dışa dönük biri olarak önce aile içinde, sonra da oğlanlar karşısında devamlı önüne geçen ablası tarafından sık sık ikinci plana itilmişti. Frédéric kendisine asılınca, Claudia başrolü oynama sırasının nihayet kendisine geldiğine inandı. Böylece birlikte yaşamaya başladılar ve boşanma sonuçlandığı anda da evlendiler. Frédéric gerçek yüzünü ve benmerkezci kişiliğini evlilikten sonra göstermeye başladı, ki bunlar ilk evliliğinin

3 "Inserto Salute di Repubblica", 29 Ocak 2004.

sonunu getirdiği gibi ikincisinin de sonunu getirecekti. Yeni eşinin sekse değil, başını yaslayacak bir omza ihtiyaç duyduğunu anlamadı. Gittikçe kendini daha yalnız hisseden Claudia, sık sık gittikleri tenis kulübünde Bernard adında biriyle tanıştı, Frédéric kadar çekici, onun kadar paralı değildi ama maçtan sonra kocası arkadaşlarıyla içmeye giderken Bernard onu dinliyordu. Ve işte böylece Claudia, Frédéric'i, cinselliğinden ziyade ilgisini arzuladığı Bernard'la aldattı...

BİR BENCİL KİBARLAR TOPLUMU

İyiden iyiye narsisist bir toplum haline geldik, böylece "ben" "sen"i, özellikle de "biz"i ezdi geçti. Bu yüzden de artık her arzunun mümkün olduğu kadar çabuk giderilmesi gerekiyor. Cinselliği, üremeden olduğu kadar kalpten de kopartan bugünkü bekârları ve "yarı bekârları" kastediyorum. Vaktiyle erkekler ve fethetme iştahları için geçerli olan şey, bugün artık gitgide artan sayıda kadın (milyonlarca New Yorklu ve Avrupalı kadın izleyicinin kült dizisi *Sex and the City*'nin kahramanları kadar özgür ve edepsiz kadınlar) için de aynı şekilde geçerli. Yeni kadın kimliğinin bir unsuru da bu.

En önemlisi, bugün gelip geçici bir anlayışla yaşıyoruz. Bununla yüzeysel olduğumuzu söylemek istemiyorum, daha ziyade şunu kastediyorum: Vaziyet ne kadar tamir edilemez olursa olsun, belki çok da düşünüp taşınmadan, sorunlarımıza çare bulabileceğimize ya da her şeye sıfırdan başlayabileceğimize inanıyoruz. Bilinçsizlik düzeyinde şöyle geçiriyoruz aklımızdan: "Şu anda bu ilişkiyi istiyorum (gelip geçicilik duygusu), işler sarpa sararsa başka bir şey bulurum." Upuzun siyah saçlarıyla otuz üç yaşındaki Michèle de böyle akıl yürütüyor. Onu hareket ederken, konuşurken görüyorum: Esnek ve kışkırtıcı, bana bir ceylanı hatır-

latıyor. Ama aynı zamanda ceylanlardan kaçmaya da eğilimli. Ne zaman kendine yeni bir erkek arkadaş bulsa ya da biriyle tanışsa, üç aydan fazla sürmeyeceğine emin. Bu onun hem cinsel hem ilişkisel düzeyde mutlu olmasını engellemiyor. Değişikliği seviyor. Ve bilinmedik diyarlara yapılan yolculukları sevdiği gibi, tanıştığı erkeklerle birlikte "içe doğru yolculuklar" yapmaktan da hoşlanıyor. Ve belki de bunu, (benim kuşkum bu yönde) evlendiğini görmek isteyen annesine karşı çıkmak için yapıyor.

EROTİKLEŞMİŞ BİR DÜNYA

Genç ve güzel bir kız, hele biraz açık seçik giyinmiş ve iç gıcıklayıcıysa, artık en son cep telefonundan yeni bir parfüme, ne olursa olsun her şeyi satabilmenizi sağlıyor. Oğlanlar için de aynı şey geçerli:Yeter ki her tarafı kaslı ya da aksine incecik, yarı çıplak, solgun ve güzel delikanlılar olsun. Çünkü medyanın (internet de dahil olmak üzere gazetelerden televizyona) daha fazla nüfuz ettiği toplumumuz da gittikçe daha fazla erotikleşiyor. Cinsiyetbilimci Marie-Helène Colson[4] da, içinde yaşadığımız fazlaca "libidocu" bağlama ısrarla işaret ederken bunun altını çiziyor.

Medya kültürü ve reklamın erotikleşmesi nedeniyle, cinsel mutluluk âdeta bir görev haline geldi. Sadakatsizlik de bu zorunlu mutluluk arayışıyla birlikte mecburen yayılıyor. Bu hikâyeden asıl kazançlı çıkan kuşkusuz kadınlar oldu. Kadının zevk alması, artık yeni bir hak olarak talep ediliyor ve gerekli görülüyor. Çocuk sayısının (yakın zamana kadar bir kadının kendini gerçekleştirme değerlendirmesinde bir numaralı ölçüttü bu) yerini de orgazm sayısı almış gibi görünüyor.

4 M. H. Colson, *Il n'est jamais trop tard pour realiser sa sexualité*, Editions de la Martiniere, 2001.

Kadının sadakatsizliği Batı toplumunda o denli yaygınlaştı ki, bugün kadınlar da erkekler kadar aldatıyor. Bu değişimin belirleyici etmeni, doğum kontrolünün yaygınlaşması. Hap ve prezervatif kullanımı sayesinde, elli altmış yıl öncesine kadar birçok kadının en büyük kâbusu olan evlilik dışı gebelik tehlikesi neredeyse sıfıra düştü. Bunun dışında, aldatma birçok yerde artık yasalar tarafından cezalandırılmıyor ve ille de bir boşanma sebebi sayılmıyor. Kocasını aldatan bir kadınla sevgilisinin, genç kadının iki erkek kardeşi tarafından recmedildiği Afganistan ve Pencap'tan uzağız.[5] Zaten bu recmetme Avrupa'da uygulansaydı nüfuz hızla ve gözle görülür bir biçimde azalırdı çünkü yapılan çalışmaların büyük bir bölümüne bakılırsa kadın ve erkeklerin % 50'sinden fazlası en az bir defa eşlerini aldatmışlar.

İngiltere'de, 10.000 kadın arasında yapılmış bir araştırmayı paylaşmak istiyorum. Aldatmanın genetik bir kökeninin olup olamayacağını bulmak için bu kadınların 5.000'i tek yumurta ikizlerden seçilmişti. Araştırma, aldatmanın genlerde kayıtlı olmadığı sonucuna ulaşsa da, bu 10.000 kadının % 40'ının eşlerini aldattığını ortaya çıkardı. Ve bir şey Avrupa için geçerliyse, daha büyük ölçekte Batı dünyası için de öyledir. Kadınlar Batı'da özgürlük ve eşitlikte kazandılar, vicdanen ise kaybettiler. Şu rakam yeterli: Suzan Shapiro Barash'ın yaptığı bir ankete göre, Amerikalı kadınların % 60'ı kocalarını en azından bir defa aldatmışlar...

KAÇ KİŞİ BU "HAİNLER"

Günümüzde inançlılarla inançsızlar arasında bir zıtlaşma olduğunu ileri süren Francesco Alberoni'ye katılıyorum.[6]

5 *La Repubblica*, 31 Ocak 2007.

6 *Corriere della Sera*, 21 Mayıs 2007.

Özellikle Katolik geleneğine inanlar evliliğin bozulmazlığını ve eşlerin sadakatini yüceltirler. Karşı tarafta ise, insanın cinsellik ve duygusallık da dahil olmak üzere canının istediğini yapmakta özgür olduğuna inanan Aydınlanmacıların mirasçıları vardır. Bu iki büyük eğilim arasında, içeriği, sadakate ve ihanete atfedilen öneme kadar uzanan hararetli bir tartışma sürüp gidiyor.

Sadakat ve sadakatsizlik üzerine yapılmış araştırmaları incelerken bazı yalanları da ortaya çıkardım. SWG adlı araştırma şirketinin1.000 kişiyle yürüttüğü ankette soru sorulan İtalyanların % 79,7'si eşlerini asla aldatmadıklarını söylüyorlar – bu rakam kadınlar için % 64,6, erkekler içinse % 93,5'ti. Cinsel Eğitim Derneği'nin (AIED) bir araştırması, bu sefer 22.000 İtalyan'dan oluşan bir denek grubu üzerinden yine benzer sonuçlara ulaşıyordu![7] Buradan hangi sonucu çıkarmak gerekir? İtalyanların sadakat timsali olduklarını mı yoksa hayran olunası yalancılar olduklarını mı? Ben bırakayım, siz karar vern...

Rakamlarımıza geri dönelim. Daha yakın tarihli bir araştırmaya[8] göre, hem kadınların hem erkeklerin % 70'i aldatıyor ve bu oran yazları daha da artıyor. Sinema ve televizyon yıldızları da dahil kimsenin "boynuz"dan kaçarı yok. Başka bir uluslararası araştırmaya göre[9] Amerikalıların durumu daha karmaşık: Aldatıyorlar ama hemen sonra soluğu psikologlarında ya da yardım gruplarında alıyorlar. İngilizler aldatma üzerine konuşmuyorlar. Ruslar ise o kadar içlerine atmıyorlar: Onlara göre kişinin sevgilisinin ya da metresinin olması, ona statü sağlıyor. Fakat rahatlık konusunda kimse Fransızların eline su dökemez. Buna karşılık Çin toplumu, en azından siyasetçiler için aldatmayı reddedi-

7 *Panorama*, 11 Aralık 1988.

8 F. Florindi, *Libero*, 3 Ağustos 2006.

9 P. Druckerman, *A.g.e.*

yor, sevgilisi olmak da hâlâ skandal düzeyinde değerlendiriliyor. Oysa Çin gazeteleri, hele de ahlâksız kişilerin mutlaka bir sevgiliye sahip olduklarını ima ediyorlar... En son, on beş bakan ve parti yöneticisi zina ve ahlâksızlıkla suçlanmıştı.

Dedektif Miriam Tomponzi'ye[10] kulak verecek olursak, Avrupa'da kaçamak oranı en yüksek yer (Fransa değil) İtalya: Şirketine gelen araştırma taleplerinden % 14 ilâ 16'sı hakikaten aldatılma şüphesine dayanıyor. Günümüzde, müşteriler daha ziyade erkek, belki de kadınlar daha özgür hale geldikleri için. Her iki cinsten de, aldatıldığından şüphelenen eş sayısı tartışmasız olarak artmakta. İngiliz mali danışmanlık şirketi Grant Thornton,[11] evlilik konusunda uzmanlaşmış en büyük yüz hukuk firması arasında bir sondaj çalışması yaptı. Bu sayede 2006 yılında yaşanan boşanmaların % 49'unun dedektiflerin elde ettiği kanıtlara dayandığını tespit etti. Bu tür ajanslara yapılan başvurular sertesi yıl en azından üçe katlandı – belki aldatılan eşler arasında kulaktan kulağa yayıldığı için. Dolayısıyla kazanılan ciro mecburen arttı, öyle ki, aldatılan eşe ödenen milyonluk tazminatlarla sona eren birkaç boşanma davasının ardından bazı Londra bankaları "evlilik çatışması kredisi" vermeye başladı. Yani dedektifin parasını ödemek için kredi.

Peki nerede yaşanıyor bu ihanetler? Potansiyel bir sevgiliyle nerede tanışıyoruz? Yine Miriam Tomponzi'ye göre, maceraların % 72'si işyerinde başlıyor. Bu oran makul görünüyor ve zaten –başka birçok araştırmanın yanı sıra– 2.500 çalışanla gerçekleştirilmiş bir araştırmayla da teyit edilmiş.[12] Neden en çok çalıştığımız yerde flört ediyoruz? Belki büyük şehirlerde, işyerinde fazla zaman geçirdiğimiz için. Bu

10 *Chi*, 10 Aralık 2003.

11 "Detective in un divorzio su due", *Corriere della Sera*, 24 Nisan 2007.

12 *Corriere della Sera*, 6 Ağustos 2006.

araştırma, uygulanan yöntemleri de gösteriyor: Eskiden masa üstüne bırakılan çiçeğin yerini artık çapkın bir e-posta ya da bilgisayar ekranına yapıştırılan bir post-it almış durumda, ama kahve molası ya da işten geç çıkmak gibi eski taktikler de hâlâ revaçta. Pek şaşırmaksızın şunu da görüyoruz: Çalışanların % 56'sına göre işyerinde flört verimliliği artırırken, yöneticilerin % 87'si çalışanlar arasında ilişkinin zararlı olduğunu düşünüyor. Ben de bizzat, bir aşk ilişkisinin çalışma enerjisini tetiklediğini fark ettim. Buna karşılık, daha sonra, yasaklı çift ilk çatışmalarını yaşadığında, bunun bedelini bütün işyeri ödüyor. Buna bir de, daha ileride, tatlı sevginin yerini hesaplaşma aldığında, partnerlerden birinin ya da ötekinin içinde oluşacak nefret ya da kıskançlığı da eklemek gerek.

NASIL TUTULUYORLAR...

Kadınlarla erkeklerin aldatma tarzları arasındaki temel farklar üç başlıkta özetlenebilir. Şöyle:

1. *Coğrafya.* Kadınlar güneye, erkekler doğuya yöneliyorlar. İki cinsiyetin yolu bir tek yerde kesişiyor: Küba. Çünkü evet, kadınlar da kendilerine macera ayarlıyorlar. Fransız yönetmen Laurent Cantet'nin *Vers le Sud*[13] (*Güneye Doğru*) filminde anlattığı buydu örneğin. Filmde Charlotte Rampling'in canlandırdığı, ellili yaşlarda Bostonlu hoş bir kadının Haitili bir jigoloya âşık oluşunu ve her yaz sevgilisi için bu adaya geri dönüşünü görürüz. Adam ise, geleneğe uygun olarak, Doğulu kadınlara ilgi duyar. Eril arzuyu patlatan, Slav ve tabiri caizse oryantal kadınlardır.

13 *Vers le sud*, L. Cantet, Fransa-Kanada, 2005.

2. *İlişkinin Süresi*. Kadınlar uzun süreli kaçamak ilişkileri tercih ediyorlar, oysa erkekler son derece kısa süreli maceralar yaşıyorlar. Hatta bazıları en ufak bir gönül bağı kurmadan, sırf aldatmış olmanın zevki için aldatabiliyorlar.[14] O kadar ki, birçok genç, yaşadıkları kaçamağa rağmen eşlerine sadık olduklarını bütün samimiyetleriyle söyleyebiliyorlar: Şunun şurası, yaşlarının gereği olarak, "değişen kişiliklerinin" gereğini yerine getiriyorlar. Sosyolojik bir araştırma da bunu kanıtlıyor: Bugünün gençleri, yani hippi kuşağının çocukları fiziksel çekiciliğe fazla önem vermediklerini, eşlerinde daha ziyade güvenlik ve destek aradıklarını söyleseler de,[15] bunların % 30'u sevgililerini aldatıyor ve söz konusu vakaların % 18'inde de, bu işi eşlerinin en yakın arkadaşıyla yapıyorlar. "Yasaklamanın yasak olduğu" '68 kuşağı sonrası toplumda anlaşılan genç erkeklerin kök salmaya ihtiyaçları var ama *fast love*'ı (hızlı aşk), hızlı tüketimi de reddetmek istemiyorlar. Zira bu yolla duygusal olarak sarsılmadan cinsel doyuma ulaşıyorlar.
3. *Yalan*. Bu fenomeni ele alan Robert Hinde'e göre, erkekler baştan çıkarma güçlerini göstermek işlerine geldiği için, ihanetlerini uluorta anlatıp caka satabiliyorlar. Oysa kadınların işine sadakatsizliklerini saklamak geliyor çünkü evrimsel bakış açısına göre, tehlike anlarında onları, yani kendilerini ve çocuklarını himaye edecek bir erkeğe ihtiyaç duyuyorlar.[16] Bunun sonucu olarak da daha gizli stratejiler benimsemek zorunda

14 G. Burbatti ve I. Castoldi, *Il Pianeta degli adolescenti*, Mondadori, Milano, 1999.

15 C. Buzzi, Giovani, *affettività, sessualità. L'amour tra i giovani in un' indagine IARD*, Il Mulino, Bolonya, 1998.

16 R. A. Hinde, *Individuals, Relationships and Culture: Links between Ethology and the Social Sciences (Themes in the Social Sciences)*, Cambridge University Press, Cambridge (MA), 1988.

kalıyorlar[17] ve erkekler gibi aynı anda birden fazla ilişki yaşadıklarında bunları daha dikkatli gizlemeleri gerekiyor. Bazıları için yalan söylemek, başlı başına bir aşk eylemi çünkü doğruyu söylemek ve sadakatsizliğini itiraf etmek, aldatıyor dahi olsa, sevdiği kişi tarafından terk edilme riskini göze almak anlamına gelir. Gerçek yalandan farklı olarak beyaz yalanı övmeleri de buradan kaynaklanır; çünkü beyaz olanı muhatabın işine yararken öteki sadece yalanı söyleyenin işine yarar. Gerçekten de, şeffaflık her zaman meziyet değildir, bazen zaaf da olabilir.[18]

Bugün İngilizlerin kutsal muaşeret kitabı bile cinsellikten bahsediyor ve işi "iyi aldatma"nın kurallarını koymaya kadar götürüyor. Tabii ki şu sürekli yeniden yayımlanan, 1769 tarihli görgü kuralları rehberi *Debrett's*'ten bahsediyorum. Artık *Debrett's Etiquette for Girls*[19] başlığı altında, biraz da laubali bir tonda, "genç kızlara" –otuzla otuz beş yaş arasındaki kadınları içeren kategori– tavsiyelerde bulunuyor. Burada, olası bir sadakatsizliğe ayrılmış birçok bölüm bulabiliyorsunuz. Ne tavsiye ediliyor? "Ayak izlerini silmek", makul bir şekilde izah edilemeyecek fişleri ve biletleri yok etmek, cep telefonu ya da bilgisayardaki şüpheli mesajları silmek ve e-postalardan uzak durmak. Ironinin daniskası: Kitabın ana bölümün adı "*The Men Management*", yani "Erkekleri İdare Etmek". Sadece kişinin kendi kocası ya da sevgilisi değil, başka kadınların eşleri de konu ediliyor. Yarını olmayan maceralar kısaca "ONS" (*One Night Stand*) (tek gecelik ilişki) olarak adlandırılıyor ve bir önceki günden kalma ge-

17 G. Attilli, "Gli uomini che mascalzoni", *Psicologia contemporanea*, sayı 115, Ocak 1993. *Se devo essere sincera*, D. Ferrario, İtalya, 2004.

18 W. Pasini, *La Qualité des sentiments*, Payot, Paris, 2002.

19 *Debrett's Etiquette for Girls*, Debrett's Ltd., 2006.

ce elbisesiyle eve nasıl başı dik döneceğiniz öğretiliyor. Eğer tersi oldu ve sevgili, aldatanın evinde kaldıysa, onu postalamadan evvel ona bir kahve ikram etmenin nezaketten sayılacağı anlatılıyor. Eskiden genç kızlara bir çapkının dans davetini nasıl kabul edeceğini açıklayan bu muaşeret rehberi, zarafet içinde yerine getirildiği taktirde artık ihaneti "normal" bir şey olarak ele alıyor. Oysa bana sorarsanız, aldatma, duygusal boyutta, hiçbir çiftin göze alamayacağı bir lüks ya da risktir.

CİNSELLİK? KALPTEN KOPUK!

Hangisi esastır, arzu mu yoksa arzulanan kişi mi? Erotik bir ilişkinin temelinde her zaman bu iki etken vardır: "Dürtü", yani bizden, ihtiyaçlarımızdan ve arzularımızdan doğan itki ve bir de bizim içimizde arzuyu uyandıran ve onu duygusal olarak kabul edilebilir kılan "aşk nesnesi". Tarih boyunca, cinselliğin bu iki yönü hep sırayla daha değerli bulunmuştur. Mesela Yunan kültüründe cinsellik daha ziyade dürtüseldi, önemli olan da dürtünün ahenkli olmasıydı: Aşk nesnesinin değeri daha azdı. Bunun aksine, Ortaçağ'ın idealleştirilen kadınlarını düşündüğümüzde, ilişkiyi aşk nesnesi belirliyodu. Ya bugün? Bugün cinsellik yeniden dürtüselleşmiş gibi görünüyor. O kadar ki, bazen sevişilen kişinin kim olduğunun bile bir önemi olmuyor. Yarışı kazanmanın kimin daha çok erkeği oral olarak "tatmin edeceğine" gelip dayandığı disko tuvaletlerinde rakibelerine meydan okuyan cüretkâr ergen kızları kastediyorum burada. Bu tarz "birlikteliklerin" çoğunda, sevgi de, fiziksel çekim de yoktur. Cinsel ilişki bir bilgisayar oyunundaki gibi mekaniktir.[20] Önce üremeden, sonra da kalpten kopan bu

20 M. S. Manzini, *Io non chiedo permesso*, Salani, Milano, 2004.

yeni cinsellik, daha önce söylediğim gibi, ihanete elverişli ve önceki kuşakların aşina olduklarından çok farklı koşullar oluşturuyor.

HAZ VE KIŞKIRTMA

Kesin olan bir şey var: Cinsel özgürlük, erkekten çok kadının işine yaradı çünkü istenmeyen gebelikler sorununu ortadan kaldırarak kadının cinsel hazzına daha fazla alan ve meşruiyet kazandırdı. Bugünün kadınları zevk almak istiyorlar ve eğer kocaları ya da erkek arkadaşlarıyla cinsel ilişkileri pek sık olmuyor ya da hayal kırıklığı yaratıyorsa, çoğunlukla bir sevgili bulmakta tereddüt etmiyorlar. Kadınların % 50'si vajinal olarak zevk alırken, % 90'ına yakını klitoral orgazmı tanıyor. Sadece zevk almayı sağlayan bir organ olan klitoris, hem yeterli hem gerekli olan cinsel tatmini, başlı başına bir hedef haline getiren bu yeni arayışın prototipidir. G noktası ya da anal uyarma sayesinde başka haz türlerini yaşayabilen azınlıktaki kadınlara –yaklaşık % 20– gelince, onların da üremeyi değil, hazzı hedeflediklerine kuşku yok.

Demek ki ihanetin temelindeki güdüler sadece psikolojik temelli değil; bazıları da cinsel temelli. Sinema, televizyon ve kadın dergileri, hepsi orgazmı ya da daha doğrusu orgazmları ele alıyor. Aslında kadınların yaptığı tek şey, kendilerini cinselliğin dolaptan çıkıp tedavüle girişine uyarlamak. Ama esas mesele burada değil; bugünkü cinsel özgürlüğün çiftten ziyade bekâr hayatını teşvik etmesinde. Yaşam âdetlerindeki değişim göz önünde bulundurulduğunda, evlenmeye ya da birlikte yaşamaya karar veren kişi hemen ardından kaçınılmaz olarak türlü kışkırtıcılığa maruz kalıyor. Ve komşunun tavuğu komşuya kaz göründüğü için, buna fantezi dün-

yası da dahil, bazen insanın gidip yakından bakası geliyor... Bu tipik erkek arzusu, son zamanlarda kadınlara da bulaştı.

Bugün artık çileciliğin manevi kıymetine vurgu yapan çok az, halbuki bu ilginç bir kişisel ve sosyal yaşantı tercihi olabilirdi. Çiftlerin sanki birliktelik yaşantısında buldukları güvenliğin kefaretini ödemek için sıkılmayı ya da tek başınalığın risklerinden korunmak için gündelik hayatın tekdüzeliğini seçtiğine dair bir izlenim var daha ziyade.[21] Bu riskler, duygusal ve ilişkisel devamlılığı sürekli mesele eden erotikleşmiş bir toplumda yüksektir, oysa çiftler aile kurduklarında ve çocuk büyütmek zorunda kaldıklarında, bu devamlılık vazgeçilmez hale gelir. Eskiden, çift, aileye giden yolda bir aşamayken, artık, cinsellik de dahil olmak üzere çiftin ihtiyaçları çocukların yetiştirilmesi için gerekli koşul olan devamlılığın ihtiyaç duyduğundan bambaşka bir yönde ilerliyor. Eskiden *hem* çift *hem* aile denirdi, oysa artık *ya* çift *ya da* aile deniyor.

Konuyla ilgili olarak, bana danışmaya gelen bir çifti hatırlıyorum. Kadın sekiz aylık hamileydi ve kocasının, doğumdan sonra çocuğu görmesini istemiyordu. Nereden baksanız tuhaf bir talepti. Annenin hiçbir psikolojik rahatsızlığı olmadığını tespit ettikten sonra bunun bir çeşit intikam olduğunu anladım çünkü adam başka birine âşıktı ve kadın, bu aşk ilişkisinin vereceği hazzın, yeni kurulacak ailenin getireceği hazdan fazla olacağını düşünüyordu. Kuşkusuz bu egoist, hatta sorumsuz bir tavırdı ama özel hayat kurallarını bu şekilde düzenleme eğilimine, daha sonra karşılaştığım başka pekçok erkekte de rastladım. Aile istikrarını seçenler de, aşkı tercih edenler de her zaman olacaktır.

21 P. Bruckner ve A. Finkielkraut, *Le Nouveau Desordre amoureux*, Seuil, Paris, 1977, s. 139.

SEKS, ÇİFTİN DOSTU MU DÜŞMANI MI?

Bazı durumlarda seks çiftin destekçisi ya da "dostudur". Ya da daha ziyade, seçim yaparken kolaylaştırıcı bir unsurdur. Cinsel empati, ailevi bir ilişki inşa etmek için bir bağlaç ya da kaide işlevi görür. Sonra, otuz ya da kırk yaşına doğru, cinselliğin önemi azalır ve benim "evlilik içi çekicilik" dediğim evreye geçilir. Alışkanlıklara, çocuklara ya da maddi faydaya bağlı pasif bağlılıktan farklı olan aktif bir bağlılık kurmayı sağlayan, uzun süreli aşkın sahici temeli budur. Yani mutlu çiftin aktif bir bağlılığı vardır; bu bağlılık, her gün küçük ilgilerden beslenir ve bunlar da sık sık küçük çekiciliklere dönüşürler. Ama bu arada, birçok vakada da cinsellik, bir arada yaşantının "düşmanıdır". Yirmi-yirmi beş yaşlarındayken cinsellik çoğunlukla dürtüsel ve aşk nesnesinden kopuktur. Ve seks, aşksız yapıldığı zaman, çiftin birbirini uzun süreli sevmesi mümkün değildir. Daha kötüsü, cinsel sebeplerle ortaya çıkan kıskançlıklar hayatı ve eşler arasındaki iletişimi zehirler.

Elbette, yıllar geçtikçe cinsellik geri çekilir ve sevgiye gitgide daha fazla alan açar. Bu, hormonal değişime tekabül eden bir süreçtir: Arzuyu tetikleyen dopamin üretimi en fazla üç yıl sürer. Daha sonra yerini, kademe kademe, oksitosin alır; bu da sevgiyi uyaran hormondur. Doğa bu davranışıyla bir kez daha muazzam bir bilge olduğunu göstermiştir çünkü bir sevgili çok çabuk fethedilebilir, ama sevgi ve şefkatle çocuk yetiştirmek için çok daha uzun bir zaman gerekir. Her şeye rağmen, üçüncü ve dördüncü evrelerde de cinsellik birlikteliğin "düşmanı" olabilir ve aldatmaya sürükleyebilir. Altmışlı yaşlarında olup tatmin olamadığı için bunalıma giren ve daha genç bir kadın için karısını terk eden çok erkek vardır gerçekten de. "Methuselah sendromu" adını verdiğim ve eskiden erkeklerin ileri yaşlara kadar çocuk sahibi olabil-

melerinden dolayı üreme arzusuna bağlı olan bu fenomen, artık tamamen erotik sebeplerle ortaya çıkıyor.

Günümüzde, özellikle büyük şehirlerde yaşayan ve belli bir maddi bağımsızlık ve iyi bir kariyer sahibi olan kadınlar da kendilerinden daha genç erkeklerle birlikte olmayı arzuluyorlar. Hollywood bize böyle örnekler sundu: Bruce Willis'ten boşandıktan sonra kendisinden çok daha genç bir erkekle, yakışıklı aktör Ashton Kutcher'la birlikte olan Demi Moore sık örnek verilen öncülerden biridir. Ben yine de bu olgunun biyolojik bir kökeni de olduğunda ısrarcıyım: Testosteronun (eril ve dişil cinsel arzu hormonu) erkekte, yaşla birlikte azalma eğilimi vardır, buna karşılık kadında, diğer dişil hormonlara göre artış gösterir. Bunun tüylenme ve sesin kalınlaşması gibi hoş olmayan bazı sonuçları olsa da, yeniden cinsel arzunun kazanılması gibi bir sonucu da olur. Üstelik çoğu zaman daha yaşlı olan koca yüksek tansiyon, diyabet gibi sık rastlanan hastalıklara yakalanır, "evliliğin gerekleriyle" ilgili artan beklentiyi karşılaması iyice zorlaşır... Hiç tartışmasız, artık yaş farkını aşmak sınıf farkını aşmaktan çok daha kolay. Külkedisi sadece bir masal ne de olsa. Medyada devamlı kendilerinden daha genç sevgilileriyle birlikte erkek ve kadın ünlüleri görüyoruz. Bu da tabii ki hepimiz için bir cezbe haline geliyor. Sinema filmleri, televizyon filmleri ya da *reality showlar*, kurmacanın hakikatin kendisi haline geldiği bir dünyada, eski modelin, yani dinî kurumların kuralları koyup yönettiği üreme amaçlı tekeşli cinselliğin artık o kadar itibar görmemesi şaşırtıcı değil. Toplumumuzun aldatanlar ve aldatılanlardan müteşekkil bir toplum haline gelmesi de aynı sebepten olmasın?

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOKEŞLİ MİYİZ, TEKEŞLİ Mİ?

Hayvanlar da "aldatır" mı? Bu merakımızı gidermek için size küçük bir etolojik yolculuk önereceğim. Aldatmanın psikolojik yanlarına girmeden önce, sadakat ve sadakatsizliği anlamamızı sağlayacak unsurlar bakımından komşu bilimlerin bize ne sunacağını görmek bana sahiden ilginç geliyor. Öyleyse, yüz elli yıl önce hayvan türleriyle insan arasında süregelen bir bağ olduğunu ispatlayan Charles Darwin'in keşifleri üzerine kurulu evrim teorisinden yola çıkalım.[1]

ÇOKEŞLİLİĞİN SULTASI

Hayvan dostlarımızın aşk hayatlarını daha yakından incelediğimizde neyi fark ederiz? Frank Crezilly'ye göre[2] çoğunlukla çokeşli bir davranış biçimleri var. Bu, omurgasızlar için, balıklar, memeliler, hatta şekilleri insana benzeyen

1 C. Darwin, *La Descendance de l'homme et la selection sexuelle*, Librairie C. Reinwald. (1890).

2 F. Cezilly, *Le Paradoxe de l'hippocampe*, Buchet-Chastel, Paris, 2006.

maymunlar için bile geçerli: Tekeşlilik, hayvanların toplamda ancak % 5'inde görülüyor. Tek istisnalara kırlangıçlar, penguenler ve kuğular gibi kuşlarda rastlıyoruz. Bunlar her sene, çoğu zaman aynı yuvada, yeniden bir araya geliyorlar. Yine de, yakın tarihli DNA araştırmaları hayli yüksek sayıda yavru kuşun "gayrimeşru" olduğunu ortaya koydu; bu da sosyal tekeşliliğin cinsel tekeşlilikle ille de yan yana olmayabileceğini gösteriyor... Hasılı, bir tek kuğular[3] gerçek anlamda tekeşli; diğer türlerde, yavruların DNA'ları yüksek oranda "şüpheli"[4] ve yetişkinlerin sadece % 25'i tam anlamıyla sadakat gösteriyorlar. Zaten sadakatlerinin "nesnesi" de sorgulanabilir, ileride göreceğiz.

EBEVEYNİN TEKEŞLİLİĞİ

Bilimsel araştırmalara göre penguenler gibi kutuplarda yaşayan türlerin % 85'i bu ayrıcalığı yavrularına geçirirler.[5] *İmparatorun Yolculuğu*[6] gibi penguenleri "insanlaştıran" ve hayatlarını anlatan filmlerin başarısının izahı bu mudur acaba? Penguenler, kırlangıçlar ve kuğular gibi bir "aile kurarlar". Ama özellikle göçmen kuşlar için, anlaşılan "eş"ten ziyade "yuva"ya sadakat söz konusudur. Kuşların "boşanmalarında", karar veren taraf % 70 oranında dişilerdir. Karatavuklarda, bilindiği gibi, dişi karatavuğun ayrılıktan sonra daha fazla sayıda yumurta yumurtladığı görülmüştür.[7] Bun-

3 *A.g.e.*, s. 109.

4 S. C. Griffith, I. P. F. Owens ve K. A. Thuman, "Extra-pair paternity in birds: a review of interspecific variation and adaptive function" *Molecular Ecology*, sayı 11, 2002, s. 2195-2212.

5 P. Bennett ve I. Owens, *Evolutionary Ecology of Birds*, Oxford University Press, Oxford, 2002.

6 *La Marche de l'empereur (Imparatorun Yolculuğu)*, L. Jacquet, Fransa, 2005.

7 M. Streif ve A. Rasa, "Divorce and its consequences in the common blackbird *Turdus merula*", *Ibis*, sayı 143, 2001, s. 954-960.

dan da, eş değiştirmenin sebebinin daha iyi genler bulmak olduğu varsayımı doğmuştur...

GÜVENLİK UĞRUNA TEKEŞLİLİK

Kunduzların örneğini ele alabiliriz. Gerçek bir aile kurarlar ve bu ailede anneyle baba yıllarca yavrularla ilgilenir. Su yataklarının altı da dahil olmak üzere birçok çıkışı olan ve içinde hem besin hem de malzeme sakladıkları yuvalarını inşa ettikleri bölgelerini her ne pahasına olursa olsun korumak zorundadırlar. Bir kunduz için çevreyi tanımak çok önemlidir ve yer değiştirmek çok tehlikelidir. Bu örnekte, bölgesellikle tekeşliliği bir araya getiren sıkı bir bağ var. Bu tür bir "sosyal tekeşliliği" ortak bir bölgeyi korumak için işbirliği yapan kaya balıklarında da görüyoruz.[8] Bu, aslında insanların da gayet iyi bildiği ve iki kuşak önce en azından kırsal bölgelerde hâlâ uygulanan bir yöntemdi.

ZORUNLU TEKEŞLİLİK

Hayvanlar âleminde tekeşlilik çoğu zaman bir tercih değil, bir zorunluluk. Mesela flamingolar "yurtsuzluk krizi" diyebileceğimiz bir sorunla cebelleşiyorlar çünkü kolonilerinde 10.000'den fazla kuş oluyor ve yırtıcı hayvanların saldırısına uğramadan durabilecekleri bir yer bulmaları kolay olmuyor. Üreme dönemlerinde, yerleşecek bir yuva bekleyen uzun kuş kuyrukları gözlemleniyor. Bir dişiyle birlikte bir yuva bulmanın büyük bir başarı sayıldığı göz önünde bulundurulursa, çokeşlilik kaçınılmaz olarak başarısızlığa mahkûm bir

8 M. Sutton, "Patterns of spacing in a coral reef fish, in two habitats on the Great Barrier Reef", *Animal Behavior*, sayı 33, 1985, s. 1332-1337.

girişim oluyor.[9] İnsanlarda ise tersine, mecburi tekeşlilik, düşük nüfuslu ve izole bölgelerle sınırlıdır.

DEĞİŞKEN TEKEŞLİLİKLER

Palyaço balıklarında, her çift bir denizşakayığına bağlıdır, yumurtalarını bırakmak ve yırtıcılardan korunmak için onu kullanırlar. Bu iki balık ve şakayığın meydana getirdiği bu "üçlü ilişki"nin ötesinde, müthiş bir cinsiyet değiştirme kabiliyeti de gözlemlenir. Başta erkek dişiden daha küçüktür ve işler değişmediği müddetçe erkek olmaya devam eder. Ardından büyür ve üreme organlarının işlevsel bir değişime uğramasıyla, dişiye dönüşür. Eşi öldüğünde onun yerini alır ve daha küçük erkeklerle eşleşir. Üreme açısından bakıldığında optimal denebilecek bu strateji bir "ölümden sonra tekeşlilik" biçimi olarak da görülebilir.[10]

Aynı düşünce dizgesi içinde, Atlanta Üniversitesi'ndeki araştırmacıların viral vektörler yardımıyla gerçekleştirdikleri "gen nakli" deneyleri örnek verilebilir.[11] Bu araştırmacılar, tekeşli bir hayvan olan tarla faresinden alınan bir geni çokeşli bir hayvan olan dağ faresine nakledince, dağ faresinin daha sadık olduğunu fark etmişler. Saygın *Nature* dergisinde yayımlanan bu çalışma bir tekeşlilik geni olduğunu ve karı koca arasındaki sadakatsizliklerin gen tedavisiyle ele alınabileceğini düşündürüyor.

9 F. Cezilly, *a.g.e.*, s. 83.

10 *A.g.e.*, s. 53.

11 M. M. Lim, Z. Wang, D. E. Olazábal, X. Ren, E. F. Terwilliger ve L. J. Young, "Enhanced partner preference in a promiscuous species by manipulating the expression of a single gene", *Nature*, sayı 429, 2004, s. 754-757.

TESTOSTERON VE KARDEŞLERİ: HORMONLARIN ROLÜ

Araştırmacılar ayrıca, yine bu farelerle ilgili olarak, peptit hormonların, özellikle de oksitosinin, türler arasında değişiklik gösterdiğini ve tarla farelerinin (tekeşli olan fare) beyninde, oksitosin reseptörlerinin sayısının belirgin olarak fazla olduğunu tespit ettiler: Dolayısıyla oksitosin sadakat hormonu olabilir gibi görünüyor.

Hormonların önemi, başka hayvan türlerinde de karşımıza çıkıyor. Sosyal anlamda tekeşli olan kuşlarda örneğin, bölgenin ele geçirilmesi ve çiftin oluşmasının ilk evreleri tamamlandıktan sonra testosteronun plazma seviyesinin düştüğü, buna karşılık başka bir hormonun, prolaktinin seviyesinin arttığı gözlemleniyor. Testosterondaki bu azalma, erkek fiilen yavrularla ilgilenirken daha da belirginleşiyor.[12] Buna karşılık çokeşli türlerde, testosteron üreme dönemi boyunca yüksek seviyede kalmaya devam ediyor.

Kortikosteron gibi başka birçok hormon, çeşitli hayvan türlerinin davranışlarında önemli bir rol oynar.

Baştan çıkarıcılık konusunda belirleyici etkisi olanlar (ekzojen hormonlar olan) feromonlardır ve bunlar koku almayı görmeden daha önemli bir duyu haline getirirler.

BİR ŞEMPANZE GİBİ ÇOKEŞLİ! YOKSA SADAKATSİZLİK "DOĞAL" MI?

Evrim skalasında bize en yakın hayvan olan maymunlarda –şempanzelerin genetik mirası % 98 oranında bizimkine

12 B. L. Van Roo, E. D. Ketterson ve P. J. Sharp, "Testosterone and prolactin in two songbirds that differ in paternal care: the blueheaded vireo and the red-eyed vireo", *Hormones and Behavior*, sayı 44, 2003, s. 435-441.

benziyor– tekeşlilik baskın bir davranış olmadığı için, sosyobiyolog David Barash ve psikiyatr Judith Eve Lipton, insanın çokeşliliğinin neredeyse "doğal" bir veri olarak değerlendirilmesi gerektiğini iddia ediyorlar.[13] Bu açıdan, tekeşlilik, insanın hayvansal tarafıyla zıtlık içinde, "kültürel bir edinim" olsa gerek. Gerçek aşk istediği kadar Hint kumaşı olmaya devam etsin, atalarımızın içgüdüleri ve alışkanlıklarıyla mücadele etmesi gerekiyor.

Dünyanın dört bucağındaki değişik kültürleri karşılaştıran evrimci antropolog Bobby S. Low bireylerin sadece % 17'sinin tekeşli olduğunu, % 82'sinin çokeşli, % 1'inin de çokkocalı olduğunu gösteriyor.[14] Çokeşlilik ortalama iki kadınla ilişki sürdüren, genellikle belli bir yaşta ve nispeten hali vakti yerinde erkeklerle ilgili bir şeydir; sınırı, maddi kaynaklarla olduğu kadar kıskançlıkla da çizilir. Geri kalanlar için sosyal tekeşliliğe geçiş nispeten yakın tarihlidir ve yaklaşık 5.000 yıl öncesine tarihlenir.[15] Evrimci psikolojinin öncülerinden David Schmitt'e göre, insan türünün tamamlanmamış tekeşliliği, evrimimizden bize miras kalmış olmalı. Cinsel stratejimiz çoğu zaman birbiriyle çatışan iki farklı taktik üzerinden kurulur: Bir taraftan, erkeklerin, genlerinin yayılımını maksimuma çıkarmak için çeşitli eşler arayışı, diğer taraftan, bir dişiyle kalıcı bir ilişki kurma, ki burada dişinin kendisini aldatmasına ve babalığını tehdit etmesine göz yummaz. Sanırım 52 ülkede, 16.288 kişi arasında yapılmış büyük bir anketin sonuçları bu ikili eğilimi doğruluyor.[16] Kıskançlık üze-

13 D. P. Barash ve J. E. Lipton, *The Myth of Monogamy: Fidelity and Infidelity in Animals and People*, Owl Books, New York, 2002.

14 B. S. Low, "Ecological and social complexities in human monogamy", U. H. Reichard ve C. Boesch (der.), *Monogamy: Mating Strategies and Partnerships in Birds, Humans and Other Mammals*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, s. 161-176.

15 F. Cezilly, *a.g.e.*, s. 226.

16 D. P. Schmitt, "Universal sex differences in the desire for sexual variety", *Journal of Personality and Social Psychology*, sayı 85, 2003, s. 85-104.

rine yazdığım kitabımda[17] ayrıntılı olarak anlattığım gibi, sahiplenme duygusu erkek ve kadında aynı değildir: Erkek kıskançlığı kadını bir cinsel arzu nesnesi olarak alır, oysa kadın kıskançlığı daha çok aşkla ilgilidir.

Ne olursa olsun, boşanma talepleri demek ki türümüzün uzun çokeşlilik geçmişiyle açıklanabilir. Kadınların son zamanlarda kültürel ve mesleki alanda özerklik kazanması, kuşkusuz bu taleplerin artmasına katkıda bulundu. Leslie Buckle ve arkadaşlarına göre Batı dünyasında boşanmak isteyen taraf çoğunlukla erkek değil, kadın oluyor.[18] Ama evlilik kaynaklı tatminsizliğin[19] tek sonucu boşanma değil; bir de sadakatsizlik var, yani bu kitabın konusu. Sadakat ve sadakatsizlik dünyasındaki gezintimizin devamı için ardımızda yüzlerce ve yüzlerce yıllık bir çokeşlilik bulunduğunu ve ayrıca, etolojinin de gayet güzel gösterdiği gibi, *bir* değil, *birçok* tekeşlilik olduğunu aklımızda tutalım...

17 W. Pasini, *La Jalousie*, Odile Jacob, Paris, 2004.

18 L. Buckle, G. G. Gallup ve Z. A. Rodd, "Marriage as a reproductive contract: patterns of marriage, divorce et remarriage", *Ethology and Sociobiology*, sayı 17, 1996, s. 363-377.

19 G. Levinger, "A social psychological perspective on marital dissolution", *Journal of Social Issues*, sayı 32, 1976, s. 21-47.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALDATMAK YA DA ALDATMAMAK: BİR TERCİHİN SEBEPLERİ

Bu bölümde, sadakati ve sadakatsizliği ünlü kişilerin, düşünürlerin ve psikologların gözünden ve birkaç çiftin örnekleri üzerinden karşılaştırmak istiyorum.

SADAKATSİZLİK TARAFTARLARI

Sanat eleştirmeni Vittorio Sgarbi'yi şahsen tanırım. Sadakatsizlikten yana olduğunu sanmıyorum ama sadakate karşı olduğu da çok açık. Ona göre, bana söylediğine bakılırsa, sadakat bir "köpek özelliği", o ise kendinden başkasına sadık değil. Hayatı bitmeyen bir havai fişek gibi yaşıyor, anahtar sözcükleri de değişim ve merak. Dolayısıyla sadakati bir erdemden ziyade bir sınır olarak görüyor. Maceraperest büyük şair Gabriele d'Annunzio da sadakati boğucu bir sınır olarak görüyordu. Gözü doymaz bir hayat yaşadı. Onda yenilik dürtüsü, fikir ve insanlara sadakatten çok daha güçlüydü. Duygusal ve entelektüel bağlılığın, sıkıcılık ve zulümden –gerçek hayatın üstünü kapatan bir tür kapaktan– başka bir şey olmadığını düşünüyordu.

Aldatmak, her zaman bir yenilgi değildir. Aslında bir özgürlük, bağımsızlık, kendi kendini dolu dolu ve tamamen gerçekleştirme ihtiyacını ifade eder. İçimizde, cüzi irademizden kaynaklanan bir güç var ki, bazılarımız bunu sınırlarını aşarak ifade ederler. Geleneksel kısıtların bariyerlerini aşmak için ortaya çıkan bir dürtüdür bu. Sadakatsizlik her birimizin içindeki karanlık bölgede, yani en özel ve gizli neyimiz varsa içinde sakladığımız ve büyük miktarda enerji barındıran ruhumuzun kuytu köşesinde yer alır.

Ama aldatmak aynı zamanda gündelik hayatın emin ellerine, eşimizde ve hayatımızdaki diğer önemli insanlarda bulduğumuz simgesel "anne kollarına" da sırtını dönmek demektir. Ve geçmiş denen çimento sıvasının içinde katılaşmış olarak bekleyen psikenin, yaşamın ve aşkın gizemine yavaş yavaş alışabilmesi için gerekli bir eylemdir. Kısacası aldatma, kadının yakışıklı prensini beklediği, ona önce kalbini, sonra cinsel organını açtığı romantizmin zıt kutbudur. Kendi kendimize verdiğimiz ve başkalarının bizimle ilgili verebilecekleri hükümlere ağır basan bir tür izindir. Küçük bir öneride bulunayım mı? Kendi kendinize sorun, nasıl aldatmak hoşunuza giderdi? Bu oyunu oynarsanız, ayak basılmamış, şaşırtıcı ve zengin bir dünya keşfedeceksiniz...

Şurası kesin: Aldatmakla ilgili bugünkü düşüncemizin eskiden geçerli olanla hiçbir ilgisi yok. Bu değişim, özellikle kadın ve gençlerde görülüyor. Erkeklerden çok kadınların lehine olan hedonik dünyada, yani içinde yaşadığımız dünyada, bazı kadınlar ihaneti, beraber oldukları erkeğe karşı değil, içine doğdukları "burjuva toplum"a karşı bir tür başkaldırı eylemi olarak yaşıyor. Bugünkü gençlere gelirsek, cinsel olan da dahil hiçbir seçimin sonsuza dek süremeyeceğini düşünüyorlar. Anı yaşıyorlar ve neyin doğru olduğu hakkındaki düşünceleri, Zygmunt Bauman'ın sevdiği tabir-

le, fazla "akışkan".[1] Onların gözünde hiçbir şey kendi içinde olumlu ya da olumsuz değil: İhanet, genel ahlâktan ziyade her bir bireyin ya da arkadaş grubunun ahlâkına bağlı bir şey. Yirmi yaşındaki gençler hâlâ değişim halinde olan bir kişiliğin kurallarına göre hareket ediyorlar ve tek bir partnerin onların ihtiyaçlarına cevap vermesi kolay olmuyor. Dolayısıyla sadakatsizlik, henüz inşa halinde olan bir kişiliğin doğal sonucu. Partnerlerine çok âşık olduklarını ve onu asla aldatmayacaklarını söylüyorlar ama birkaç ay sonra aynı tutkuyu başka biri için duyabiliyorlar. Bu arada beni en çok çarpan şey, aşka dair bu ergen yaklaşıma, bu gençlerin ebeveynlerinde de rastlamak. Üstelik bu yeni duygusal ya da cinsel ilişki, artık "ihanet" olarak değil, tekdüzeliğe mahkûm bir hayatı ateşleyecek enerji verici bir stratejiymiş gibi, "yeni bir deneyim" olarak adlandırılıyor.

Ama kişisel bir psikolojik ihtiyacı karşılamak için aldatanlar da var. Çok coşkulu bir kadın olan kırk bir yaşındaki Rebecca'nın vakası böyle. On beş yaşındayken okul arkadaşlarından birinin babası tarafından tecavüze uğramış ve bu travmayı hiçbir zaman tam olarak atlatamamış. Derin depresyonda, erkeklerden nefret eden bir kadın ama bu onun evlenmesine de, melankolisinden kurtulmak için devamlı yeni maceralar peşinde koşmasına da engel olmamış. Rebecca için seks, kendisine az da olsa mutlu bazı anlar yaşatabilen bir numaralı antidepresan. Son zamanlarda, iş gereği, biraz otoriter bir aristokratla tanışmış. Rebecca bir halkla ilişkiler uzmanı olduğu için, adam, bağcılık sektöründeki şirketinin imajını ve iletişimini düzeltmek için –harika kocaman üzümler yetişen toprakları varmış– onu tutmuş. Ticari stratejiler ve şarap fıçıları dışında bir alışverişleri yokken aralarında bir ilişki başlamış. Kendini bir prenses gibi hisse-

1 Z. Bauman, *Liquid Life*, Polity, Oxford, 2005 (*Akışkan Modernite*, çev. Sinan Okan Çavuş, Can Yayınları, 2017).

den Rebecca, bu ilişkinin doğru olup olmadığını danışmak için bana geldi. Kocasından ayrılmak için bunu fırsatı olarak mı kullanmalıydı, yoksa son derece müsamahakâr bir adamın yanında tekdüze hayatına devam mı etmeliydi?

Bu kadın, terapistine ne yapması gerektiğini soruyor ama sorusuna cevap vermek imkânsız. Terapistin görevi, yalnızca, izlenecek yolun hangisi olduğunu anlamasına yardım etmek. Kuşkusuz Rebecca'nın kendisine huzur ve sevgi verecek bir erkeğe (kocası) ihtiyacı var ama diğer taraftan ona erotik heyecanlar yaşatacak bir erkeğe de ihtiyacı var çünkü her tür *soft* sapkınlık, özellikle de *spanking* (poposuna şaplak atılması) onu çok heyecanlandırıyor.

Sorun, Rebecca'nın şefkat ve tutkuyu bir araya getirememesinde ve ikisini birden aynı erkekle yaşayamamasında. Bu biraz da doğduğu aileden kaynaklanan bir sorun. Mesela dediğim dedik ve puro içen, erkeksi bir kadın olan annesi, kendinden on yaş genç bir erkekle birlikte yaşıyor ve hem ailesini hem ilişkisini yönetiyormuş. Bu nedenle Rebecca yeterli bir özsaygı inşa edebileceği bir alanın eksikliğini duymuş; ergenlikte başına tecavüz gelmiş ve derindeki bu katmana eklemlenmiş. Bugün bu kadın duygusal hayatından memnun değil; ama sonu gelmeyen ihanetleri stresten kaynaklansa da, yağmurlu hava kadar içsıkıcı gündelik hayatındaki tek yaşam kıvılcımları.

Kocasına çok bağlı olan otuz yaşındaki Martine'in çok daha farklı bir hikâyesi var. Uzun bir birlikte yaşama döneminden sonra yakın zamanda evlenmişler. Çok yaratıcı biri olarak, hep hayalini kurduğu gibi peri masallarına yaraşır bir düğün tertiplemiş: Tören Karaibler'de bir plajda yapılmış; ikisi de bembeyaz kıyafetler içindeymiş, ayakları çıplakmış ve boyunlarında çiçekten kolyeler varmış. Yine de, Martine'in aklının bir köşesinde devamlı kocasını aldatma fikri varmış. Bu düşünce onda sabit bir tür "fizyolojik hare-

ketlenmeyi" tetikliyormuş, sanki biraz ateşli bir heyecana, giderilemez bir cinsel arzuya kapılma tehlikesiyle karşı karşıyaymış gibi. Gelip bana danıştı ve "rahatlamak" için ilaçlar istedi.

Diane ise elli yaşında; bir parfümeri dükkânı işletiyor ve işinden memnun. Evli, çocukları çoktan büyümüş, kocasıyla da iyi anlaşıyor. Sevgilileri onda bir tür psişik dengeyi koruma işlevi görüyor. Kimi zaman basit "duygusal ihtiyaç gidermeler" söz konusu olsa da, Diane genelde depresyona gireceğini hissettiğinde bir maceraya atılıyor. Aslında döngüsel olarak mutsuzluk ve apati dönemlerine giriyor ve antidepresan olarak da sevgililerini kullanıyor.

Eşler arasında macera "ihtiyacı"nın zımni bir anlaşma haline geldiği daha ilginç bir vaka daha var. Aklımdaki örnek Jean-Paul ile Julie. Adam elli altı yaşında bir dişçi, kadınsa on yaş daha genç. Terapi desteği almak için bana geliyorlar ve karşılaştığımız andan itibaren bunların bir arada ne işi var diye soruyorum kendi kendime. Zaten üç defa ayrılmaya karar verip yeniden barışmışlar. Kuşkusuz, ihanetin kavgalara sebep olduğu, ama ayrılığa vardırmadığı çatışmacı çiftlerdenler. Fiiliyatta ikisi de diğerini aldatıyor. Hem Jean-Paul hem de Julie ne zaman evlilik dışı bir ilişkiye girse, hayatlarında can sıkıntısının yerini çatışmanın birkaç ay süren taşkınlığı alsın diye diğerinin bunu bilmesini istiyor. Bunun sonunda barışıyorlar, birlikte olmaya devam etme kararı alıyorlar, birbirlerini seviyorlar ve birkaç hafta iyi anlaşıyorlar, sonra yeniden aldatıyorlar...

Yine özellikle hoş bulduğum aynı türden başka bir hikâye de şöyle: Kadın ile sevgilisi, kadının evinde yataktalar. Birdenbire adam mırıldanıyor: "Umarım kocan beklenenden önce gelmez; onu tanıyorum ve beni burada görmesini tercih etmem..." Telefon çalıyor, kadın gidip açıyor, sonra odaya geri dönüyor: "Arayan kocamdı, bir saatimiz daha var: Bir

saat gecikecekmiş, çünkü seninle bilardo oynuyormuş..." Enfes bir çifte yalan, değil mi?

Yalanlar dışında, gayrimeşru ilişkinin karanlıkta kalan yanımızı ortaya çıkardığı da olur. Sevimli ve dengeli bir kadın olan Véronique'in vakası böyle. Büyük bir şirkette sekreter olarak sakin bir hayatı var, kocasıyla da arası iyi. Ne var ki boşanmış bir adamla tanışıyor ve adamın onu felakete sürükleyen büyük bir tutkusu var: at yarışları. Véronique ona yardım etmek istiyor. Bu örnekte sadakatsizliğin itici gücü "hastabakıcı sendromu".

Véronique vakasında olduğu gibi, duygusal ihanetlerin, ama aynı zamanda cinsel ihanetlerin de temelinde, kimi zaman derinlere gömülmüş farklı eğilimleri tatmin etme ihtiyacı vardır. Özellikle de, heteroseksüel bir yaşam döneminden sonra eşlerini aynı cinsten biriyle aldatanlar geliyor aklıma. Mesela hâlâ hoş bir adam olan yetmiş yaşındaki Georges. Karısıyla haftada bir cinsel ilişkiye giriyor ve yaşı ilerledikçe de ömrü boyunca muzdarip olduğu erken boşalma derdi azalıyor. Ama işte günün birinde, evde televizyon seyrederken bir futbolcunun kalçası karşısında heyecana kapılıyor. Ertesi gün bana, kadın cinsel organını sporcuların kaslı kalçalarından çok daha az çekici bulduğunu itiraf ediyor... Kırsal bölgede yaşayan Georges ava gidiyor ve sanıyorum üyesi olduğu avcı kulübü bünyesinde, karısından habersiz olarak, erotik homoseksüel ilişkiler yaşıyor.

Bazen bu sadakatsizlikler parafiliyi, yani birtakım küçük sapkınlıkları ortaya çıkarır. Otuz üç yaşındaki Stéphane ebedi geçicilikler kuşağından, yani bir işten diğerine koşanlardan. Her işten kovulduğunda mazoşizmini yeniden keşfediyor ve genç sevgilisinden, evet bir sevgilisi var, sadist muamele bekliyor, mesela kendisine vurmasını istiyor. Bir gün karısı vücudunda sigara yanıkları bulmuş –son kaçamağının izleri– o da sapıklığını ele vermemek için kimsenin inanma-

yacağı bir hikâye uydurmuş. Aslında Stéphane'ın zihninde mazoşist bir şema var ve bu sadece cinsellikle sınırlı değil: Devamlı işten kovulmasına sebep olan, onu cezalandırılacak hareketlere iten bu acı çekme eğilimi. Ve mazoşist eğilimlerinin farkına varan karısı da artık onu terk etmek istiyor.

Bunlar gibi bir de seri halinde aldatanlar var, ihanete gerçek anlamda "bağımlı" kadınlar ve erkekler. Sürekli değişik kişileri seçiyorlar, ama bunların bazı özel nitelikleri oluyor ve bazen de sapkınlığın üst sınırında geziniyorlar. Pierre'in durumu böyle, güzel bir melezle evli, kırk yedi yaşında bir küçük sanayici. Son derece gurur duyduğu yatına, karısının izniyle, genç melez kızları davet etmek gibi bir âdeti var. En fazla on beş gün süren bu mavi yolculuklarda bu kızlarla birlikte oluyor. Pierre'in, bu tatillerin şehevi temposuna yetişebilmek için kokain kullandığını düşünüyorum.

Altmış iki yaşında olmasına rağmen Marie çok çekici, seksten de hiç vazgeçmemiş bir kadın. Başları döndürme ihtiyacı var: Transparan giysiler ve dekolteler giyebilmek için göğüslerini yeniden yaptırmış ve gayet de yürek hoplatıcı görünüyor. Hayatının büyülü dönemini durup durup yeniden hatırlıyor: On altı yaşlarında, okul çıkışı babasına yardım etmeye gittiği barda oğlanlarla şakalaşarak, dans ve flört ederek bazen aralıksız yirmi dört saat ayakta kaldığı günler. O sırada Marie Brezilya'da yaşıyormuş ama aradan kırk yıl geçmesine rağmen, bu anıları onu alıp o günlere götürüyor. Marie'nin bu yeni gençliği karşısında ne yapacağını bilemeyen kocası şimdilik onun bu davranışlarını itiraz etmeden kabulleniyor. Bunun başlıca sebebi de karısının sadece başları döndürmek istediğini, kendisini aldatmak gibi bir derdinin olmadığını düşünmesi.

Anlattığım hikâyelerin çoğunluğunda baskın etken olan tutku, yararlı da olabilir zararlı da. Zaten duygusuz nasıl yaşanır ki? Tutku, yaratıcı tutku olduğunda olumludur. Ama

aldatmak ve duyguların getireceği sarsıntıya direnmek için güçlü olmak gerekir. Hassas diyebileceğimiz kişilerde sadakatsizlik ancak birtakım heyecan kıvılcımlarına sebep olur, mutluluk getirmez.

SADAKAT TARAFTARLARI

Eskiden, özellikle kadınlar için sadakat, dinin emrettiği bir zorunluluktu: "Benden başka tanrın olmayacak." Sadakat ayrıca kadınla erkek arasındaki mülkiyet ilişkisine de bağlıydı. Ataerkil düzende erkeğin, oğlunun, yani vârisinin kendi kanından geldiğine emin olması gerekiyordu. Yavaş yavaş, en azından Avrupa'da, kadının aldatması kabul edilir oldu ve "cezadan muaf"[2] hale geldi.

Peki tam olarak nedir sadık olmak? İnsanın aklına hemen, tek bir erkekle tek bir kadının cinsel olarak birbirlerinden başka kimseyle ilişkiye girmemesi geliyor, ama aslında bundan çok daha fazlası. Kişinin aynı zamanda ailesine, sosyal çevresine, vatanına, dinine ve aslında siyasi fikirlerine de sadık olması gerekiyor. Tıpkı birlikte yaşama gücüne dayanan her topluluk için felaket teşkil eden casusluk ve hainlik gibi, ihanet de bütün sınai ve siyasi sistemler için kâbus anlamına gelir.

Günümüzde, geleneksel değerlerin terk edilmesi ve birey hakları teziyle, bağlılık meselesi tartışılır oldu ve her ortamda sadakatten sapma fırsatları çoğaldı. Tüketim toplumu ihtiyaçlarımızı gidermeye, reklamlar bir markayı bir başka markayla "aldatmaya" teşvik ediyor; içinde bulunduğumuz anın tadını çıkarmak artık bir zorunluluk. Bunlar uçucu ihanetler, birtakım heyecanları açığa vursalar da duygu inşa etmeyi teşvik etmiyorlar.[3] Sadakat ise kalıcı bir sevgi-

2 *Yourself*, 8 Eylül 2004.

3 *A.g.e.*

yi ifade ediyor. En zor zamanlarda, hatta güçlü heyecanlar azaldığında ya da kaybolduğunda dahi, duygulara bir kalıcılık kazandırıyor.

Francesco Alberoni'nin duyguların gücü üzerine yazdığı kitaplarda gösterdiği gibi, âşık olanlar hep sadıktırlar, aldatma sorunu ancak aşk hali ortadan kalktıktan sonra meydana gelir.[4] Ne olursa olsun, o zaman bile, sadakat yemini ihlal edilmemelidir. Genellikle, eşini "medenileştiren" ve ona sabırlı ve daha sağduyulu olmayı "öğreten" taraf kadın oluyor.[5] Hiç kuşkusuz Alberoniler sadakati gerektiği gibi modernleşmiş bir Hıristiyan bilinci olarak yaşıyorlar. Bu tabii, "baştan çıkarma sanatlarını" mutlak surette kötü addeden Kilise'nin salık verdiğinden epeyce uzak bir Hıristiyan bilinci. Azizlerin ve keşişlerin, özellikle beden ve cinsellikle ilgili bugün bize tuhaf görünecek davranışları kuşkusuz vardı. Mesela münzevi İbrahim'in hikâyesini düşünüyorum, çok yakışıklı bir adamdı ve öyle görünmemek için elli yıl boyunca yüzünü yıkamayı reddetmişti. Bir de, Azize Euphrasie geliyor aklıma, ayaklarını hiç yıkamamış, kışkırtıcı bir etkisi olabileceği için aynı şekilde banyo yapma fikrine de şiddetle karşı olan yüz otuz rahibeyle birlikte bir manastıra kapanmıştı.[6] Yani vücut bakımıyla ilgili her şeyin bir zevk ve değer addedildiği toplumumuzdakinin tam tersi.

Pediyatrist ve psikanalist Aldo Naouri de bir diğer sadakat taraftarıdır. Ona göre sadakat inşa edilen, yavaş yavaş ve çabayla elde edilen ve hatta çifte yeni bir macera vaat eden bir duygudur. Buna karşılık sadakatsizlik, bir bebeğin annesinin kollarındayken duyduğu o sonsuz mutluluğu ve eşsiz, tekrarı olmayacak o anı yaşamak isteyenlerin "çocukça" tutumudur.

---

4 F. Alberoni, *Je t'aime: tout sur la passion amoureuse*, Pocket, Paris, 1998.

5 *Yourself*, 8 Eylül 2004.

6 B. Russell, *Marriage and Morals*, George Allen & Unwin Ltd., Londra, 1929.

Ayrıca, İspanyol yazar Juan José Millás'ın *Cuentos de Adulteros Desorientados*[7] (Yoldan Çıkaran Aldatma Hikâyeleri) kitabının güzelim başlığının özetlediği gibi, birçok sadakatsizlik eylemi gelip geçici niteliklerinin gereği olarak "şımarıkça"dır. Birçok aldatan, ağır stres ve özsaygı kaybı yaşar. Bana kalırsa toplumumuz bireyin ihtiyaçlarının tatminine o kadar odaklanmış ki, bir sürü insan hareketlerinin sonuçları üzerine düşünmüyor. Sonra da soluğu bir terapist ya da avukatta alıyor. Eski bir sigara tiryakisi olan ve sık sık cinsel partner değiştirmeyi alışkanlık haline getirmiş kırk altı yaşındaki Bertrand'ın vakası bu türden. İki kere evlenip boşanmış, evliliklerini sadakatsizliğinin bitirdiğini ancak şimdi anlıyor. Dört yıldır Caroline adında yeni bir sevgilisi var, onunla birlikte % 100 sadık kalma yeminini tutmaya çalışıyor.[8]

Sadakat taraftarlarının arasında, "orijinal" bir yaşam tarzı olarak, gittikçe daha da yaygınlaşan cinsel uçarılığa kıyasla sadakatin avantajlarının altını çizen Alain Etchegoyen gibi filozoflar da var. Ve haklılar da: Bugün sadakatsizlik o derece yaygınlaştı ki, bazıları eşlerini, televizyonda zaping yapar gibi aldatıyorlar. Sadakat savunucularının sayısı da sürekli artıyor. Anne da onlardan biri, yeni devşirilmişlerden. Boşanmış, tekrar evlenmiş ve bana, ilk evliliği sırasında kocasıyla ilişkisinde eksikliğini duyduğu şeyi dışarıda aradığını, ama şimdi değişmeye karar verdiğini anlatıyor: "Benim için sadık olmak, yeni birlikteliğimin dengesi üzerine çalışmak anlamına geliyor."

Elbette sadakatin çocuklukta edindiğimiz terk edilme korkusundan kaynaklandığı da olur, ama bu da bir idealdir çünkü başkasına sadık olmak için insan önce kendine sadık

7 J. J. Millás, *Cuentos de Adulteros Desorientados*, Editorial Lumen, Barselona, 2003.

8 *Psychologies*, Kasım 2004.

olmalıdır. Dolayısıyla çiftin sadakatinin, "pasif" değil "aktif" olmak koşuluyla, narsisizme karşı bir zafer olduğu söylenebilir. Eskiden insanlar eşlerini aldatmazdı çünkü Allah'tan ve komşu dedikodusundan korkarlardı. Yani pasif, eylemsiz bir sadakat söz konusuydu ve bu herkesi sıkıntıya boğardı. Buna karşılık iyi sadakat aktiftir: Her çift, iki tarafın da ilişkilerinde belli bir hazza ulaşmasına imkân verecek sadakat biçimlerini aramalıdır.

Sadakatsizlik gibi sadakatin de cinsleri var:

1. *Zorunlu sadakat.* Dışarıdan dayatılan ahlâki görev, çoğunlukla şartlanmalara ya da dinî akidelere bağlıdır.
2. *Takıntılı sadakat.* Çift arasında mutlak bir denetim sağlar. Başkaları hiç değilse fanatik olmadan istikrarlı olmaya çalışırlar.
3. *Karşılıklı bağımlılık olarak sadakat.* Çiftin ilişkisi birbirlerini aldatmama sözüyle mühürlenmiştir, bu bazen dinî sebeplerle, bazen de derinlere demir atmış yalnızlık korkusunu dindirmek için olur.
4. *Özel sadakatler.* Mesela aklıma, kırk yaşında, özellikle cinsel bakımdan çok dürtüsel bir adam olan Claude geliyor. Cinsel hayatı çok erken yaşta başlamış; on üç yaşındayken on sekiz yaşındaki komşusu kendisini baştan çıkarmış. O zamandan beri seks onun iş hayatında teşvik edici bir güç haline gelmiş (kendisi reklamcı) ama hep "özel" kadınları seçtiği için aynı zamanda bir sorun da olmuş. Kısa süre önce Rosalyne'le evlendi, o da otuz yedi yaşında bir doktor. Dikkat çekmeyi seven bir kadın, teşhircilik sınırlarında. Rosalyne tahrik edici kıyafetler giymeyi seviyor: Gömleğinin ya da bluzunun arasından devamlı sutyeni ya da onun da altından bir şeyler görünüyor ve evinde ya da hastanede soyunurken her zaman pencereyi ya da kapıyı açık bırakı-

yor çünkü birinin onu görebileceği fikri onu heyecanlandırıyor. Claude buna karşı değil, ama son günlerde yaşadıkları bir olay onu bunalıma sokmuş. Tatilde oldukları bir sırada, Rosalyne otururken, eteğini, kendisine dokunabilecek kadar yakınındaki bir komşusunun gözleri önünde yukarı çekmiş. O ikisinin arasında somut herhangi bir şey geçtiğini sanmıyorum ama Claude bu harekette, ilişkilerinin zımni kurallarının ihlal edildiğini görmüş. Hemen kendi kendine karısının nemfomanyak olup olmadığını sormuş. Aşırı kıskanç birine dönüşmüş ve kadından, örneğin, bir daha havuza tek başına gitmemesini istemiş. Yaklaşık on seans boyunca Claude'u eşler arasındaki alışveriş kodları üzerine çalıştırdım ve biraz sıra dışı olsa da, yeniden yürüyen bir ilişkinin rayına oturttum.

Tabii bazen, dışarıdan bakıldığında, bir çiftin kendi içindeki sınırlar çok tuhaf görünebilir. Ellili yaşlarında, benim de iyi tanıdığım bir mühendis olan Laurent aklıma geliyor. Karısı her sene, hevesini alsın diye kendisine bir hafta Küba'ya gitme "hakkı veriyor." Ve böylece, eve döndüğünde, karısına sadık oluyor. Laurent bu anlaşmayı bana bir parça gururla sunarken karısının açık görüşlülüğü ve bilgeliğiyle de övünüyor. Albert de diğer tarafta, biseksüel olan karısının ayda bir defa eve başka bir kadın getirmesine ses çıkarmıyor. Ve onları seyrediyor. Bu çiftin durumu kısasa kısas: Her ikisi de sadakatsizliklerinin yolunu yapmışlar.

Gelelim şimdi, kalben sadık kalıp cinsel olarak aldatılabilir mi sorusuna. Günümüzde, eğer eşler fazla kıskanç değilse ve aralarında anlaşarak duygusal sınırlarını tanımlamışlarsa, bunun cevabı kuşkusuz evet. 1950 Nobel Edebiyat Ödüllü Bernard Russell *Evlilik ve Ahlak* adlı eserinde bu konuyu ele alırken, çift ve aile arasındaki sadakati ayrıştırıyor. Çift ara-

sında aldatma neredeyse kaçınılmazken, aile içinde, çocukların iyiliği için sadık olmak daha uygun. Kitabın, 1929 yılında çıktığında skandal yaratan sonunda şöyle yazıyor: "İyi evliliğin özünde eşlerin birbirlerine saygı göstermeleriyle birlikte bedensel, düşünsel ve ruhsal derin içtenlik vardır, ki bu kadın ve erkek arasında tüm insan edimlerinin en verimlisi olan aşkı yaratır."[9] Büyük değeri olan her şey gibi bu aşk bir ahlâk gerektirir ve daha az önemli olanı daha önemli olanın uğrunda kurban eder. Daha az önemli olan, kuralları çiğneme arzusu ve sadakatsizliktir; daha önemli olan ise, çocukların dağılmış ailelere göre daha iyi yetişeceği, tamamen bilinçli bir şekilde karar verilmiş bir sadakattir.

9 B. Russell, *a.g.e.* [*Evlilik ve Ahlak*, Say Yayınları, 1983].

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BENİ NEDEN ALDATTIN?

Aldatmanın kategorisi değişti, çok büyük günah statüsünden olağan ve özel hayat statüsüne geçti. Madam Bovary'nin skandal sayıldığı dönem çok geride kaldı.[1] Flaubert'in kahramanı geleneksel evliliğe bağlı rollerin sıkıcılığına tahammül edemeyen bir kadındı ve bütün istediği yaşadığını ve âşık olduğunu hissetmekti. Bugün hepimiz bir parça Madam Bovary'yiz, çünkü aşkı neredeyse bir hak olarak algılıyoruz ve hayattan güçlü heyecanlar bekliyoruz.

Amerikalı yazar Cathleen Schine'ın da tezi bu yönde: Her kadının içinde bir Madam Bovary'nin saklı olduğunu ve yirmisinden ellisine hepsinin, aşka âşık oldukları için, kırılgan ve potansiyel olarak "hain" olduklarını söylüyor.[2] Los Angeles'ta geçen *She Is Me* (O Kadın Benim) adlı romanında Schine, üç kuşak kadının ihanet karşısındaki hikâyesini anlatıyor. Büyükanne için ölümcül bir günahtı; anne için toplumsal bir sorundu çünkü başka bir kadına âşık olmuştu; kız içinse kendinden başka kimseyi ilgilendirmeyen bir eylem-

1 G. Turnaturi, *Tradimenti*, Feltrinelli, Milano, 2003.

2 C. Schine, *She is Me*, Little, Brown, Londra, 2003.

di ve ahlâkî yargılamaya tâbi bir şey değildi. Schine neden bahsettiğini biliyordu: Romantik ve sofistike çok satan kitabı *The Love Letter*'ın[3] (Aşk Mektubu) ABD'deki başarısından sonra boşandı, çünkü o da başka bir kadına âşık olmuştu.

Özel hayat düzeyindeki bu yeni perspektif içinde, insanlar, özellikle de "ciddiyetsiz" damgası yememek için kadınlar, bundan bahsetmeseler de, aldatma gündelik hayata dair bir deneyim. "Tehlikeli" bir hayat, ürperti ve heyecanlar peşinde bir hayat yaşanıyor ama bunun çaktırılmaması gerekiyor. Kısa zamandır evli olan bir kadın arkadaşım, kocasına ondan önce üç ilişkisi olduğunu söyledi. Halbuki gerçekte, hayatındaki adam, erkek arkadaş ve tek gecelik ilişkilerin sayısı en az yirmiydi. Bana, böyle bir "yalan söyleyerek" yeni kocasının gözündeki "imgesini" korumak istediğini itiraf etti... Gelelim sadakatsizliğe iten sebeplere. Kısacası, neden aldatıyoruz?

YENİ BİR AŞK YAŞAMAK İÇİN

Duygusal ilişkilerin eşzamanlı değil peş peşe yaşandığı Amerikan toplumunda, iki eşten en az biri bir başkasına âşık olduğu zaman o ilişki boşanmayla sona erer. Boşanmanın "katı ilkeleri" vardır: Mevcut bağın artık "tek" olmadığını ve dolayısıyla o bağı koparmanın daha doğru olacağını ortaya koyar. Buna karşılık Latin ülkelerinde böyle bir boşanma gerekliliği yoktur. Takımadalar modeli, yani ortada bir merkez ada (eş) ve etrafında değişik mercanadalar (uzun süreli ya da geçici ilişkiler) modeli son derece yaygındır. Buna karşılık, yeni bir aşk peyda olduğunda, maddi bir engel yoksa (para, ev ya da çocuk), Avrupa'da da boşanılır.

Birçok çiftin başına geliyor bu, Jean ve Barbara gibi ellilerindekiler de buna dahil. Jean bir antikacı, güzel şeyler-

3 C. Schine, *The Love Letter*, Plume, New York, 1998.

den anlayan biri, karısı Barbara da güzel ve hassas bir kadın. En sevdiği aktris olan Michelle Pfeiffer gibi sarışın, ufak tefek, açık tenli ve iri gözlü. Birkaç yıldır Barbara artık idolünün çıtasını yakalamaya çalışmıyor ve kendini eşten çok anne gibi hissettiği için dış görünüşünü ihmal ediyor. Mesela saçında bir sürü beyaz var ama kuaföre gidip "saçını boyatacak" vakti olmadığını söylüyor. Bu da elbette Jean'ın gözünden kaçmıyor ve onu eş rolüne geri döndürmek için elinden geleni yapıyor. Bunun ötesinde, Barbara gözle görülür bir biçimde şişmanladı. Ve fazla kilolarıyla kalçasındaki artroz hastalığı yüzünden artık Jean'la birlikte spor yapmıyor (eskiden yazları uzun dağ yürüyüşleri, kışları da kayaklı koşu yaparlardı).

Zaman geçtikçe Jean ve Barbara birbirlerinden daha da uzaklaştılar. Sonunda, on iki yıl süren bir evlilik ve iki çocuktan sonra, dinî ilkeleri çiğnemek pahasına da olsa, Jean boşanmaya karar verdi. Sonia'ya âşık oldu, Sonia daha genç... ve daha inceydi. Jean'ın korumaya, Sonia'nın da korunmaya ihtiyacı vardı: Birbirlerini mükkemelen tamamlayan bir çift oldular. Barbara fazla travma yaşamadan bu ayrılığı kabullendi; ev onda kaldı, iyi bir nafaka alıyor ve "bir karışan olmaksızın" kendini tamamen annelik rolüne adama imkânı buldu. Dolayısıyla boşanma son derece medeni bir biçimde halloldu. Halbuki bu örnekte boşanmanın kadının, yani Barbara'nın eş rolünü yerine getirememesinden ve buna karşılık kocasının, yani Jean'ın hiçbir şey yapamamasından kaynaklandığı düşünülürse, pekâlâ önüne geçilebilirdi.

ÇÜNKÜ AŞK HÂLÂ OLSA DA TUTKU KALMADI

Eski bir atasözü "Evlilik aşkın mezarıdır," der; görünen o ki, bilim de bugün bunu doğruluyor. Üç yılın sonunda, ar-

zunun temelindeki hormon olan dopaminin yerini annelik hormonu olan oksitosin alıyor; böylece çiftin aşkı "biyolojik" bir değişime uğruyor: Sevgi ve aynı zamanda karşılıklı saygı zafer kazanırken, duygular daha az sarsıcı ama daha "demokratik" hale geliyor. Ne var ki, bazı erkekler ve bazı kadınlar oksitosinin dayattığı bu yeni ritimle tatmin olmuyorlar. Hâlâ aşkın onları alıp götürdüğünü hissetmek istiyorlar ve kalplerinin sesini dinlemeye devam ediyorlar. Yirmi yıldır evli olan Antoine ve Lucie'nin hikâyesinin özünde de bu var. Elli yaşlarını, en azından başkalarının gözünde, iyi bir sosyal ve ailevi görüntü sergileyerek geçtiler. Üç akıllı kız çocuğu, şehirde güzel bir ev, deniz kıyısında bir yazlık, bir sürü arkadaş, opera üyeliği, her sene bir yurt dışı seyahati, vb. Bu gayet burjuva hayatta, birden sürpriz bir gelişme oluyor: Antoine bir sevgili ediniyor. Lucie bunu öğreniyor, şoku atlatır atlatmaz da kocasıyla yüzleşiyor. Antoine'a bundan bahsediyor, yoldan çıkmasını anladığını, onu affettiğini söylüyor, evde kalmaya devam edebileceğini, işlerin yoluna gireceğini söylüyor. Ama Antoine gerçekten âşık ve aklını başından alan otuzluk kadın da hem işsiz hem hamile. Antoine şu anda, kendini iki kadın ve iki ev arasında paylaştırmış gibi görünüyor. Birincisinde, yemek yapan ve ortak arkadaşlarıyla yemekler organize eden karısı, çok sevdiği kızları ve gömleğini ütüleyen temizlikçi kadın var; ikincisinde ise, yakında kendisine bir oğul verecek olan âşık bir genç kadın. İlerleyen aylarda ne olacak? Antoine karar vermek istemediğini söylüyor: "Ne olacaksa olacak." Karısına da biraz arsızca söylediği gibi: "İnsanın garajında bir Ferrarisi olup asla ona binememesi çok çan sıkıcı." İlk evliliği rahat bir aile arabasıydı, yeni ilişkisi ise bir yarış arabası. Sorun şu ki, Antoine garajında her ikisi de olsun istiyor.

SIKINTIDAN

Bazen sırf can sıkıntısından aldatırız. Bu çok hoyrat ve sert bir iddia ama maalesef doğru. Artık ne cinsel ne duygusal anlamda bir sürpriz sunan bir hayattan kaçmak için ihanet ederiz. Yeniden "midemizde kelebekler uçuşsun" ya da telefon çaldığında dizlerimizin bağı çözülsün diye aldatırız. Aldatma asla basit ve önemsiz bir şey olmadığı halde, genellikle olası duygusal yansımaları hesaba katılmadan, düşüncesizce gerçekleştirilir. Sadece küçük maceralardan bahsetmiyorum. Küçük bir burjuva kasabasında yaşayan otuz beş yaşındaki Jérôme'un hikâyesini düşünüyorum örneğin. Evli, iki çok küçük çocuk babası, hâlâ kendini genç bir adam gibi görüyor ve eğlenmek, kuralları çiğnemek istiyor. Bunun için de eş değiştirme deneyimini teklif ediyor karısına. Bunu bir arkadaşından duymuş ve o andan itibaren de bunun bir çeşit "denetimli aldatma" olduğuna, sanki iki kişi birlikte porno izliyorlarmış gibi, önemli sonuçlar doğurmayacağına inanmış. Ama hayat öyle ilerlemedi. O erotik geceden sonra Jérôme karısını fena halde kıskanmaya başladı. Kendini kötü hissetti, kafasından devamlı o gecenin görüntüleri geçiyordu. Sıkıntının yerini dayanılmaz bir kıskançlık aldı...

Üç yıl önce genç bir kadın olan Monique'le evlenen kırk sekiz yaşındaki Walter'ın hikâyesi de başka türden. Monique'i güvenilirliği nedeniyle seçmişti, geçmişte, arada sırada kaçamak yapmaktan geri durmayan ve devamlı ona "Benim bedenim, benim kararım, ne istersem yaparım," diyen "modern" ve dışa dönük kız arkadaşları olduğundan, bu onun için çok önemli bir özellikti. Dahası, annesinin de bir sevgilisi vardı: kayak hocası. Bunu iyi hatırlıyor çünkü bir kış zamanı dağda, ikisini birlikte yakalamıştı. Bu nedenle Walter rasyonel bir tercih yaptı. Gelin görün ki, bir süre sonra, fazla "güvenilir" olan karısını artık arzulamadığını kabullenmek

zorunda kaldı ve çalıştığı şirketin sekreteri Chantal ile sevgili oldu. Ona çok âşık olduğunu iddia etse de, ben kenarda seksi birini bulundurmak istediğinden şüpheleniyorum. En yakın oldukları sırada sevgilisi mırıltıyla ona şöyle diyor: "Bedenim sana ait, onunla ne istersen yapabilirsin." Bunların sadece birtakım sözcükler olduğunu bilse de, bu onu çok heyecanlandırıyor. Ama birkaç ay geçtikten sonra, Walter karısının güvenilirliğini bir sıkıntı kaynağı olarak değil, yeniden önemli bir nitelik olarak algılamaya başlıyor.

İNTİKAM İÇİN

"Çivi çiviyi söker," derler. Bu, aldatma için de geçerli. Misilleme güdümlü aldatmalar epeyce çok, aldatılan kişi egosunun zedelendiğini hissettiğinde, o da aynı şekilde intikam alır. Yirmi sekiz yaşındaki Valérie de kocasının bir iş arkadaşıyla bir macera yaşadığını öğrenince, intikam için onu aldatmış. Ve onu aldatmakla yetinmemiş. Öğreneceğinden emin olmak için bir aile dostunu seçmiş. Kısacası, intikamını almış. Bundan sonra kendini fena halde suçlu hissetmesi ve bu dürtüsel aldatmayı affettirebilmek için kocasının iyi niyetine sığınmak zorunda kalması işin üzücü yanı.

Otuz iki yaşındaki Jessica bana geçen yaz kocası Gérard'la birlikte deniz kenarına tatile gittiğini anlattı. Yaz sıcağının onun üzerinde afrodizyak bir etkisi var, bu nedenle birkaç defa öğle yemeğinden sonra odada kalıp kocasıyla sevişmek istemiş. Ama her seferinde aynı cevabı almış: Hayır. Çünkü kocası gidip arkadaşlarıyla yelken yapmak istiyormuş. Yelkeni evliliğin can sıkıntısına panzehir olarak kullanan bu adama karşı, Jessica da kendine bir sevgili bularak cevap vermiş. Bu arada, asıl ihtiyacı seks değil "erkeği" olduğundan, kocasını kıskandırabilmek için olanları onun öğrenebileceği şe-

kilde ayarlamış. Ama maalesef amacına ulaşamadı. Her ikisi de evliliklerine çok önem veriyorlardı ama onu beslemiyorlardı ve "boğucu" bir hale gelen ilişkilerinde artık bulunmayan rahatlığı ve oyun oynama arzusunu dışarıda arıyorlardı.

SEKS UĞRUNA

Birçok erkek belli bir sıklıkta sevişmeye "ihtiyaç" duyduğunu iddia eder; bunu biraz gururla söylerler ya da göz kırparak ima ederler. Bu arada, cinsel anlamda hiperaktif olup bunu kendilerinden saklayan kadınlar da vardır. Mesela otuz dokuz yaşındaki Marine, evli ama aynı anda en az üç sevgili idare ediyor. Seksi seviyor, özellikle de penetrasyonu. Ve tamamen kaslı, güçlü göğüslere bayılıyor. Marine ayrıca kendinden genç erkekleri seviyor, onlar da onu beğeniyorlar. Mahallesinde onun biraz "kolay kadın" olarak görenler var ama bunu kafaya takmıyor: Zevk alıyor, zevk veriyor ve böylece neredeyse gündelik hale gelen seks ihtiyacını karşılıyor. Kocası bunun farkında mı ya da durumdan şüpheleniyor mu, bilmiyorum. İşi nedeniyle gün boyu evde olmuyor, ancak gece geç vakit eve dönüyor. Karısıyla haftada bir gün cinsel ilişki kuruyor, bu da Marine'e tabii ki yetmiyor: Onun antidepresanı orgazm ve haftada bir doz yeterli gelmiyor.

KURALLARI ÇİĞNEMEK İÇİN

Bazı insanlar da, kuralları çiğnemeden arzu olamayacağına inandıkları için aldatırlar. Sadece sapkınlıkları kasdetmiyorum. Mesela öyle adamlar tanıyorum ki, kız arkadaşlarına müthiş bir arzu duyuyorlar, sanki asla onu bırakamayacakmış gibi, sonra evleniyorlar ve bir anda libidoları yerle

bir oluyor. Kız arkadaşları karıları olduğu andan itibaren bir daha onunla sevişmek istemiyorlar. Bunlar genellikle başka ortamlarda da kuralları çiğnemeyi ve kendilerini tehlikeye atmayı seven erkekler ya da kadınlar. Mesela Olivier, büyük bir gemici. Altmış yaşında, hiç evlenmemiş, belki birkaç ilişkisi biraz sürmüş. Uzun boylu, her zaman bronz tenli, saçları yer yer gümüşi ve atletik bir vücuda sahip. Beğenilen bir erkek, bu da belki neden asla uzun süre sadık kalamadığını açıklıyor. Denizi seviyor ve yaz tatillerini teknede, yeni takımadalar arayarak geçiriyor. Hayali emekli olmak ve daha büyük bir tekne alıp nihayet okyanusu aşmak, dünyanın öte yakasına geçip yeni mercanadalar ve belki yeni aşklar bulmak.

YAŞLANMA KORKUSUNDAN

Bazıları, kırk yaş eşiğini aştıktan sonra (ya da elli yaş, ya da altmış yaş, vb.), geçmekte olan zamanın getirdiği korkudan aldatırlar. Onlar için seks, baştan çıkarma becerilerinin ispatı, "Hâlâ beğeniliyorum," demenin bir yolu haline gelir. Bunlar, ilelebet yaşlılıkla mücadele eden, narsisizmleri fetih ihtiyacıyla beslenen adamlar ve kadınlardır. Peşinde koştukları şey baştan çıkarmak, bunun için ödedikleri bedel ise aldatmadır.

Altmış dört yaşındaki üst düzey yönetici Alex böyle biri. Kendisiyle aynı yaştaki Elsa'yla evli, rahat ve huzurlu bir hayat sürüyor ama bu ona yetmiyor. Geçen yıllar onu endişelendiriyor; kendini yine genç hissetmek istiyor. Bu nedenle kışları solaryuma gidiyor, kırışıklık giderici kremler sürüyor ve devamlı bir öncekinden daha hızlı ve daha agresif bir model seçerek sık sık araba değiştiriyor. Birkaç yıldır Elena'yla ilişki yaşıyor, o ne kadar gençliğe cezboluyorsa Elena

da güç ve paraya cezboluyor. Elena hamile kalıyor ve her ne kadar bu hamilelik istenmeden de gerçekleşse, bebeği aldırmayı kabul etmiyor. Otuz beş yaşına geldiğini ve bir daha asla anne olamama riskini göze almak istemediğini söylüyor. Bunun üzerine, evden ayrılmak gibi bir niyeti katiyen olmasa da, Alex çocuğu kabul etmeye razı oluyor. Ama bir heyecan büyümeye başlıyor içinde: Altmış yaşında baba olmak, bu yeni bir gençlik bulmak demek.

Bu sırada Elena'nın karnı büyüyor ve Alex karısına her şeyi itiraf etmeye karar veriyor. Kadın da, kocasının büyük şaşkınlığı ve dostlarının teessüfü arasında, affediyor ve ikili bir hayatı kabulleniyor. Çeşitli sebeplerden dolayı yalnız kalmaktan korkuyor. Ayrıca kocasının kendisini hâlâ sevdiğini, öte yandan gençliğe ihtiyaç duyduğunu biliyor. Örneğin kocasının, işyerinde, o gitsin diye bekleyen hırslı, enerji dolu ve cüretkâr otuzluklara gittikçe daha zor katlandığını biliyor. Dolayısıyla bir üzüntü ve aklıselim karışımıyla, kocasının sevgilisini ve çocuğunu bırakmamasına razı oluyor, bir yandan da bu "gençlik terapisinin" kocasını kendisinden çok fazla uzaklaştırmayacağını umuyor.

Elbette yaşlanmaktan sadece erkekler korkmaz. Ne yazık ki küçük bir kız çocuğu gibi giyinen çok fazla kadın görüyorum, hem de kızlarından ziyade torunları gibi... Tabii sarık sarmayla hoca olunmuyor; kot pantolonları, yüksek topukluları, hatta yeniden tasarlanmış memeleriyle, yaşlarını saklamayı beceremiyorlar. Gösteri dünyasında yaşlanmak çok zor: Starlar genel olarak kamuoyunun özel olarak da erkeklerin "gözünden düşmeye" tahammül edemiyorlar. Ve çoğunlukla ellili yaşlarda başlayan bu yeni ergenlik döneminde, dar kot pantolonların yanı sıra bazen kendilerine bir de sevgili ediniyorlar, bu da onlar için bir antidepresan, hatta lifting görevi görüyor.

Freud vaktiyle söylemişti, homoseksüel fantazmalar zihnine üşüştüğü zaman, erkek, ikili kimliğini gizlemek için heteroseksüel davranış kalıplarına iyice sarılır. Bununla bütün büyük âşıkların gizli eşcinsel olduğunu söylemek istemiyorum, sadece cinsel hiperaktifliğin arkasında çoğu zaman psikolojik belirsizliklerin gizlendiğini söylüyorum.

Kırk yaşını süren Robert'i ele alalım. Paris'te oturuyor, iyi bir işi ve iyi bir çevresi var. Buna karşılık, onu sahiden ilgilendiren tek şey, seks. Daha da açık olursak, büyük ölçüde sado-mazo seks. Senaryosu hep aynı. Bir kadını tavladıktan sonra onu barda bir kadeh bir şey içmeye davet ediyor ve oraya iç çamaşırsız gelmesini istiyor. Gecenin sonunu onun evinde getiriyorlar ve hiç değişmeksizin kadını yatağa bağlıyor. Partnerini bir gecede en az üç defa doyuma ulaştırmak gibi bir inceliği olsa da, aslında hükmetmek onu aşırı heyecanlandırıyor. Birlikteliklerinde çok inançlı kadınları tercih ediyor çünkü onlarla kendini "şeytansı" hissedebiliyor. Robert, depresyonla mücadele eden ve sayısız cinsel macerasını narsisizmini beslemek için kullanan bir Don Juan.

Bazı insanların, yakınlığın kendilerini zayıflatacağından ve bağımlı kılacağından korktukları için uzun süreli çift ilişkisi kurmayı beceremediklerini söylemek lazım. Özellikle erkekler sevmekten korkarlar ve yıllar geçtikçe geç kalmış Peter Panlara dönüşürler.[4] Bazen, yakınlık korkusunun arkasında mazoşizm saklıdır. Ne zaman iyi bir ilişki kursalar, gerçek bir mazoşist eylem olan aldatma yoluyla onu sabote edenleri kastediyorum.

Mesela Romain, sık sık iş seyahatine çıkan bir işadamı. Çoğunlukla Romanya'ya ve Doğu ülkelerine gidiyor. Kırk iki yaşında ve boşanmış. Evlilik krizleri onu çok etkilemiş ve kadın-

4 W. Pasini, *Des hommes à aimer*, Odile Jacob, Paris, 2007.

lara karşı çok tedbirli hale getirmiş. Bükreş'te kendisine tercümanlık yapan bir üniversite öğrencisiyle, Adriana'yla tanıştı. Tatlı ve akıllı bir kız, Romain gibi o da sinemaya gitmeyi seviyor ve çok duygusal biri. İki yıldır birlikteler ve iki taraf için de mutlu ve tatmin edici bir ilişkileri var. Romain ona bir nişan yüzüğü hediye edip evlilik teklifinde bulundu. Ama bilgisayarında, uzun zaman önce önemsiz bir macera yaşadığı başka bir Rumen kızın izlerini bıraktı. Adriana bunu buldu, hıçkırıklara boğuldu ve artık ona güveni kalmadığını söyledi. Romain çok mutsuz oldu ve benimle konuşurken, ihanetinin, kendi kendini sabote etmekten başka bir şey olmadığını kavradı: Yeni ilişkisinin verdiği mutluluk kaldırabileceğinden fazlaydı.

SEVGİ İHTİYACINDAN

Aldatma her zaman cinsel dürtülerin bir sonucu değildir. Biraz okşanmak ve sevgi için de ihanet edildiği olur. Otuz üç yaşındaki Barbara'nın başına gelen de buydu. Hayatının büyük aşkıyla evlendi, onu aldatmak aklından bile geçmezdi.[5] Ama adam terfi alınca bazen bir hafta süren seyahatlere çıkmak zorunda kaldı. Bunun üzerine bir akşam, Barbara kendisine asılan bir adama kendini bıraktı, seksten çok şefkat için. Başkaları yalnız ve uzun akşamlarda koca bir çikolata kutusunu bitirir, Barbara da kendini bu adama bıraktı.

Bu tip vakalarda ihanetten ziyade "duygusal ikame"nin üstünde durmak daha uygun olur. Örneğin kırk yaşlarında bir olan Alman Hans, iş nedeniyle ülkesinden uzakta; karısı ise çocuklarla birlikte Hamburg'da kalmış. Bu yaşam Hans'a zor geliyor, kendini yalnız hissediyor. Akşamları yemek yemek için dışarı çıkıyor, sonra odasına geri dönüyor ve televizyonu açıyor. Akşamlar ona bitimsiz geliyor. Sonunda bir

5 *Yourself*, 8 Eylül 2004.

gün, biraz arkadaşlık etsin diye iş arkadaşı bir hanımı evine davet ediyor. Ve sonunda, müphem bir sosyal "oyunla", neredeyse tesadüfen, kendilerini yatakta buluyorlar. Kalbin ihtiyaçları bazen en ağır ihanetlerin kalbindedir.

ÖDİPUS FANTAZMALARINI GERÇEKLEŞTİRMEK İÇİN

Aldatmanın küçük yaştan beri içimizde taşıdığımız bir tutkudan kaynaklandığını düşünen Aldo Naouri'nin iddiasına göre, Ödipus kompleksini çözemediğimiz için aldatıyoruz.[6] Bu ünlü pediyatriste göre kadın ya da erkek, aldatan kişinin hep aslında var olmayan ve ancak Ödipus fantazmalarının bir yansıması olan mükemmel kadın ya da erkeği bulma ümidi ve yanılsaması var. Aldatmaya getirilen, uzak geçmişe dayalı bu açıklama, belki libidoları çocukluğa takılı kalmış kimi insanlar için geçerli olabilir, ama bence her ihanet için geçerli değildir: Aldatmalar farklı duygusal ve cinsel ihtiyaçlardan doğar.

BİR YERİNE İKİ KİŞİYE "SAHİP OLMAK" İÇİN

Evlilikleriyle aynı anda ikinci bir ilişki yaşayan çok sayıda sadakatsiz eşin ileri sürdüğü sebep budur. Eskiden, esas olarak erkekler, biri (sevgi ve istikrar için) eşleriyle, diğeri de (erotizm ve yenilik için) sevgilileriyle olmak üzere ikili bir yaşam sürerlerdi. Hatta bu tutum Fransa'da krallar çağında resmiyet de kazanmıştı. Mesela aklıma 15. Louis'nin sevgilisi Madam Pompadour ve yatakta olduğu kadar siyasette de inanılmaz güce sahip başka olağanüstü kadınlar geliyor.[7] Zaten kraliyet evlilikleri Avrupa'da siyaset ve hanedan ittifakları-

6 A. Naouri, *a.g.e.*

7 B. Craveri, *Reines et favorites. Le pouvoir des femmes*, Gallimard, Paris, 2007.

nın çıkarları doğrultusunda yapılırdı. Doğum, çocuk değiştokuşunu önlemek için kamuya açık yapılırdı ve gerdek gecesi de çok sıkı gözetim altında gerçekleşirdi. Kısacası, Versailles'da, evlilik ilişkisi içerisinde âşık olmak zor bir şeydi. Kralların sadakatsizliği açık oynanırdı ve kraliçeler de bu oyunda bizzat rol alırdı: Başta mutsuz olsalar da, çok çabuk kayıtsızlaşırlardı. Kraliçelerin gerçek anlamda nefret ettiği tek sevgili ilki olurdu; ikinciden itibaren artık umurlarında olmazdı.

Bizlerin duygusal hayatının bir saray entrikası gibi olduğu söylenemez. O dönemden bu yana bir şeyin tamamen değiştiğine hiç kuşku yok: Kadınların da artık sık sık iki paralel ilişki yaşadığı gerçeği. Ve bundan vazgeçmeye de niyetleri yok gibi görünüyor. Bir tarafta kocaları var, diğer tarafta da sevgilileri ve ikisinden de beklentileri –duygusal alan da dahil olmak üzere– farklı. Bu ikilik, bir "esas" aşk (onlarınki) ve bir de "kontenjan" aşklar (diğerleriyle) olduğunu ileri süren Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir tarafından kuramsallaştırılmıştı.

Alexandra internet siteme (www.willypasini.it) bir mesaj yolladı. Dört yıldır mutlu bir ilişkisi var, ancak bir askerle tanışmış ve ona karşı koyamadığı bir biçimde ilgi duymuş. Şimdiden, birlikte birkaç uzun akşam geçirmişler bile. Bu birliktelikler yaşanırken adam ona Afrika'dan, Bosna'dan, Afganistan'dan, dünyadaki vahşetten ama aynı zamanda güzelliklerden de bahsetmiş. Yakın bir zamanda Lübnan'a göreve gitmesi gerektiği için Alexandra kendine, onunla yatmamakla iyi edip etmediğini soruyor. Kendi kendine, belki de hayatının fırsatını kaçırdığını söylüyor ama aynı zamanda sevgilisinin canını acıtmak, önemsediği bir ilişkiyi bozmak da istemiyor. Alexandra, birkaç yıldır birlikte olduğu yumuşak adamla, daha erkeksi, daha kavgacı bu asker arasında bir seçim yapmak zorunda olduğunu hissediyor. Hiç kuşku yok ki, bu iki adam onda farklı ihtiyaçlara karşılık geliyor: sevgi

isteği ve macera arzusu.

Uzun zamandır bu tip "çoklu bağlar", arkadaşlık alanında fazla sorun çıkarmadan devam ediyor. En iyi tenis arkadaşından, akşamları da memleketi kurtarma muhabbetinde arkadaş olmasını beklemek kimsenin aklına gelmez. Bu ikilik, cinsel olanla duygusal olanı birbirinden ayırmaya karar veren bazı çiftlerce de uygulanıyor artık. Bu yeni duygusal davranışın önündeki en büyük engel kıskançlık; acı çekmemek için idare edilmesi gereken işte bu kıskançlık. Çocukluğumuzu hatırlayalım mesela. Genellikle iki ebeveynle büyürüz, bir anne ve bir baba. En başarılı çocuklar, bu ikisi arasında duygusal bir pinpon maçı yapanlardır. Psikanalistler de çocuk için başvuracak bir yerine iki kişi olmasının daha iyi olduğunu söylüyorlar. Gerçekten de, tek ebeveynli çocuklar duygularını aynı kişi üzerine "yoğunlaştırmak" zorunda kalıyorlar. Bana göre, birçok insanın aynı anda iki paralel sevgi arasında bölünmeyi seçmesi tesadüf değil: Böyle yaparak, bir biçimde, sevecek ve sarılacak iki kişiye sahip oldukları çocukluklarına geri dönüyorlar.

Bazen kocanın eşcinsel bir erkek arkadaşının olması ya da karının başka bir kadınla gizli bir macera yaşaması gibi, sevgilinin aynı cinsten olduğu durumlar da mümkün olabiliyor. Bu ilginç üçlülerden gittikçe daha fazla görüyorum ve bu da aldatmanın ne kadar farklı ve çeşitli duygusal ihtiyaçlara cevap verdiğini gösteriyor. 1940'lı yılların ünlü yazar çifti Paul Bowles –daha sonra sinemaya da uyarlanan *Çölde Çay*'ın yazarı– ve Jane Auer'in yaptığı gibi, bazen varsayımsal sonuçlara varılıyor. 1948'de Tanca'ya gidiyorlar, Jane orada Arap bir kadına âşık oluyor, bu sırada kocası da oğlan çocuklarıyla birtakım ilişkilere giriyor ve sonunda da Faslı genç bir ressamla ilişki yaşıyor. Bu işbirlikçi çiftin erkek tarafının kadınlardan, kadın tarafının da erkeklerden hepten kurtulmak için evlendikleri yönündeki beyanına inanmalı mı?

BEŞİNCİ BÖLÜM

"KORKUNÇ" İHANETLER

"Korkunç" ihanetler en çok, verilen bir sözle ve arkadaşlıkla ilgili olanlardır. Bu tarz vakalarda, duygusal ihanette olduğu gibi tutku hiç yoktur diyemeyiz ama şoke eden ve kalıcı yaralar açan davranışlar vardır. İşte bana en ağır gelen örnekler.

AİLE İÇİ İHANETLER

Eşini kayınbiraderiyle, kayınpederiyle ya da aileden başka herhangi biriyle aldatmak ikili bir ihanettir ve genellikle, kurbanı açısından, fena halde yaralayıcıdır. Hele de, Missourili tek yumurta ikizi kardeşlerin başına geldiği gibi, macera mahkeme önünde biterse.[1] İki kardeş, Raymon ve Richard Miller, aynı gün aynı kadınla yattıklarını o sırada bilmiyorlardı. Ama daha da kötüsü, üç yıldır küçük bir kızın babası ve amcasıydılar fakat hangisinin baba, hangisinin amca olduğunu da bilmiyorlardı. Çocuğun annesi, Holy Mary

1 "Lite in tribunale sul figlio dei gemelli", *La Repubblica*, 24 Mayıs 2007.

Adams babanın Raymon olduğunu beyan etti. Bunun üzerine Raymon bir babalık testi yapılmasını istedi... ve kardeşini mahkemeye verdi. Genelde bu tür davalar basit bir DNA analiziyle çözüme kavuşur ama Richard ve Raymon kardeşler tek yumurta ikizi, yani tamamen aynı oldukları için DNA analizinin de hiçbir anlamı olmadı.

Emily'nin hikâyesi de beni çok sarsmıştı. Kendisi otuzlarında, esmer, güzel bir kadın, mücevher tasarımıyla uğraşıyor. Evli bir adam olan Georges'la ilişkisi vardı. Ama bütün ilişkilerinde esas olarak iktidar, daima cinsellikten çok daha önemli olmuş. Ve günün birinde, tesadüfen Georges'un karısı Geraldine'le tanışınca, ona asılmaya başlamış ve iki ayın sonunda da kadının sevgilisi olmuş. İşin içindekilerden bir tek Emily'nin gerçeği bildiği bu alışılmadık ilişki üçgen, altı ay boyunca sürmüş. Onları hep ayrı ayrı görmüş ve her ikisinden de, sırayla, evlilikleriyle ilgili yaşadıkları hayal kırıklıklarını dinlemiş. Georges bir tesadüf sonucu karısının ilişkisini öğrenince, çok da büyük bir şok geçirmemiş. Hatta iki kadına üçlü bir ilişkiye girmeyi önermiş ama Emily bu teklifi reddetmiş çünkü onun için önemli olan, aynı kişiyle birlikte olduklarını bilmeyen bu karı kocanın üstünde uyguladığı iktidardı...

Otuzlarındaki bir başka kadın olan Caroline, hayatındaki belirsizlikten ve marka çantalar, marka kıyafetler almaya yetmeyen memur maaşından gına getirmişti. Özetle başka bir hayatın hayalini kuruyordu ve tek kozunu oynamaya karar verdi: güzelliği. Altmış yaşında hayli zengin bir sanayici olan Hubert'in sevgilisi oldu ve böylece istediği her şeye kavuştu. Ama bir gün, Hubert işle ilgili sebeplerden dolayı uzun bir ABD seyahatindeyken, Caroline adamın, kendi yaşıtı olan oğluyla çıkmaya başladı. Ve hiç vakit kaybetmeden onun da sevgilisi oldu. Ve bu hikâye babanın dönüşünden sonra da devam etti. Üç ay sonra, iki adam rezaletin far-

kına vardılar ve genç kadını başlarından attılar, bir kifayetsiz muhterisin keyfi için birbirleriyle yarışmak yerine aile ilişkilerine sahip çıkmayı tercih ettiler.

Beverly ile evli olan Vincent'ın hikâyesi de bir o kadar çapraşık.[2] Bu iki genç, Vincent'ın anne babasının apartmanındaki müstakil bir dairede oturuyorlardı. Beverly, Vincent'ın babasının kendisine fazla nazik davrandığını itiraf ettiğinde, annesine hâlâ fazlasıyla bağlı olan Vincent pek ciddiye almadı. Aile psikoterapisi esnasında, Vincent örtük kelimelerle babasıyla ilgili fantezisini şöyle açtı: "Senin karını aldım; şimdi de kendiminkini sana veriyorum." Beverly bu ensest atmosferde, neredeyse kocasının kışkırtmasıyla, onu kayınpederiyle aldatıyor.

Ama "korkunç" ihanetlerin en kötüsü, kuşkusuz, aile içi çapraşık ilişkilerin küçüklere yönelik şiddet eylemlerine dönüşmesidir. Artık bu, sağlıksız bir çapraşık ilişki temelli duygusal ihanet olmaktan çıkar ve çoğunlukla sonu gazetelerin "üçüncü sayfasında" biten türden, düpedüz bir suç haline gelir. Karısının ilk kocasından olan on üç yaşındaki kızına uyuşturucu verdiği, tecavüz ettiği ve tecavüz sahnesini de filme çektiği için on yıl hapis cezasına çarptırılan Cenevreli belediye işçisinin hikâyesinde olduğu gibi. Kocasını karakola şikâyet etmeden önce, suç unsuru videodaki görüntüleri ilk defa gördüğünde, bu kadının yaşadığı şoku düşünün.[3]

ARKADAŞLAR ARASI İHANETLER

Bana göre, "arkadaşlar ailesi"yle ilgili ihanetler de "korkunç" ihanetlerdir. Sarah'nın hikâyesine bakalım. On al-

2 A. Choukroun, *Si tu m'aimes, trompe-moi! Pourquoi sommes-nous si infideles?*, L'Archipel, Paris, 2005.

3 *Tribune de Geneve*, 13 Haziran 2007.

tı yaşında ve kendisiyle aynı yaşta olan, ilk erkek arkadaşı Antoine'a delicesine âşık. Kişisel ve samimi bir doğum günü hediyesi olarak Antoine cep telefonuna kızın duş alırken çektiği bir videosunu yolluyor. Maalesef Antoine bunu bilgisayarına aktarıyor ve besbelli kız arkadaşından daha fazla değer verdiği arkadaşlarına gönderiyor. Sarah'nın (video çekimine izin vererek) elbette fazla safça davranmıştı, ama Antoine da onun samimi duygularına saygısızlık etmişti. Kız sanal yolla da olsa, aldatılmıştı ve bunun acısını çekti.

Grégory'nin hiç gerçekleşmemiş homoseksüel fantezileri vardı. Yirmi beş yaşındaki bu genç adam, kısa bir süredir Monique'le sadece anal ilişki kuruyordu, ki Monique en yakın arkadaşı Alex'in karısıydı. Biseksüel fantezilerini bu şekilde tatmin ediyordu. Ve Monique de iki erkeğe birden sahip olmaktan memnundu, çünkü öncelikle kocasının çok sıkıcı bir sevişme tarzı vardı, ayrıca daha önce denemediği anal seks de ona hayli heyecan veriyordu. Erotik bakımdan bu anlaşılabilir bir durum. Ama duygusal olarak hiç düşünemeyeceği kadar ciddi sorunlar yaratabilir...

Otuz iki yaşındaki Thomas'nın gayrimeşru ilişkisi bunun kadar "ahlâka aykırı" değil ama o da yakın arkadaşlarla ilgili. Roxane'la çıkıyor ve onunla hayat kurmayı düşünüyor. Ama arkadaşı olan bir çift, ayrılık kararı alıyor ve onu sırdaş seçiyorlar. Özellikle kadın, Camille, onu devamlı telefonla arayıp konuşmak ve nasihat almak istiyor. Böylece Thomas adım adım "dinleyen dost" rolünden "teselli eden dost" rolüne geçiyor ve sonunda da Camille'le yatağa giriyor. Bu sadece iki kere yaşandı ama Thomas pişman oldu ve Roxane'a her şeyi itiraf etti. O zamandan beri Roxane anlayışla karşılama ve ölümüne nefret dalgaları arasında gidip geliyor. Thomas kendisini gerçekten sevseydi aldatmazdı diye düşünüyor. Bence Roxane daha hoşgörülü olabilir; ben de kendi payıma, aslında birbirlerini seven ve bu duygusal "kaza"dan

iletişimlerini kuvvetlendirecek bir şeyler çıkarabilecek bu iki insan arasındaki kırık parçaları yeniden yapıştırmaya çalışıyorum.

Sinema filmleri de bazen affetmesi güç ihanet hikâyeleri anlatır. Harold Pinter'ın bir oyunundan uyarlanan adlı adınca *Betrayal*[4] (Aldatma) filmi buna bir örnek. Film başroldeki Emma, kocası Robert ve Robert'in en yakın arkadaşı Jerry (Jeremy Irons) arasındaki üçlü bir hikâyeyi anlatır. Eski sevgililer Emma'yla Jerry'nin seneler sonra bir barda karşılaştığını görürüz. Kadın adama, kendisini aldatan Robert'ı terk ettiğini ve intikamını almak için de, ikisinin arasında geçmiş yasak ilişkiyi anlattığını söyler. Belki de bu itiraf nedeniyle, iki çiftin, karı kocanın ve arkadaşların arası bozulur. Yıllar geçer, birbirlerini görmezler. Çok fazla aşk ve çok fazla acı. Bu film, asla bir ihaneti açık etmemek yahut eşini asla bir arkadaşıyla aldatmamak gerektiğini söylemek ister gibidir...

Toplumumuz küçük sapkınlıkları eskiye göre çok daha fazla kabul ettiği ve hoş gördüğü için insanların fantezilerini[5] "gerçekleştirme" istekleri de gittikçe daha fazla yaygınlaşıyor. Bunlardan tipik eril bir tanesi, partnerini başka erkeklerle birlikte olmaya itekleyip bu aldatma sahnesini tepki vermeden ya da iştirak etmeden seyretmek yahut olanları ayrıntılarıyla kendine anlattırmak şeklinde tezahür eder.[6] Otuzlarında güzel bir sarışın olan Blanche da, eşi Franck'i kaybetmemek için, kendisinden ısrarla istediği bu tuhaf, anlaşmalı aldatma biçimine razı oldu. Kendi de otuzlarında olan Franck, dış görünüşüne çok dikkat eden biri: Spor araba kullanıyor, her zaman bronz tenli, kara camlı gözlüklerini hiç çıkarmıyor. Ona çok âşık olan Blanche bu kaprisine boyun eğdi ama bundan sonra ona karşı duyguları belirgin

4 *Betrayal*, D. Jones, ABD, 1983.

5 W. Pasini, *Les Nouveaux Comportements sexuels*, *a.g.e.*

6 *Men's Health*, 31 Ocak 2007.

bir biçimde soğudu. Franck, ona kendi seçtiği bir adamı, bir arkadaşını dayatarak, sadece kıskanç olmadığını göstermek istediğini iddia ediyordu. Bana sorarsanız, bu mizansen aracılığıyla itiraf edilemez homoseksüel fantezilerini gerçekleştirmek istiyordu. Kriz devam etti ve bir süre sonra, mazoşist eğilimleri olmayan Blanche, tuhaf ihanetlerden kendini alamayan yakışıklı Franck'ini terk etti.

SAĞLIĞA ZARARLI İHANETLER

Sadakatsizliğin vereceği ruhsal acıyı düşünürüz hep, oysa bedensel bir zarar vermesi de mümkündür çünkü sadakatsizlik, cinsel hastalıkların taşıyıcısıdır. Kırk altı yaşındaki Leila'nın başına gelen buydu. Jinekoloğundan, çok yaygın bir vajinal enfeksiyon olan *Candida Albicans*'a yakalandığını öğrendi. Hiçbir şey söylemeden, kocası Oscar'ı daha yakından izlemeye başladı ve Slav kadınlara zaafı olduğunu ve besbelli bazılarıyla prezervatif kullanmadan yattığını anladı. İzahat istediğinde adam her şeyi inkâr etti ve doktora, asıl karısının, kuşkusuz onu aldattıktan sonra, bu mikrobu kendisine bulaştırdığını iddia etmeye kadar götürdü işi... Karı koca çatışmasının arasında kalan doktor, gerçeği ortaya çıkarayım diye çifti bana yönlendirdi. Karısı, benim yanımda, Doğulu kızların gittiği bir diskotekte çekilmiş fotoğraflarını burnuna dayayınca, Oscar inkâr etmeyi ve karısını suçlamayı kesti. Kriz orada doruk noktasına ulaştı ama çift çok çabuk sakinleşti. Sonrasında Oscar cüret edip her şeye rağmen karısını sevdiğini ve boşanmak istemediğini açıkladı. Buna karşılık, istediği, karısıyla birlikte oturup sıkıcı olduğunu düşündüğü cinsel hayatlarını tartışmaktı. O ana kadar bunu söylemeye asla cesaret edememişti. Bu itiraf, bu çiftin hayatında yeni bir dönem başlatır mı?

Tabii ki, ihanet yoluyla *candida* ya da herpes değil de HIV bulaştırıldığında, çok daha vahim bir durum meydana gelmiş demektir. İsviçre'de bugün, yeni ortaya çıkan AIDS vakalarının yarısı, eşin gayrimeşru ilişkisinden kaynaklanıyor.[7] Yakın zamanda evlenmiş bir dişçi arkadaşım, biseksüel olup asla bunu ona itiraf etmeyen kocası yüzünden AIDS virüsü taşıdığını öğrendi. Debdebeli evliliklerini hatırlıyorum da, bir yıl sonra bu korkunç hakikatle yüzleşmek zorunda kalması çok fena...

"SOSYAL" İHANETLER

Başka bir "korkunç" ihanet tipi, duygularla toplumsal rolü karıştırıp durumu daha da ciddi bir hale getirenlerdir. Mesela bir psikiyatrist ya da doktor hastalarıyla samimi bir ilişki kurmamalıdır. Ve ben, patronla çalışan, avukatla müvekkil arasında da ayın şeyin geçerli olduğu kanaatindeyim. Yargıç Gianrico Carofiglio'nun yazdığı polisiye romanlarda, başkahraman avukat Guerreri böyle bir durumda kalır ve müvekkillerinden birinin karısına âşık olur. Meslek ahlâkı o kadına kur yapmasını kategorik olarak yasaklar, hele de müvekkili hapisteyken. Bütün bunları gayet güzel bilir ama kadın da o kadar güzel, o kadar egzotik (Japon), o kadar yalnız, o kadar hassastır ki... ve "makul şüpheler"e (kitabın adı bu) rağmen öyle güzel güler ki, sonunda yatakta bulurlar kendilerini.

Charlène, kendisini iyileştiren doktorlara âşık olup duruyor ve bu çok uzun zamandan beri devam ediyor. Her şey çok küçükken, ayağındaki, doğuştan gelen ve ancak altı yaşında ameliyat olabildiği bir bozukluk yüzünden hastanede uzun sürelerle yatmak zorunda kaldığı dönemde başlamış.

7 *Tribune de Genève*, 1 Aralık 2006.

Bugün bu "aşk transferans"ını psikoloğuna yapıyor. Elbette, doktoru onun çıkışlarına karşılık vermiyor ve hastasının ensest fantezilerini yorumlamaya çalışıyor. Aslında Charlene evli ve kocasına çok bağlı, ama ancak kuralları çiğneyen fantezileri yoluyla gerçek anlamda cinsel arzu duyabiliyor.

Margot'nun hikâyesi de çok farklı değil. Elli yaşındaki bu evli ve kendine bakmayı seven kadının spazmodik kolit sorunu var ve havuzda uygulanan karın masajıyla bunu geçirmeyi deniyor. Burada tanıştığı birçok fizik tedavicisiyle cinsel ilişkiye girmiş, ama bu yakınlığın kolitleri iyileştirmeye hiçbir faydası olmadığı gibi sadece duygusal hayatını zorlaştırmış.

Doktor, bakıcı ya da avukat gibi bir otorite figürü içerenlerin yanı sıra, yine toplumsal rollerle duyguları harmanlayan ve ilgili kişilerin hepsinin hayatını zorlaştıran başka sadakatsizlik türleri de var. Elli beş yaşındaki Sophie'yi ele alalım. Avrupa'nın bütün başkentlerinde ilişkileri olan büyüleyici bir kadın kendisi. Boşanmış ve öteden beri birlikte iş yaptığı bir sanat galerisinin sahibiyle evlenmiş. Önceki sene, kendinden otuz yaş genç ve eski bir arkadaşının oğlu olduğu ortaya çıkan genç bir heykeltıraşı ayartmış. Özel olarak çağdaş heykelciliğe ya da bu sanatçının eserlerine bayıldığından değil, genç bir sevgilinin temasına ihtiyaç duyduğu, kendini biraz genç hissetmek istediği için ona bağlanmış. Elbette, arkadaşı –sanatçının annesi– durumu öğrenince skandal patlamış. Sophie birkaç ay Londra'da kalıp olayların yatışmasını beklemek zorunda kaldı. Kocasına, bunun sadece dedikodu olduğunu söyledi. Adam da ona inandı.

Başka bir tipik vaka olan çocuk bakıcısıyla aldatma, çalışan kadınların gerçek kâbusu. Bu kadınlar, Sienna Miller'ı üç çocuğunun bakıcısıyla aldattığı için İngiliz aktör ve seks sembolü Jude Law'ı asla affetmediler. Hollywood dedikodusu mu dersiniz? O kadar emin olmayın. "Kendi evin-

de" çocuk bakıcısıyla aldatmak epeyce yaygın bir şey. Elli yaşlarında bir doktor olan René'nin de çocuklarıyla ilgilenen genç kızla –yarı zamanlı çocuk bakıcılığı yapan genç bir öğrenci– böyle bir "macerası" olmuştu. Gayrimeşru ilişkisi ortaya çıkınca boşandı ve onunla birlikte yaşamaya başladı. Böylece hem karısının öfkesini tırmandırdı hem de yaş farkını kabullenmeyen dostları tarafından eleştirilip dışlandı.

Pauline ise, kocasının Taylandlı temizlikçileriyle yattığını fark etmiş. Pauline de kocası gibi kırk beş yaşında ve geçmişte de adamın komşulardan biriyle bir macera yaşadığını düşündükçe, bir canavarla birlikte yaşadığı hissine kapıldığını anlattı bana.

Biraz da Avrupa saraylarında ne gibi hikâyeler yaşandığına bakalım. Kraliyet ailelerinin tarihi, bir biçimde, tarihsel geleneklerin ve toplumsal aklın ağırlığına bağlı bir tersine ihanet olarak "okunabilir". Gerçekten de, aşk yakınlığının sarayın katı kurallarına tosladığı örnekler hiç de az değildir. Mesela, 16. yüzyılın sonunda, o sırada altmışlarında olan I. Elizabeth gönlünü genç Essex Kontu Robert Deveraux'ya kaptırır.[8] Bir tartışma sırasında kadın onu saraylı nedimlerin önünde tokatlar ve adamların şaşkınlıktan dili tutulur; adam da kadına "kocakarı" muamelesi yapar. Kibir, öfke gibi olumsuz duygular sonradan bir güç ispatına dönüşür: Kont, Kraliçe'yi tahttan indirmeyi dener; Kraliçe ise onun kellesini alır.

Biraz daha geriye gidersek karşımıza dünyanın en meşhur sadakatsizliklerinden biri, Menelaos'un karısı Truvalı Helen'in sadakatsizliği çıkar: Helen, Truva Kralı Priamos'un oğlu Paris'le kaçmıştır. Bunun üzerine Menelaos kardeşi Agamemnon'u imdadına çağırır ve Truva'ya savaş açar. Homeros'un *İlyada*'da olayı anlatışına bakılırsa, bu da "kor-

8 G. Lytton Strachey, *Elizabeth and Essex - A Tragic History*, Chatto & Windus, Londra, 1928.

kunç" bir ihanettir çünkü binlerce ölüme mal olacak kanlı bir savaşı başlatır.

Roma'nın hikâyesi de sonu kanlı biten bir "korkunç" ihanet vakasıdır: Lucretia, birkaç müttefikle birlikte Ardee şehrini kuşatan Etrüsk Prensi Collatinus'un karısıdır. Bir akşam Lucius Tarquinius Superbus'un oğlu Sextus Tarquinius'un çadırında içki içerlerken, laf gelip kentte kalan karılarının akıbetine dayanır. Collatinus kendi karısından gururla bahseder, onu en iyisi olarak tanımlar, ötekilere de meydan okur, gelin kendi gözünüzle görün, der. Hafiften sarhoş olan arkadaşları hemen atlarına binerler. Geldiklerinde, kadınlar arasındaki sadakat yarışmasını gerçekten de Lucretia kazanır; ötekiler şatafatlı ziyafetlerde boy gösterirken Lucretia hizmetçilerinin arasında iplik eğirmektedir. Bunu izleyen şenliklerde Sextus Tarquinius Lucretia'yı düşünür de düşünür. Kendi kendine, "Bu güzel, namuslu ve sadık Lucretia'ya zorla sahip olmak ne güzel olsa gerek," diye geçirir aklından. Bunun üzerine kadının evine geri dönmeye karar verir, ama bu sefer tek başına. Önce rica minnet başlar, kadın direnir, bunun üzerine ona tecavüz eder. Kendini kralın oğluna "vermek" zorunda kalan Lucretia, namusunu temizlemeye karar verir ve intihar eder.[9] Kuşkusuz bütün bu "korkunç" ihanetlerde aşkın zerre kadar yeri yoktur; kibir gibi, intikam gibi, bencillik gibi olumsuz duygular ağır basar. Demek ki bir biçimde, aldatmanın kendisi, duygularımızın gizli yüzü kadar "karanlık" değil. Unutmayalım ki Habil öldü ve bizler, Kabil'in çocuklarıyız.

9 O. Camerana, "Il terzismo del desiderio", *Il Foglio*, 2 Ağustos 2006.

ALTINCI BÖLÜM

YENİ SADAKATSİZLİKLER

Yeni aldatma biçimleri var mı? Buna olumlu bir cevap verme eğilimindeyim. Hem burada nüfusun ancak küçük bir kısmını ilgilendiren ve geçmişi otuz kırk yıla dayanan eş değiştirmeciliği kastetmiyorum. Hayır, yeni gayrimeşru ilişkiler medyatik ve teknolojik; bunlar *chat*, internet ya da Skype gibi, bilgisayar üzerinden yeni telefonculuk dediğimiz en ileri iletişim yöntemlerinden yararlanıyorlar. Yeni sadakatsizlikler arasında –sosyolojik bir bakış açısından– sayıları gittikçe artan, hemcinsler arasındaki ilişkileri ve artık bazen tekeşlilikten daha doğal olduğu varsayılan paralel ilişkileri sayabiliriz.

"SENİ ALDATIYORUM VE ÇIKIP BUNU TELEVİZYONDA ANLATACAĞIM..."

Toplumumuzda artık herkes kendine göre bir itirafta bulunuyor: Biseksüel olduğunu ilan eden, uyuşturucu kullandığını itiraf eden, vb. Sürüsüne bereket bu kamuya açık günah

çıkarmaların terapi gerektiren bir tarafı var (bunlar aynı zamanda acısını ya da en azından rahatsızlığını paylaşmanın da bir yolu), öte yandan on beş dakikalığına bile olsa kendini ünlü, projektörlerin altında hissetme ihtiyacını da tatmin ediyorlar. "Mahremiyetin"[1] tersi olarak, hem şov dünyasında hem de sadakatsizliklerini ve boşanmalarını artık eskisi gibi saklamayan, aksine dışa vuran sıradan insanların ölümlü dünyasında son derece normal bir tavır sayılan "özelini dışa açmak"tan bahsediyorum.

Sosyolojik açıdan bakarsak, ilginç başka bir unsur daha var. Sadakatsizlikten bahseden ya da aldatıldığını yahut aldattığını kabul eden ünlüler insanların hoşuna gidiyor çünkü bir taraftan evet, "zenginlerin de ağladığı" görülmüş oluyor ama aynı zamanda Antikçağ'daki Olimpus tanrıları gibi güçlü bir özdeşim kurma imkânı da sağlıyorlar. İşte tam bu yüzden, bir sürü kadın kendini, kocası tarafından kendisine su damlası kadar benzeyen başka bir kadınla aldatılan ünlü aktristle özdeşleştirdi. Hemen ardından çiftin ayrıldığı açıklandı. Ve aktris şu açıklamayı yaptı: "Kocamla aramdaki her şeyin sonsuza dek bittiğini anlamamı sağlayan kamuoyu oldu. Tamamen kişisel olan özel hayatımın medyada gezindiğini görmek beni yaraladı ve onurumu kırdı."[2] Bu hikâye şunu da ortaya koyuyor: Birçok kadın gün yüzüne çıkmayan bir sadakatsizliği kaldırabiliyor ama içlerinden çok azı kamu önünde aşağılanmaya tahammül edebiliyor. Gazeteler, bloglar, televizyon bitmez tükenmez misillemelerin destekçisi haline geldi. Kevin Federline, Britney Spears kendisini terk ettiğinde, onu doğruca televizyona gönderdiği bir kısa mesaj üzerinden, aşk gecelerinin videosunu yayımlamakla tehdit etmişti. Yani artık her şey medyatik, ayrılık ilanı da, in-

1 W. Pasini ve M. T. Baldini, *Les Sept Avantages de la beaute. S'améliorer sans se transformer*, Odile Jacob, Paris, 2006.

2 *OK*, Ekim 2005.

tikam da. Mesela Mick Jagger'ın sonu gelmeyen kaçamaklarından bıkan Jerry Hall hayal kırıklığını herkesle paylaşmak için bir şarkı yaptı. Bu şarkı karısı yanında yokken bir sevgiliden diğerine geçen bir kocadan bahsediyor. Bu bildiri-şarkı, arkadaşı Rachel Fuller'ın CD'si *Cigarettes & Housework*'te de yer alıyor.

İntikam vakti geldiğinde, kadınların erkeklerden daha akıllı ve yaratıcı olduklarını kabul etmekte hiç zorluk çekmiyorum. Kimi kocasının İsviçre'deki gizli banka hesabını ya da düşük cinsel performansını ele veriyor; kimisi ise, kocasının haftasonunu sevgilisiyle geçirmeye hazırlandığını hissedince diş macununun ya da kahvesinin içine müshil koymakla yetiniyor. Belli ki, kadınlar için, intikam soğuk yenen bir yemek. Eski kocası eve dönüp masal anlatarak çocukları uyuturken ona sevgiyle bitki çayı hazırlayan şu boşanmış kadının hikâyesi mesela: Adam bağırsak sorunlarının temelinde müshil ilacının yattığını uzun zaman sonra anlayabilmiş. Bir de, kocasının cebinde prezervatif bulunca, bunlardan birinin paketini açıp içine toz biber dolduran kadının hikâyesini unutamıyorum. Adam neden o geceki kaçamağında cayır cayır bir performans gösterdiğini hiç anlayamadı...[3]

Zaten ortaya dökülen ya da iddia edilen bütün bu sadakatsizlikler olmasa, bu suçlamalar ve misillemeler, bu boşanma hükümleri ve olası tesellileri olmasa, "magazin" dergileri konuşacak şey bulamazlar. Bu dergiler için, Cecilia'dan boşanıp eski top model ve şarkıcı Carla Bruni'yle birlikte görünen sonra da onunla evlenen Nicholas Sarkozy'nin özel hayatı bulunmaz nimet. Gösteri dünyasından başka bir çift, Eros Ramazzotti ve televizyon yıldızı karısı Michelle Hunziker çifti, binbir gecelik bir düğünden sonra gürültü patırtı içinde boşandı. Ve evet, Eros da şarkı sözleri yoluyla bir-

3 W. Pasini, *La Jalousie*, *a.g.e.*

takım mesajlar gönderse de, Michelle mesajlarını doğrudan televizyondan yayınlıyor.

Kendini biraz Don Juan gibi gören ve başka bir kadınla birlikteyken gerekli tedbirleri almayan pek çok erkek var. Günün birinde mutlaka bir beceriksizlik yapıyorlar ve kendilerini kapının önünde buluyorlar. Bu konuda Daniel Ducruet'ninki tarihî bir örnektir, 1996'da Monaco Prensliği'ni ayağa kaldırmış ve bütün dünya gazetelerinin birinci sayfasına oturmuştu. Eski koruma görevlisiyken haşarı Stéphanie'nin kocalığına "terfi etmiş", ondan iki çocuk yapmış sonra da ahmak gibi gidip Belçikalı bir striptizcinin yanında fotoğraf "vermişti". Öfkeden deliye dönen Stéphanie, bunun üzerine onu terk etmeye karar verdi.

O zamandan beri paparazziler daha nice boşanmanın yolunu açtılar. En maliyetlisi de muhtemelen, İngiliz Chelsea Kulübü'nün başkanı Rus milyarder Roman Abramoviç'inkidir. Genç bir Rus mankenle yakalandığı fotoğraflar kırklarındaki bu milyardere yaklaşık 8 milyar Avro'ya mal olmuş gibi görünüyor. Bu paralar, beş çocuk doğuran on sekiz yıllık karısı Irina'nın cebine gitti. Ama paylaşacakları tek şey banka hesabı değildi. Abramoviç'in o dönem dört tane yatı vardı ki biri, Pelorus –özel bir deniz altı ve kurşun geçirmez pencereleri vardı– dünyadaki en büyük ve en lüks yattı, bunun yanı sıra iki özel uçağa, iki helikoptere, Saint-Tropez'den Moskova'ya, Sussex'ten Londra'ya bir sürü villaya sahipti. Londra'da, pahalı Kensington mahallesindeki evi, ona kırk beş milyon Avro'ya mal olmuştu.

1980'li yıllarda, duvarlara, mesela sevilen kişinin –bazen de sevgilinin– oturduğu binanın girişine ya da işe giderken kullandığı yolun duvarlarına özel mesajlar yazmak modaydı. Bu moda tamamen ortadan kalkmadı ama güncellendi. Bu konuda benim bildiğim en yenilikçi kişi, aldatıldıktan sonra dev bir ilanla intikam alan kadındır. Hikâyesi şöy-

le: Birminghamlı bir İngiliz olan Jane Doe takma adlı kadın, gizlice ilişkiye girmekle suçladığı "sevgili kocası" Mark ile "en iyi arkadaşı" Shelley'den intikam almak için onları kamuoyuna ihbar etmek gibi güzel bir fikir akıl etmişti ve bütün şehirden dayanışma isteyerek bir kavşağın yakınında, büyük bir reklam panosunu kiralamıştı. Oraya şu kısa ve öz mesajı yazdırdı: "Hayatımda tanıdığım en aşağılık insanlarsınız, sizin kadar namussuzunu görmedim. Ne yaptığınızı biliyorum ve midem bulanıyor."

Bu medyatik intikam fikrini ona, e-posta yoluyla katıldığı ve evliliğindeki sorunlar için nasihat istediği radyo programındaki sunucular vermişti. Bu afiş çözümünü radyo kanalının sunucuları aslında şaka olarak önermişti ama o, uygulamakta zorlanmadı. Bununla da bırakmadı, internetin büyük sosyal iletişim sitesi Myspace'e girişimiyle ilgili ek birtakım ayrıntılar verdi. Orada, "Bu bir şaka değil," diye açıkladı, "ömrümün en büyük kısmını adadığım bu aşağılık herife yaptığının bedelini ödetebileceğim tek yöntem." Kocasının kendisini aldattığı kadının en yakın arkadaşlarından biri, güven duyduğu biri olmasından dolayı yaşadığı hayal kırıklığını da tarif etti. Hatta arkadaşına o kadar güveniyordu ki, kocasıyla ilgili şüphelerini bile ona açmıştı. Ya o? "Bana yardım etmeyi ve nasihat vermeyi teklif etti."

Kocasının bazı alışkanlıklarındaki değişiklikleri fark ettiğinde kuşkulanmaya başlamıştı: Önceden nefret ettiği halde tıraş losyonu kullanmaya başlaması ya da kendi cep telefonuyla ilgili merak uyandıran "kıskançlığı" ve onu bir şifreyle korumaya alması. Ama sonuçta Jane arkadaşıyla ilgili hakikati yine bu telefon sayesinde keşfetti: Kocasının rehberine Shelley adıyla kaydettiği numarayı kopyalamayı başardıktan sonra, numarayı çevirdi ve acı sürpriz, ekranında, kendi rehberinde kayıtlı bir ismin, arkadaşı Michelle'in isminin çıktığını gördü. Kocası delilleri biraz karartmak için "yeni bir

isim koymanın" iyi olacağını düşünmüştü. Böylece her şey apaçık ortaya çıktı ve o noktadan sonra "reklamlı" intikama giden yol fazla uzun sürmedi.

Öfkesini kusmak için televizyonu, basını ya da sair medya organlarını kullanan herkes kuşkusuz bu işi kamu önünde yapmanın kendisini rahatlattığını düşünüyor. Ünlüler paparazziler tarafından takip edilirken, sıradan insanlar da araştırma sonuçlarını herkesin duymasını göze alarak özel dedektiflere koşuyor.[4] Mesela İngiliz bir kadın, bir dedektiflik bürosundan kocasını izlemesini ve başka bir şehirde, eski sekreteriyle buluşmasını filme almasını istedi. Bundan on beş dakikalık bir video çıkardı ve bu filmi, kendi ailesiyle birlikte kayınpederi ve kayınvalidesini de davet ettiği bir aile yemeği sırasında haber vermeksizin ekranda oynattı.

Ayrılıklar da medyatik hale geldi. Daniel Day-Lewis tarafından faks yoluyla terk edilen Isabelle Adjani'yi hatırlar mısınız? 1994'te olmuştu bu olay, yani tarih öncesinde. Bugün olsa bu mesaj bir videoya yüklenip YouTube'da izlenirdi. Ayrılık demişken, Almanya'nın biten aşklarla ilgili bir tasfiye memuru bile var:[5] Berlin'de yaşayan eski bir sigortacı Bernhard Dressler, bu yeni işi yapmak üzere meslek değiştirdi. Büyük kavgalar yaşamadan, acı çekmeden yahut vicdan azabı duymadan ayrılmak isteyen bir sürü insan var. O da para karşılığında bu kişilere yardım ediyor. Bir ilişkiye son vermek için şirketin sunduğu üç seçenek var: telefonla, mektupla ya da şahsen. Fiyat 19,95 Avro'yla (telefonla arama ve tercihe göre "arkadaş kalalım" ya da "düş yakamdan"), eğer şahsen bildirilmişse 49,95 Avro arasında değişiyor (ayrıca ek bir ücretle kişisel eşyalar da aldırılabiliyor). Üstelik içinde bulunduğumuz darboğaz günlerinde fiyatlar düşürülmüş: "virgül 95"ler dikkatinizden kaçmamıştır. İşler

4 *Corriere della Sera*, 24 Nisan 2007.

5 M. Verna, *La Stampa*, 7 Mayıs 2007.

o kadar iyi gidiyor ki, www.trennungsagenteur adresinden bile sipariş verebiliyorsunuz. İsminin de gösterdiği gibi, gerçek bir "ayrılık ajansı".

İKİNCİ HAYAT: İNTERNETTE SADAKATSİZLİK

Aslında bu tam anlamıyla sadakatsizlik sayılmaz. Ne cinsel ilişki var ne öpüşme. Sadece sanal seks var, ki o da her zaman yok. Buna rağen sanal aldatma gitgide yaygınlaşıyor. Bunlar biraz gevezelik ve muhabbetle başlar: Kitaplardan ve filmlerden bahsederler, hayattan, büyük varoluşsal meselelerden (biraz on altı yaşındaymış gibi) konuşurlar, gündelik sorunlarını anlatırlar ve bazen hızlarını alamayıp evliliklerini de açarlar. Ardından bu ilgi, bağımlılığa dönüşür ve internet sohbeti vazgeçilemez bir gündelik buluşma haline gelir.

Bazıları bu sanal aşkı hayata geçirmek üzere buluşurlar ama hepsi de bu adımı atmaz. En hayret verici olan da, gerçek hayatta kimi zaman rahatsız edici bir şey olabilen gerçek ve somut kişilerin internette ortadan kalkması. Ne sosyal statü kalır ne kültürel hiyerarşi; sadece, karşılıklı ekranlardan söz ve duygu alışverişi vardır.

Bugün, gittikçe daha fazla hamlığa dayanan bir dünyada insanlar, sinemaya giderek, roman, şiir okuyarak ya da daha ötesi, kendilerine bir "avatar", yani ikinci bir kimlik yaratıp dünyanın dört bir yanından milyonlarca insanla birlikte sanal dünyaya girerek gerçekliğin ağırlığından kaçmanın yollarını arıyorlar. Özellikle de internette sohbet etmek yeterli gelmiyorsa. İnternette sohbet etmek sanal bir durumdur, hakikatten ziyade hayallere yakındır. Ve medeni kanun bir zinanın ancak gerçek olanını yargılayabilir, hayalî olanını yargılayamaz.

Peki ne kadar insan internet üzerinden aldatıyor? İstatistikler, kişisel bilgisayarların ve hem evde hem işyerinde internet kullanımının yaygınlaşmasına paralel olarak, bu sayıda sürekli bir artış olduğunu gösteriyor. Elbette bu fenomeni ele alan sosyoloji ve psikoloji makalelerinin de arttığını görüyoruz.[6] 2000'lerin sonunda yapılan bir çalışmada elde edilen rakamlar bir milyondan fazla evli kadının internette bir ilişkisi olduğunu ortaya koyuyordu.[7] Hatta artık internetteki sohbet siteleri, işyerinin hemen arkasından ikinci sırada gelen duygusal "tanışma yerleri": Kahve makinesi, ekranın sanal mekânının gerisine düşmüş.

Psikolojik açıdan bakınca, sanal aşkın başarısı hiç kuşkusuz, internette yaşanan bir ilişkinin gerçek bir ilişkiye göre çok daha kuvvetli hissedilmesinden, ama özellikle de daha kontrol edilebilir ve daha kolay yönetilebilir bir ilişki gibi algılanmasından kaynaklanır. Şaşırtıcı olan, kadınların bu fenomende aldıkları yerdir. Gerçekten de, internette sohbet edenlerin çoğunluğu kadın. Yaşları genellikle yirmiyle kırk beş arasında değişiyor, sosyoekonomik durumları iyi ve % 60'ının sürekli bir ilişkisi var. Yine de mutlu değiller ve bes-belli fazladan bir şey arıyorlar: hayal, kuralları çiğnemek, partnerlerinde artık bulamadıkları bir yakınlık. Bu, ille sanal bir sadakatsizliği gerçek sadakatsizliğe dönüştürmek istedikleri anlamına gelmiyor: Kadın internet kullanıcılarının % 70'i sanal arkadaşlarıyla "bedensel olarak" tanışmak istemediklerini ileri sürüyorlar. Bu, erkeklerde tam tersi, internette sohbet eden her on erkekten yedisi cinsel ilişki peşinde.

Fakat bazen fantezilerin internet sohbeti sahnesine çok hızlı bir baskın yaptığı da olur. Gerçek hayatta fanteziler ka-

6 S. Bisi, *I Giovani e Internet*, Franco Angeli, Milano, 2003; M. Drusian, *Acrobati dello specchio magico. L'esperienza degli adolescenti in chat*, Guerini, Milano, 2005; P. Padrini, *Chat. Luogo e tempo della comunicazione e dell'incontro*, Effatà Editrice, Cantalupa (Torino), 2006.

7 *Ansa*, 8 Kasım 2004.

deme kademe açığa vurulurken, internette isimlerini saklayabildikleri için, insanlar normalde gizli tuttukları yüzlerini daha kolay açarlar. Ötekiler tarafından yargılanma korkusu olmaksızın kendini keşfedilmeye açma imkânı, sanıyorum, partnerlerini şefkatle seven insanlar arasında bile internet sohbetine duyulan tutkunun artmasının bir numaralı sebebidir.

Ama gelelim bana en çok sorulan soruya: İnternetten aldatmak gerçekten aldatmak mıdır? Sanal ortamda sohbetin sağladığı, insanların ne birbirlerini görebildiği ne de birbirlerine dokunabildiği durum, psikanalize benziyor. Analiz ortamında terapist, fantezileri açığa çıksın diye kendini hastasının arkasına yerleştirir. Aynı şekilde, sanal sohbet yapılan siteler de "şiirsel" bir ortam tanımlarlar. Orada öteki sadece, içimizde tuttuğumuz fantezilerin ve arzuların bırakıldığı bir portmantodur. Zaten fantezisi, hayali ve tutkusu olmayan bir hayat nedir ki?

Sanal bir ihanetin gerçekten bir ihanet olup olmadığını anlamak için söz konusu çiftin kurallarını, yani o ilişki özelinde, sadakatin sınırlarının nerede durduğunu bilmek gerekir. Şöyle ki, birçok insanın, kendi çiftlerine göre bir "merkezkaç" fantezileri vardır ve bu fanteziler ilişkileri için bazen hayırlıdır. Yani benim görüşüme göre, (bir bağımlılık, dışlayıcı ve her şeye hâkim bir tutku haline gelmediği sürece) sanal sohbetler bir ilişkinin niteliğine zarar verir diye bir kural yok. Ayrıca, sanal sohbetler, arzuyla can sıkıntısının arasındaki eşiğin gün be gün kapandığı, hafiflik ve çabukluğa dayalı günümüz toplumunda "faydalı" da olabilir. Eskiden kısa bir ilişkinin pek güvenilmez olduğu söylenirdi; bugünlerde esnek ve modern addediyoruz. Zygmunt Baumann'ın çok hoş tanımlamasına göre, belirsizliğin ve uçuculuğun bizi devamlı değişmeye itelediği "akışkan bir toplum"da yaşıyoruz. Sanal sohbetler, kendi gerçekliğimiz içinde sanki geçi-

ci limanlar bizim için: Mutlu eden ama vazgeçilebilir ilişkiler istiyoruz. Belki de istikrarlı ilişkilerden korkuyoruz. Belki de bağsız bir insan, duygulara bağımlı olmadığı için bize daha güçlü geliyor.

Gel gelelim, sanal sohbet sahici bir tanışmanın yolunu açtığı zaman ne olur? O zaman başka sorunlar ya da daha doğrusu, duygusal bir ilişkinin alışıldık sorunları gün yüzüne çıkabilir. Aklıma internet sitem üzerinden bana yazan Marie geliyor örneğin. Kırk beş yaşındaki Marie iki yıldır yalnız. Kızlarının iyilik olsun diye ona internette sohbet etmeyi öğrettiğini, bu sayede "terk edilme sendromu"na bağlı depresyona girmediğini anlatıyor. Ama bu arada bütün erkeklere karşı bir intikam duygusu geliştirmiş. Onları internette ayartıyor ve elinde tutmaktan da memnun: "Onlarla tanışmıyordum ama internette kıskançlıktan çatlatıyordum..." Bir süre böyle yapmaya devam ettikten sonra bir adam çıkıyor karşısına ve bu adam, diğerleri gibi, onunla tanışmak istiyor ama birkaç haftanın sonunda da bir kız arkadaşı olduğunu itiraf ediyor. Bunun üzerine Marie pes ediyor ve adamla buluşuyor. Marie'den on yaş küçük olan adam ona delice âşık olduğunu söylüyor. Ona her gün hayli samimi kısa mesajlar gönderiyor, ama bu arada öteki kadını terk etmekle ilgili tek bir laf etmiyor. Kız arkadaşı durumu öğrenip onu terk ettiği zaman da durum aynen devam ediyor. Adam nihayet serbest kaldığında bile bir şey değişmiyor; yani daha fazla yaklaşmıyor. "Sevgi bakımından öküzün teki," diye yorumluyor Marie. "Bana, beni annesiyle tanıştıramayacağını, benimle birlikte görünemeyeceğini, önünde bir kariyer uzandığı için birine bağlanamayacağını söylüyordu. Ona biraz zaman tanımamı istiyordu. On gün geçti, derken bir ay oldu. Sonunda benimle buluşmayı kabul etti ve o buluşmada başka bir internet kullanıcısıyla 'tanıştığını' itiraf edip ekledi: 'Artık profesyonel oldum, onu yatakta inlettim.' Evime nasıl döndüm

bilemiyorum." Peki ne yaptı Marie eve döndüğünde? Hakaret ve hınçla dolu bir e-posta yolladı. Her şeye rağmen ilişkileri, çok sayıda sarsıntıyla birlikte devam etti. Bir yılın sonunda, Marie hâlâ keder ve öfke krizleri arasında gidip geliyordu. Onun, ihtiyacına uygun biriyle karşılaşmadığını ve "kirpi sendromu" yaşadığını anlamasını sağladım: Adam yaklaştığında dikenlerini batırıyor fakat uzaklaştığında yalnızlığın soğukluğunu hissediyor.[8] Enerjisini boş yere harcamaması için Marie'nin öfkesini kendini ifade etmeye dönüştürmesi gerekiyor. Bunun için de belki spor yapmaya başlaması ya da iş değiştirmesi gerekiyor.

Otuz yaşındaki Tatiana da kocasının internette sohbet sitelerini kullanmasıyla ilgili bir aşk meselesi hakkında yazdı bana. Robert'i on altı yıldır tanıyor ve hayatında başka bir erkek olmamış. Fakat adam bir sanal sohbet bağımlısı haline gelmiş ve ortak bir hayatları kalmamış. İşe gitmek için sabah erken kalkıyor, akşam geç dönüyor ve tek bir şey düşünüyormuş: bilgisayarını açıp internete bağlanmak. Tatiana onun internette birtakım kadınlarla tanıştığını düşünüyor. Onunla birlikteyken adam hiçbir arzu duymuyormuş, üstelik erken boşalma sorunu da var. İmkânı olsa, kocası, diğer kadınlarla sonuna kadar gider mi? Bunu bilemiyor Tatiana; emin olduğu tek şey var, o da kocasını sevdiği ama genç, tatmine aç ve başka erkeklerin bakışlarına duyarlı bir kadın olduğu...

Hem Tatiana'nın hem de Marie'nin hikâyelerinde, sanal ortamdan gerçek hayata geçişin olumlu olmadığını düşünüyorum. Fanteziden gerçekliğe geçiş sırasında sanki bir kırılma oluyor, sanki bir şeyler kopuyor. Tanışmak ve buluşmak için teknolojik araçlara başvuranların, hayalî olandan gerçekliğe nasıl geçileceğini öğrenmeleri gerekiyor.

Evli, iki kız çocuğu babası, kırk yaşındaki Paul'ü düşünüyorum. Erotik bir sitede bir kadın görüyor ve kadının ağzı-

8 W. Pasini, *Éloge de l'intimité*, Payot, Paris, 2002.

na âşık oluyor. O andan itibaren kendini büyü yapılmış gibi hissediyor. Ona sevimli ve esprili mesajlar yazmaya başlıyor ve her ikisi de, web kameraları sayesinde, kelimelerine görüntülerini ekliyorlar. Belli bir zaman sonra Paul ona âşık olduğunu itiraf ediyor; kadınsa kendisinin de evli olduğunu, ciddi bir ilişki istemediğini söylüyor. Belki bu kadın sanal bir aşkla yetinmek istiyor. Belki de "Fujiyama sendromuna" yakalanmış, hani şu üstü hep buzla kaplı, ama içi kızgın lavlarla dolu şu yanardağ: Kendini fantezilerindeki adama fazla yakın hissedince, kendi içinde fışkıran bir volkan bulunduğunu hissetmiş ve korkmuş olabilir.

Birçok kadın bana partnerlerinin internette porno sitelerini ziyaret ettiği gerekçesiyle yazar. Mesela otuz yaşındaki Claire, iki yıldır evli, bir erkek çocuk annesi. Sık sık sevişiyorlar. Sıkıntı kocasının devamlı erotik sitelere, bilhassa da oral seksle uzmanlaşmış sitelere baktığını söylüyor. Kocası onu hâlâ sevdiğine yemin ediyor ama Claire, ona güvenip güvenemeyeceğini sorguluyor ve ciddi ciddi ayrılmayı düşünüyor. Anne de otuzlarında, kısa zamandır evli bir kadın. Kocası ona çok fazla arzu göstermiyor; devamlı, cinselliğin güzel bir şey olduğunu, "boşa harcamamak" gerektiğini söylüyor. Dolayısıyla ayda ancak bir defa sevişiyorlar. Buna karşılık, yakın bir zamanda, adamın cep telefonunda birtakım erotik telefon numaraları keşfetmiş, adamsa bunun sadece bir oyun olduğunu söyleyerek kendini temize çıkarmış. Ama Anne ikna olmamış. Hayal kırıklığına uğramış, acı duymuş ve onu terk etmeyi düşünüyor...

Bu adamları erotik sitelere bakmaya ya da "erotik telefon konuşmaları" yapmaya iten ne olabilir? Ben, genelde sorunlarının ilişki öncesi hayatlarından kaynaklandığını ve bunun onlarla ya da ilişkilerindeki iletişimle ilgili bir şey olduğunu düşünüyorum. İkili ilişkilerin bazen, sırf erkek partnerin sevgiden kopuk, "sert seks" peşine düşmesiyle de yolundan

çıktığı olur. Çoğu zaman sanal sadakatsizlikler gerçek boşanmalara sebep olur.

SEVGİLİ ERKEK OLDUĞUNDA: EŞCİNSEL SADAKATSİZLİK

Eşcinsel sadakatsizlikler, özellikle de erkeğin bir kadınla değil bir erkekle aldattığından şüphe edilen sadakatsizlikler gittikçe artıyor. Ticaretle uğraşan bir iş adamının karısının, şüphelenmeye başlayınca bir dedektiflik şirketine başvurduğu hikâye, bunun tipik bir örneği.[9] Soruşturmayı yürüten dedektif, bir dizi takibin ardından adamın dükkânını kapattıktan sonra bir otele gittiğini, bir oda tutup orada birkaç saat geçirdiğini, ama odaya herhangi bir kadını almadığını tespit ediyor. Bir gün, dedektif, daha fazla bilgi alabilmek için yan odayı tutmaya karar veriyor ve güçlü mikrofonları sayesinde kocanın şu cümlesini duyuyor: "Seni çok seviyorum, koca erkeğim benim." Sevgili bir erkekmiş, kadın değil...

Sadakatsizlikler arasında gittikçe daha fazla eşcinsel deneyimle karşılaşıyoruz ama biseksüeller de var. Heteroseksüelliğine dair içinde şüpheler uyanmaya başlayınca kız arkadaşı tarafından bana gönderilen Pierre mesela. Otuz yaşındaki bu adam, kadın cinsel organı karşısında biraz çekingen, onu örümcek ağlarıyla dolu bir delik olarak "görüyor." Bu tedirgin edici tahayyül, bir türlü erkek arkadaş bulamayan ablasının zamanında "Sonunda vajinamı örümcek ağları kaplayacak," dediği gün başlamış. Kız arkadaşı haklıydı. Pierre'in karşı cinse dair algısı pek de erotik değildi. Bir süre önce de ayrıldılar zaten.

Julien ise kırk yaşında bir mimar. On sekiz ilâ yirmi beş yaş arasındayken heteroseksüel ilişkileri olmuş, sonra on se-

9 *Panorama*, 18 Aralık 1988.

ne boyunca da düzensiz eşcinsel ilişkiler yaşamış. Otuz beş yaşındayken evlenmiş ama cinsel hayatı tam bir felaket. Tatmin olamadığını söylüyor. Pasiflikten aktifliğe geçmeyi, aynı zamanda cinsel kimliğini daha iyi ifade edebilmeyi amaçlayan bir psikoterapiye başlamış. Aslında Julien, kendisini zayıf hissettiği için, etrafındaki insanların enerjisini emmek hedefiyle aldatabilecek bir adam.

Biseksüeller arasında henüz kendi yolunu bulamamış olanların yanı sıra, tam tersine, sosyal ve özel hayatlarında kendilerini dolu dolu gerçekleştirmiş olanlar da vardır. Biseksüellik üzerine yazılanlar, erkek ya da kadın biseksüelin bir cinse sevgi, diğerine ise arzu duyduğu farklı vakalar tanımlar.[10] Bu fenomen, bana, cinsellikle duygunun ayrışmasına ve cinsel belirsizliğe karşı toplumun gösterdiği hoşgörüye bağlıymış gibi geliyor.[11] Ama aşk nesnesinin belirsizliği de, ergenliğin ya da ergenlik öncesinin tipik bir özelliğidir.[12] Bir sürü genç internetteki forum sayfalarında ya da gençlere yönelik radyo yayınları çerçevesinde tanışıyor. Oralarda kolaylıkla ve bolca cinsellikten bahsediyorlar ama biseksüel dürtülerden ve ufak kural aşımlarından da bahsediyorlar. Mesela on yedi yaşındaki Lison, erkek arkadaşını en yakın kız arkadaşıyla aldattığını itiraf ediyor: "Ben heteroyum, ama oldu işte..." Onun üstüne Claudia diye biri onu rahatlatmak için "Benim de başıma gelmişti," diye cevap veriyor. Daha önceki kuşaklar için bir hayal olmaktan öteye gidemeyecek şeyler, kelimenin psikiyatrik anlamıyla pek de öyle parafili sayılmaksızın yaşanabiliyor.

10 S. Angelides, *A History of Bisexuality*, University of Chicago Press, Chicago, 2001.

11 W. Pasini, *Des hommes à aimer*, *a.g.e.*

12 A. Sica, "L'ho fatto con lui et lo farei con lei", *Panorama*, 11 Ağustos 2005.

İki paralel ilişkiyi, birtakım geçici flörtler ya da ergen hikâyeleri gibi değil, şöyle ya da böyle uzunca bir süre yaşayabilen insanlar vardır.[13] Bunların arasında özellikle kadınlara rastlarız, şirket yöneticisi de olabilirler, ev kadını da.

Julie şöyle anlatıyor: "İki adamı seviyorum, kuzenler. İlkinin yanında kendimi çok huzurlu ve güvende hissediyorum; öteki ise bir prens gibi sevişiyor, inanılmaz bir şey. Küstah ve cahil ama yatağa girdiği anda değişiyor. Ne yapmalıyım? Vaz mı geçmeliyim? Ama sürdükçe de..." Kadınlar paralel ilişkilerini saklamayı daha iyi beceriyorlar. Emma Bovary'den daha rasyonel bir biçimde, hayatlarını kompartmanlara ayırmayı öğrenmişler: "Biriyle daha iyi bir zevce olurum, diğeriyle daha günahkâr."

Bazen şu "çoklu-aşk", yani birkaç aşk konusu konuşulur. Gerçekten de, "Aynı anda iki kişiyi sevmek mümkün müdür?" sorusu artık çok sık soruluyor, gerek psikoloji dergilerinde,[14] gerekse de bloglarda. Yine de bunun, sinema ve edebiyatta aslında uzun zamandan beri var olduğunu unutmayalım. Genellikle kahramanlar, bu Jeanne Moreau'nun *Jules ve Jim*'deki[15] efsane karakteri Catherine ya da Robert Guédiguian'ın *Marie-Jo et ses deux amours*[16] filmindeki Ariane Ascaride olsun, bu işten pek de hasarsız çıkamıyorlar.

Şarkılar da mevzudan payını alıyor. Mesela Jean-Jacques Goldman "Ne yapabilirim ki, onu da seviyorsam eğer," diyor. Nicole Croisille de kadın tarafından cevap veriyor: "Sana ihtiyacım var, ona ihtiyacım var, işte gerçek bu. Ona ihti-

13 A. Di Giovanni, "Voglio amare senza scegliere", *Star bene*, 12 Temmuz 2004.

14 *Psychologies*, Ekim 2004 ve Mart-Nisan 2006.

15 *Jules et Jim*, F. Truffaut, Fransa, 1962.

16 *Marie-Jo et ses deux amours*, R. Guediguian, Fransa, 2002.

yacım var, sana ihtiyacım var, ama bu söylenmez öyle..." Peki ahlâk izin vermiyor ve ona "çift eşli" etiketini yapıştırıyorsa, nasıl yaşanır iki ilişki? İşte tam da bu soru, bana bu kitabı yazma fikrini veren şey oldu, çünkü günümüzün davranış kalıplarıyla öğrendiğimiz ahlâk arasındaki uçurum gözle görünür biçimde açılıyor.

Bazı devlet adamlarının çifte hayatlarından bahsedilir sık sık. François Mitterand'ın gayrimeşru kızı Mazarine'le tanışmıştım, bugün babasından serbestçe bahsediyor. Hatta hem babasını hem de kendi kaçak ve sevilen kızlığının hikâyesini anlattığı *Bouche cousue* (Ağzım Kapalı) adında bir kitap ve babasının ölümünün onuncu yıldönümü vesilesiyle de, babasının meşru oğluyla birlikte, *Mitterand, une affaire d'amitié* (Mitterand, Bir Arkadaşlık İlişkisi) kitabının önsözünü yazdı. Unutmayalım, bu karizmatik lider hayattayken kimsenin bu ikinci ilişkiden ve kızının varlığından haberi yoktu.

Burada benim ilgimi çeken, Monica Lewinsky türü kaçamaklar değil, Psikoterapist Paule Salomon'un da isabetle tanımladığı, cinsellikten daha ileri giden paralel ilişkiler.[17] Salomon'un analiz ettiği ilişkiler arasında, yirmi altı yaşındaki Emilie'nin hikâyesi dikkat çekiyor. Emilie, Nicolas'yla ilk karşılaştığında bakışları ve gülümsemesi onu büyülemiş. Nicolas, beş yıldır birlikte yaşadığı sevgilisi Ludovic'in bir arkadaşının kardeşiydi. Emilie en başta, bu davranışından neredeyse utanç duydu. Kendi sevgilisini hâlâ seviyorken, başka bir erkeğin cezbesine kapılmak! Sonra Nicolas kendi kız arkadaşından ayrıldı ve Ludovic'in haberi olmaksızın her gün telefonla konuşmaya başladılar, birkaç defa da görüştüler. İlişkileri platonik düzeyde kaldı çünkü Emilie erkek arkadaşını üzmek istemiyordu. "İkisine de ihtiyacım var ve birinden birini kaybetmeme sebep olacak bir şey yapmak istemiyorum. Eğer ilişkimiz ortaya çıksaydı, Ludovic'ten çok

17 P. Salomon, *Bienheureuse Infidelite*, Albin Michel, Paris, 2003.

arkadaşlarımın beni yargılamasından korkardım. İki erkeği aynı anda seviyor olmamı anlayamazlardı," diyor.

Paule Salomon, kadınların hâlâ çifte ilişkilerini gizli tuttukları görüşünde çünkü erkeğin, en azından bazı kültürlerde kurumsallaşan çokeşliliğinden farklı olarak, kadının çokeşliliği sosyal olarak hâlâ tabu sayılıyor. Buna karşılık, farklı kişiler için farklı duygular duyduğu için kişinin kendini suçlamaması gerektiğini düşünüyor: Bir erkek güvenli gelebilir, diğeri macera yaşatır, üçüncü de "ruhsal bir çekim" yaratabilir. Burada tekeşliliği aşmak, duyguları idare etmenin yeni bir biçimi olabilir mi? Salomon bunu öneriyor ve olumsuz bir algısı olan "sadakatsizlik" kelimesinin yerine de "çoklu sadakat" tabirini öneriyor. Ama sınır yine aynı yerde durmaya devam ediyor: kıskançlık. Çoğu zaman karıştırılsa da, sahiplenmecilik anlamında değil.

YEDİNCİ BÖLÜM

SEKS VE DUYGULAR

VIP sözü. Dört çocuktan ve kimbilir kaç sadakatsizlik hikâyesinden (bunların çoğu dünyanın farklı yerlerindeki magazin basınını mutlu etmiştir) sonra Victoria Beckham'la futbol yıldızı kocası David Beckham çifti hâlâ ayakta. Bu gayrimeşru ilişkiler iki eş tarafından da "yol kazaları"[1] olarak tanımlandı. Sadakatsizlik herkes için bir yol kazası, etrafından dolaşarak aşılabilecek bir engel anlamına gelmez ama ihanetlerin şu veya bu kişi için farklı anlamları olabileceği de bir gerçek en azından. İşte size, duygusal ve cinsel alışverişin çeşitliliğini gösteren birkaç örnek.

DUYGUSAL SADAKATSİZLİK

Sevileni sevmeye zorlayan sevda
Öyle güzellikler tattırdı ki bana,
Gördüğün gibi, eli hâlâ yakamda.

1 "Lo sbarco del Beckham per salvare il calcio Usa", *Corriere della Sera*, 13 Temmuz 2007.

Sevda ortak ölüme götürdü bizi.
Kaina beklemekte bizi öldüreni.

Bu mısraları tanıdınız mı? Dante'den. *İlahi Komedya*'da, Cehennem'de, şehvet düşkünlerinin dairesinde (Beşinci Kanto) karşılaştığı iki sevgilinin, Paolo ve Francesca'nın hikâyesini anlatıyor. Dante burada 12. yüzyıl sonu Rimini'sinde gerçekten yaşamış iki kişiden ilham almış: Francesca ve Paolo. Francesca Gianciotto Paolo'nun sakat kardeşi Malatesta'yla evliydi. Evlilikleri, bir dizi çatışmadan sonra ittifak etmeye karar veren Ravennalı Polenta ve Riminili Malatesta aileleri tarafından ayarlanmıştı. Böylece bu anlaşma, genç Francesca Polenta ve Gianciotto Malatesta'nın evliliğiyle mühürlenmiş oluyordu. Bir vekâlet evliliğiydi ve vekil de Francesca'nın gönlünü kaptırdığı, kocanın küçük kardeşi Paolo olmuştu. Ve Lancelot ile Guenièvre arasındaki aşkı anlatan kitabı okurken, öpüştüler: "Galehaut hem kitap hem yazar oldu bize; o gün başka bir şey okumadık." Ta ki koca, aralarındaki ilişkiyi öğrenip onları öldürene kadar.

Yine de Dante'nin bu iki sadakatsize karşı anlayışlı olduğu görülüyor, bunun da sebebi, muhtemelen –bu sadece benim naçizane varsayımım– ihanetin cinsel değil duygusal olmasıydı. Her halükârda Paolo ve Francesca'yı, iç dökmeleri ve titremeleriyle, "duygusal" sadakatsizlerin modeli olarak alabiliriz. Zaten bir sürü kadın da internet sitem üzerinden bana ulaştırdıkları mesajlarda, sırf duyguların güdümüyle ilerleyen birtakım sadakatsizlik hikâyeleri anlatıyorlar. Mesela isminin gizli kalmasının isteyen şu kadının yazdıklarına bakalım: "On yıldır evliyim ve yedi yaşında bir kızım var. Aşağı yukarı beş yıldır elli bir yaşında bir adamla ilişkim var, halbuki ben daha otuz bir yaşındayım. Ona çok âşığım, onu görmeyi, telefonunu beklemeyi, kısa mesaj ya da e-posta atmayı veya almayı seviyorum. Onunla ilgili her şey be-

ni heyecanlandırıyor. Birlikte olduğumuzda –haftada üç veya dört sefer oluyor bu– mutlu oluyorum. Ve cinsel olarak da çok iyi anlaşıyoruz. Onu, öğretmenlik yaptığı bir dans kursunda tanıdım ama bir dansçının özelliklerini taşımıyordu, çünkü uzun boylu ve ince, geniş omuzları var. Dersleri de sırf tutkusundan veriyor, para kazanmıyor. Onun da çocukları var ama iki yıl önce boşanmış. Sürekli onu düşünüyorum, yanımdan ayrıldığı anda onu özlemeye başlıyorum. Kocam da 'yoldan çıktığımı' biliyor ama hâlâ bir şeyler hissettiğimi anlasa da, bittiğini, artık onu görmediğimi zannediyor. Bu ilişkiye hayatımda yer açabilmek için elbette yalan söylemek zorundayım, ama duygularım konusunda 'mış' gibi yapabilecek gücüm yok, bunun doğru olmadığını düşünüyorum. Yani kocam ona değer verdiğimi, saygı ve sempati duyduğumu, onu anladığımı ama artık sevmediğimi biliyor. Kalbim sadece gizli aşkıma ait. Yarın ne olur bilmiyorum ama bugün mutluyum, bunu biliyorum."

Duygu dolu bir üslûpla yazılmış, güçlü bir hikâye var burada. İsmini saklı tutmak isteyen bir başka kadın okurumun mektubu da ona benziyor: "Otuz üç yaşındayım ve üç yıldır evliyim. Kocamla üç yıl önce tanıştım; yumuşak başlı bir adam, evine sadık, ilgisini eksik etmez. Ama bundan birkaç ay önce biriyle tanıştım ve aklım yerinden oynadı. Onunla ilişkiye girdim, bu da evliliğimi alt üst etti. Kocam şüpheleniyor ama hiçbir şey bilmiyor. Bense biliyorum ki asıl yakışıklı prensim diğeri. Romantik biri, ihtiyaçlarıma ve ruhsal hallerime kulak veriyor. Aslında onunla yaşamaya başlamam ve onunla evlenmem gerekirdi. Ama kocam yumuşak, dürüst ve "anaç". İkimize de yaşattığım acı beni mutsuz ediyor. Kesin olan tek şey, aylardır kocamla sevişmediğim, beni artık bedensel olarak çekmiyor. İkimizle ilgili o kadar çok iyi hatıram var ki, yasak macerama son vermeyi becerebilmeliydim ama öteki, değişik fikirlerle ve tutkuyla do-

lu, onunla hayat gerçek HAYAT olmalı." Her şey bu, büyük harflerle yazılmış kelimede gizli: aşk, heyecanlar, hayal, tutku – kısacası bize canlı olduğumuz hissini yaşatan her şey.

Bütün bu kadınlar, Anna Karenina'yla karşılaşmış olsalardı, onun neden bahsettiğini çok iyi anlarlardı. Onun acıları, şüpheleri, kederi için titrediklerini hissederlerdi. Tolstoy'un 1877'de yayımladığı ve sadakatsizliğin neredeyse bir "oyalanma" sayıldığı aristokratik bir çevrede geçen bu roman, tutku ve fırtınaya açılan gayrimeşru ilişkileri anlatır. Anna Karenina ve yakışıklı subay Vronsky için durum böyledir ama çok daha az yoğunluklu başka sadakatsizliklere de kapı açan kitap, durumun her zaman böyle olmadığını söyler: Bunlardan biri, Anna'nın kardeşi Stiva'nın karısı Dolly'yi aldatmasıdır, ki kadın onu terk edecek diye korktuğu için Saint Petersburg'da yaşayan Anna arabulucu olarak kalkıp Moskova'ya gitmek zorunda kalır. Zaten Anna'nın Mosova'da Vronsky'yle tanışması da böyle olur.

Anna evli bir kadındır ve bir oğlu vardır. Toplum onu sadık bir kadın olmaya zorlar ama onun kalbi ufak ufak tutkuya açılır, sonunda subayın kendisine yaptığı kur karşısında pes eder. Ayrılırlar, yeniden bir araya gelirler; kazalar olur, kavgalar, düşükler, kaçamaklar ve barışmalar olur; sonra tartışmalar, yolları ayırmalar. Sonunda Anna, hayal kırıklığına uğramış, acı içinde, efsane haline gelmiş bir sahneyle intihar eder: Gara gider ve kendini bir trenin altına atar.

Anna Karenina'ya hayat veren, eylemlerine yön veren kalbidir. Bazıları, bugün, aile istikrarsızlığının geçer akçe olduğu, ihanetin fazlasıyla "hoş görüldüğü" bir dünyada, Anna'nın o trene binmesi gerektiğini düşünebilir; ben kendi adıma, yanıldıklarını, sadece romanlarda değil, gerçek hayatta da var olan "duygusal ihanetlerin" gücünü hafife aldıklarını düşünüyorum. Örneğin aklıma, 1930'lu yıllarda filozof Theodor Adorno'yla evlenip başka bir filozofla, ko-

casının arkadaşı Walter Benjamin'le gizli bir mektuplaşma sürdüren Berlinli entelektüel Gretel Karplus geliyor. Benjamin'e şöyle yazmıştı: "Mektuplaşma bahsinde kendime senden daha yakın hissettiğim hiç kimse yok, bana düşündürdüğün sözcükler gibi büyük bir tatlılık dünyanın hiçbir yerinde yok..."[2] Elbette aşkları hiç tükenmedi, elbette gayrimeşru ilişki sadece duygularda ve sözcüklerde kaldı, ama önemi hiç azalmadı. Hindistan'ın bağımsızlığının öncülerinden, incelik sahibi, dul ve yalnız bir adam ve bir politikacı olan Nehru'yla, Hindistan'ın son İngiliz Genel Valisi Louis Mountbatten'ın büyüleyici karısı, kırk dört yaşında İngiliz sömürgelerine hareket eden ve Nehru'nun kalbini fetheden Leydi Edwina Mountbatten örneği de bundan farklı değildir. 1946'da tanıştılar ve Nehru on iki yıl boyunca ona yazmaya devam etti. Nehru, mektuplarını yazmaya, işlerini bitirdikten sonra, sabahın ikisinde başlardı.

SEKSİN GÖNÜLLE BAĞI KOPUNCA

Bazıları iki farklı kişi için iki farklı cezbeye kapıldıkları için aldatırlar. Bu durumda güvenlik ve sevgiyi, heyecan veren ama istikrarı olmayan erotizmden ayırırlar. Elisa mesela, yirmi yedi yaşında, dört yıldır bir erkek arkadaşı var ama birkaç ay önce aklını başından alan bir oğlanla tanışmış. Şimdi bıçak sırtı bir durumda. Erkek arkadaşıyla çok tatlı ve eşitlikçi bir ilişkisi var; adam ona tek taş bir yüzük hediye etmiş, yakında da evlenmeyi düşünüyorlar. Yakın bir tarihte tanıştığı havacı teğmen ise bambaşka, kızı büyülemiş. "Hâlâ dizlerim titriyor," diye anlatıyor Elisa. Eline hafifçe dokunsun yeter, kız oracıkta eriyor. Henüz onunla yatmamış çünkü erkek arkadaşını aldatmak istemiyor, ama şeytana uyma-

2 "Gretel tra Adorno e Benjamin", *Corriere della Sera*, 19 Temmuz 2007.

sına ramak kaldığına da kuşku yok. Elisa ne yapacağını bilemiyor. Hayatının fırsatını kaçırmak istemiyor ama erkek arkadaşıyla yaşadığı ve çok önem verdiği ilişkiyi de bozmak istemiyor.

Oldukça yaygın bir ikilem bu. Ve tabii, Elisa'nın üç olası duygusal çözümden birini seçmesi gerekiyor: birincisi, demokratik bir çift ilişkisi kurduğu, huzur ve güven veren erkek arkadaşıyla kalmak ve güzel bir geleceğin kapısını açmak; ikincisi, yeni tanıştığı adamı, sevişmemiş de olsalar kendisinde çok güçlü erotik hisler uyandıran şu kovboy bozuntusunu seçmek; üçüncü çözüm ise ancak geçici olabilir: kesmek zorunda kalmadığı müddetçe her ikisiyle de birlikte olmak.

Çiftin kendi arasındaki sevgiyle dışarıdaki libido, çok yaygın bir yaşamsal tercih konusudur. Bir sürü erkek ve kadın, "destekleyici" bir karı koca ilişkisine sahiptir ama dışarıda da bir tutkuları vardır. Bu tutku, zaman geçirmek için bir şey, bir spor, bir sanat faaliyeti, siyasi, ekolojik, derneksel bir bağlılık[3] ya da bir ilişki olabilir. Otuz yedi yaşında, aynı yaşta bir kadınla evli ve üç çocuk babası Jérôme'un durumu böyleydi. Yerleşik rutinden biraz sıkılmış, işyerindeki çalışma arkadaşlarından Vanessa'yla bir ilişki kurmuş, Vanessa da evli. Hayatında ilk defa kendini gerçekten âşık hissediyor ve bundan, "dugusal tembellik"ten dolayı evlenmiş olduğu sonucunu çıkarıyor. Ama birkaç ay geçtikten sonra Vanessa artık görüşemeyeceklerini, ona âşık olmadığını, sadece sevişmek için onu çok çekici bulduğunu söylüyor. Daha sonra, Vanessa kocasının da bir sevgilisi olduğunu fark edince yeniden geri adım atıyor ve Jérôme'a dönüyor. Bence sadakatsizlik hikâyelerinde en çok karşımıza çıkan senaryo da bu: Tutku evliliğin dışında yaşanıyor, "destekleyici ilişki" ise aile içinde kuruluyor.

3 W. Pasini, *Le Couple amoureux*, Odile Jacob, Paris, 2005.

Bir karı koca ilişkisinin can çekiştiği, aldatanın maddi nedenler ya da çocuklar yüzünden evde kaldığı, ama sırf yaşadığını hissetmek için aldatmak zorunda olduğu durumlar da olabiliyor. Evliliğinin duygusal ihtiyaçlarına karşılık veremediğini idrak eden otuz beş yaşındaki Anna örneğinde olduğu gibi. Kocasına, birlikte bir çift terapisine gitmeyi öneriyor. Adam bunu reddedince bir Latin dansı kursuna yazılıyor. Kendinden on beş yaş büyük Philippe'le orada tanışıyor. Adam kibar ve sıcak davranıyor. Anna onun kollarının arasında, dans pistinde kendini bir kadın gibi hissediyor ama eve geldiğinde eş ve anneye dönüşüyor. Kocasına son bir şans veriyor ama onu televizyonda bir porno filminin karşısında mastürbasyon yaparken yakalıyor. Bunun üzerine kendine hap yazdırmak için jinekoloğuna gitmeye karar veriyor ve o andan itibaren cuma akşamları salsa ve seksle renkleniyor. Anna yasak bir cinsel ilişkinin peşinde değil, sadece yaşıyor olduğunu hissetmek istiyor.

Elbette, duyularla harekete geçirilen beden yeniden terk edildiğinde, yani gizli tutulan hikâye sona erdiğinde, ortaya dram çıkar. Kırk dokuz yaşında, iki çocuk annesi ve depresif kocasıyla Valerie'nin hikâyesini dinleyelim: Birkaç sene önce yabancı ve evli olan başka bir adamla tanışmış, onunla erotizmi keşfetmiş: "Bir erkeğin teninin kokusunu sevmek ne demektir, onunla öğrendim. Şaşkınlıkla, ama aynı zamanda acı ve suçluluk duygusuyla başka bir kendim, belki de aslımı keşfettim. İlişkimiz beş sene sürdü, belki sadece bir kandırmacaydı ama bana mutluluk, gündelik hayat karşısında dayanacak güç veriyordu." Ama bu macera bitti ve "duyuları uyandıran adam" ona veda etti. Valerie o zamandan beri mutsuz: "Kocamla cinsel ilişkiye girdiğim ender zamanlar gerçek bir bedensel işkence oluyor. Benim istediğim başka eller, başka gözler, başka öpücükler, başka bir beden... Kendimi ikiye bölünmüş hissediyorum... Ken-

di kendime soruyorum, hâlâ diğer aşkıma bağlı mıyım, yoksa bedenime kazıdığı heyecanı aramak mı bütün yaptığım."

CİNSEL SADAKATSİZLİK

Bir de, biraz sanki "rasyonel" beyinlerinin ön lobu o an kısa devre yapmış gibi, bir kasırgaya kapılıp ellerinde olmadan aldatan insanlar vardır ve bunlar istatistiksel olarak çoğunlukla erkeklerdir. Bu tür dürtülerin kölesi olan erkeklerin yaptığı, sadece hayatın sunduğu her türlü yeniliğe, dolayısıyla sekse merak duymaktan ibaret değildir; seksi zihinlerinde yaşarlar.

Mesela kırk beş yaşında ve evli olan Marc, elinde hiç yoksa on kadının adresiyle karısına yakalanmış. Macera yaşamaya takıntı düzeyinde ihtiyaç duyuyor, ama hayatının sabit noktası olarak karısı durduğu yerde duruyor. Elli üç yaşında, evli ve iki çocuk babası Raymond'un da bir tutkusu var: Genç Güney Amerikalı kadınlar. Bunu karısına itiraf ettikten sonra tek başına bir eve yerleşmiş ve Kolombiya'yla Venezüella'ya düzenli yolculuklarına yeniden başlamış. Bir zamanların denizcileri gibi davranıyor: Gittiği her şehirde onu bekleyen bir kadın var, yılda yaklaşık üç kere görüşüyorlar. Raymond'un istediği bir sevgili değil, gençlik ve yenilik ihtiyacını karşılayan bir kadınlar takımadası. Bana, seksin kendisine iyi geldiğini ve seyahatlerinin esas amacının işi olduğu kadar seks de olduğunu söylüyor. Yine de tam olarak bir maço değil; sempatik, meraklı, tanıştığı ve birlikte olduğu kadınların farklı kültürleriyle ilgilenen bir adam.

Antoine ise altmış iki yaşında, başarılı bir iş adamı ve üç sekreter, beş avukatın arasında çılgın bir yaşam sürüyor. Orta halli bir ailede doğmuş, bugünse CEO'nun gözbebeği olarak büyük bir bankanın başına geçmiş. Antoine işyerini hiç

terk etmeyen biri, çünkü en ufak bir yorgunluk belirtisi gösterdiğinde yerini almaya hazır bir sürü hırslı genç olduğuna inanıyor. Karısı Geneviève ise ailesine şirketi gibi davranmasına artık tahammül edemiyor. Antoine tam da –şimdilik– bir dediği iki edilmeyen ve etrafı dalkavuklarla dolu bir lider gibi takıldığı işyerinde olduğu gibi özel hayatında da, kendine inşa ettiği sarayda etrafını sevgililerle kuşatıyor. Bu mekanizmanın içinde karısı onun için sabit nokta görevi görüyor ama aynı zamanda yadsımayı tercih ettiği mütevazı geçmişinin de canlı tanığı.

Evliliklerinin onuncu yılında, Geneviève, kendisi ve çocuklarıyla birlikte yaşayan kocasının aslında başka kadınlarla "birlikte olduğunu", hatta onlara evler aldığını keşfetti. O andan itibaren de keşiften keşfe koşmaya başladı çünkü Antoine'ın evreni, davet edildiği resmî konaklamalar ve resepsiyonlar nedeniyle gezegen gezegen onu takip eden dişi meteorlarla doluydu. Antoine sorunlarından kaçarken bir mağara adamı gibi davranıyor: Önce kadın ve av peşinde koşuyor, sonra dinlenmek ve yaralarını iyileştirmek için inine dönüyor.

Sinema da bize cinsel meraktan kaynaklanan birçok gayrimeşru ilişki hikâyesi sunar. Stanley Kubrick'in filmi *Eyes Wide Shut*'da[4] Bill, yani Tom Cruise'un oynadığı genç doktor, karısının (Nicole Kidman) başka erkeklerle ilgili fantezilerini dinleyince fena halde sarsılır. Bunun üzerine bir fahişenin kendisini ayartmasına müsaade ederek onunla bir maskeli orjiye katılır ve orada, ölüme doğru giderken son anda gizemli bir kadın tarafından kurtarılır. Cinsel merakı Bill'in filmde karşısına birçok tehlike çıkarır, Cruise-Kidman çifti de aynı şekilde tehlikelerle karşılaşmış ve filmin çekimleri bittikten sonra ayrılmışlardır.

Birçok devlet adamı da cinselliğe karşı büyük bir merak duymuştur. Çok sevilen ABD Başkanı John Kennedy kuş-

4 *Eyes Wide Shut*, S. Kubrick, ABD.

kusuz iyi bir koca ve çocuklarına karşı ilgili bir babaydı ama anlaşılan birçok da sevgilisi vardı, bunlardan biri de Marilyn Monroe'ydu. Hayattayken bu günahının lafı hiç edilmedi ama ölümünden sonra ortaya çıkanlar birkaç evlilik dışı ilişki yaşadığını düşündürüyor. Haleflerinden biri olan Bill Clinton da zamanında cinsel sefahatin cezbesine kapılmıştı ve Monica Lewinsky olayı onun hem siyasi kariyerine mal olmuş hem de ailesini sarsmasına neden olmuştu.

Öte yandan, erkeklerde cinsel meraktan kaynaklanan sadakatsizlik uzun süre teveccühle karşılandı ve övünçle anlatılan bir şey oldu. Eril aşırılığın bir zafer gibi algılanmaması, ancak Michael Douglas'ın bir "seks bağımlısı" olduğunu ve kilinikte tedavi görmesi gerektiğini itiraf eden beyanıyla mümkün oldu. Buna karşılık dişil aşırılık her zaman nemfomanyaklık –her türlü ilişkiyi hiçe sayarak gerekirse tanımadığı biriyle bile cinsel ilişkiye girmek için acil ve bastırılamaz bir arzu duyma durumu– olarak tanımlandı. Günümüzde, neyse ki, bazı kadınların hipercinselliği daha rahat kabul ediliyor. Bunu bazen kendilerini sabote etmek için –eski dişil mazoşizm– ama çoğunlukla da daha özgür ve zevkli bir hayat istedikleri için yapıyorlar.

Yirmi beş yaşındaki Alice kesinlikle birinci kategoride. Nişanlısını, nedenini pek de bilmeden aldattığını söylüyor. Pek tanımadığı bir adamdan etkilenmiş, onunla yatmış, sonra bunun bilinmesini sağlayacak şekilde davranmış. Daha sonra bana, "kendine mutlu olma izni vermeyen" genç kız hikâyesini anlattığında ilk izlenimim doğrulanmış oldu: Bu genç kız, bir kendi kendini sabote etme eylemi gerçekleştirmişti.

Manuela'nın vakası daha karmaşık, çünkü arada kalınmış gibi görünüyor. Otuz beş yaşındaki bu kadın, on yıldır evli ve iki çocuğu var. Kendine ara sıra bir sevgili "ikram ettiğini" söyledi bana. Mesela şu son üç yılda üç sevgilisi ol-

muş. Bunu neden yapıyor? Kendi kendine soruyor. Bu davranışının gerçek nedeni nedir? Çok muhtemel ki bir erkek tarafından onaylanmaya ihtiyacı var, ama neden bu psikolojik ihtiyaç seks yoluyla gideriliyor? Bir sevgilinin kollarında baştan çıkarma gücünün ispatını bulduğunu kabul ediyor, bu ona iyi geliyor, ama bu çözümün ailesini yok edeceğini de biliyor. Ve bana defaatle söylediğine göre, bu aileye inanılmaz önem veriyor. O halde neden aldatarak onu yıkmanın peşinde?

Bu, bütün araştırmaların onayladığı bir olgu: Kadının cinsel faaliyeti şu son yıllarda belirgin bir biçimde arttı ve daha az suçluluk duygusuyla ifa ediliyor. Klaus Davi'nin partnerlerini aldatmış 496 kadınla yaptığı kamuoyu araştırması[5] % 69'unun bu eylemlerinin ahlâka aykırı bir eylem ya da günah olmadığını, farklı bir davranış olduğunu düşündüğünü gösteriyor. Sadece % 35'i suçluluk duyuyor.[6] Mesela Monique hiç duymuyor. Otuz yedi yaşında, elli iki yaşında bir adamla evli, onun ikinci karısı. İkisi birlikte "açık" bir ilişki yaşamaya karar vermişler ve Monique, iyi bir yemek misali, keyifli anlar olarak algıladığı birtakım maceralar için "kendine izin veriyor". Önemli olan bunların cinsellikten öteye gitmemesi. Zaten son sevgilisinden de çok "sevgi dolu" olduğu için ayrılmış: Bunun için zaten bir kocası olduğunu söyledi bana.

Bir de Florence var, yirmi dört yaşında profesyonel bir sporcu, orgazmın doğal dopingi olduğunu keşfetmiş. Dolayısıyla ne zaman önemli bir maçı olsa, sabahında, kulübünden bir oğlanla sevişiyor. Bir sonraki Olimpiyat oyunlarında aradan sıyrılmasını sağlar mı bu?

---

5 "Ciò che le donne non dicono", *Corriere della Sera*, 25 Kasım 1997.

6 "Si, tradisco mio marito e non mi pento", *La Repubblica*, 13 Aralık 1997.

BAŞTAN ÇIKARMA İHTİYACI YÜZÜNDEN ALDATMAK

Bu sadakatsizlik türünün mitolojik bir örneği vardır: tanrıçalarla nemflerin seri ayartıcısı, ayartma girişimleri sırasında çoğunlukla kendini gizleyerek hareket eden manipülatör Zeus. Örnekler mi? Bir dere kenarından yıkanan Leda'yı ayartmak için kuğu olarak görünmesi, Europa'yı fethetmek için boğa kılığına girmesi, Danae'nin üzerine daha iyi çullanabilmek için altın yağmuruna dönüşmesi...

Saçlarına ak düşmüş çapkınlar, ki çoğu ereksiyonu kolaylaştıran mavi, sarı ve turuncu haplardan yardım alırlar, Carlos Menem'e benzerler: Arjantin'in eski başkanı, Suriye asıllı "geleneksel" playboy, Peronist Gençlik Örgütü'nün lideri, yetmiş yedi yaşında baştan çıkarmak için iktidarını kullanırdı. Katolikliğe geçtiği zaman ilk karısı Zulema onu terk etti ama başkanlık seçimi anketlerinde adam en önde çıkınca, geri döndü. Daha sonra tanıdığı birçok kadın arasında, kendinden otuz beş yaş genç Şilili eski kâinat güzeli Ceclia Bolocco'yu sayabiliriz. Sonradan onunla da evlendi. Bolocco, üzerinde bir tek Arjantin bayrağıyla fotoğraf çektirmiş ve kocasına Massimo adında bir oğul vermişti. Sonra onu İtalyan bir sanayici için terk etti ama eski başkan sekse ve siyasete hâlâ delice düşkün.[7]

Menem'de bir Casanova ya da Don Juan görmeli miyiz? Ne zaman "kadınlı adamlar"dan bahsedilse, bu iki kültürel baştan çıkarıcı modeli gelir akla. Ama ikisi arasında temel bir fark vardır. Giacomo Casanova'nın gerçekten yaşamış, halbuki Don Juan'ın sadece efsanevi bir edebiyat kahramanı olduğu gerçeği dışında, Casanova kadınları sever ve katiyen onları güzel ve çirkin, aristokrat ya da avam diye ayırmaz, oysa Don Juan kadınlardan nefret eder ve onları sev-

7 "Il divorzio di Menem", *Libero*, 22 Mayıs 2007.

mek için değil aşağılamak için baştan çıkarır. Her halükârda, bir kadın bir çapkının ağına yakalanıyorsa, onun Don Juan değil Casanova olması yeğdir, çünkü Casanova, kısa da sürse, gerçekten sever.

Şimdi de öteki tarafa, kadınların tarafına geçelim. Dişi baştan çıkarıcılıkta mitolojik model hiç kuşkusuz Afrodit'tir. Yunan güzellik tanrıçası Afrodit, Venüs adıyla Roma mitolojisinde de bilinir. Afrodit de birilerini baştan çıkarmadıkça yaşadığını hissetmeyen bir sürü kadın gibi, eril arzuyu uyandırır. Tek kelimeyle "fingirdek" biridir. Böyle niceleri var, bildiğim... Bazıları aktris, bazıları ünlü, bir kısmı da ünlü erkeklere ilgi duyuyor, ama ünlü oldukları için değil, statüleri için, bilhassa da etraflarında gazeteciler ya da televizyon kameraları varsa. Bir dolandırıcılık değil gerçek bir nitelik olan baştan çıkarıcılık, kimi zaman estetik ameliyatların yardımıyla, bu kadınların birincil özelliği haline gelir. Yirmi sekiz yaşındaki Mimar Ariane anlatıyor: "Baştan çıkarmak benim hayatımın birincil amacı: Bunu mesleğimde zekâmla da bedenimle de yaptım. Neden bedenimi ve cinsel organımı geri kalan kişiliğimden ayırayım ki? Çok sık sevişmiyorum ama hep farklı adamları seçiyorum ve onlarla da çoğu zaman sadece cinsel olmayan bir ilişki kuruyorum." Bazıları için baştan çıkarmak sekse erişim için bir araçken, Ariane gibileri için baştan çıkarmak asıl amaç, seks ise sadece kaçınılmaz bir sonuçtur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ALDATILMA KORKUSU

Daha önce, kıskançlık üzerine olan kitabımı[1] yazarken, kıskanç erkeklerin genellikle daha şiddete meyyal olmalarına ve daha fazla suç işlemelerine rağmen, kadınların erkeklerden daha kıskanç olduğunu ortaya koyan bir kamuoyu araştırması yürütmüştüm. O zamandan beri erkekler kendilerine gitgide daha az güveniyor ve daha sahiplenmeci davranıyorlar gibi geliyor bana. Sorulduğunda, arkadaşlarına ve eşlerine büyük bir güven duyduklarını söyleseler de, aldatılmaktan korktuklarını itiraf ediyorlar.

Cinsel özgürleşmenin büyük faydaları oldu, özellikle de, üremeden ve hatta bazen çekingenlik gibi, sevgi gibi, sebat gibi "geleneksel" olarak kadınsı duygulardan bağımsız bir cinselliği keşfeden kadınlar için. Böylece utangaçlıklarını attılar: Kadınların yazdığı erotik romanların hemen her yerde nasıl çoğaldığına bakmak yeterli.

Bunun da ötesinde, çalışma hayatı ve sağladığı sayısız tanışma ve iletişim imkânı, seyahatler, her türlü boş zaman faaliyeti, internet ve sanal sohbet sitelerini de buna ekleyin, hiç şüp-

1 W. Pasini, *La Jalousie*, *a.g.e.*

he yok ki sayısız fırsat doğuruyor. En azından, kadının, hele ev kadınıysa, tamamen aile ortamı tarafından koşullandırıldığı ve kontrol edildiği yakın geçmişe kıyasla düşünürsek.

Bugün gerçek bir ideolojik şokla karşı karşıyayız: "Sonsuza değin" der evlilik ya da büyük aşkın romantik algısı; oysa "hemen şimdi ve burada" cevabını veriyor geçmişi derhal unutan, geleceği de bilmediği için hesaba katmayan bugünkü toplumumuz. Yine de, hangi aşk ideolojisine mensup olursak olalım, erkekler de kadınlar gibi, aldatılmaktan korkuyor. Bakalım bu korkunun başlıca sebepleri nelermiş.

KISKANÇLIK

Kıskançlığın binbir yüzü vardır ve çoğu insan için bunlar aşkın bütünleyici bir parçasıdır. Otuz yaşındaki Brigitte yedi yıl boyunca kıskanç olmayan bir adamla, kocası Damien'la birlikte yaşadığını anlatıyor. Dolayısıyla tam bir huzurun keyfini çıkarıyormuş: Erkek iş arkadaşlarıyla iş seyahatlerine çıkabiliyor, çocukluk arkadaşlarını ya da üniversite arkadaşlarını içkiye veya akşam yemeğine davet ettiğinde kocasına açıklama yapmak zorunda kalmıyormuş. Fakat bir yerden sonra, bunu ilgisizlik olarak algılamaya başlamış. Aslında Brigitte, tıpkı bir tiyatro oyunundaki gibi, partnerinin, aldatılma endişe ve korkusunu sahneye koyduğu rekabetçi bir kıskançlığı arzuluyordu. Bunun, kocasını daha insani, kendisine daha ilgili kılacağını, böylece seyahat dönüşlerinde de kendisini baştan çıkarmaya teşvik edeceğini düşünüyordu. Son tahlilde, haklı: Birtakım rakiplerin olabileceğine inanmak, hiçbir şeyi garanti görmemeyi ve partnerine devamlı yenilenen bir arzuyla bakmayı getirir.

Başka bir deyişle, "afrodizyak" bir kıskançlık vardır: Aldatılma korkusu çift arasında yaratıcı bir anksiyete meyda-

na getirir, bu da can sıkıntısını ve kayıtsızlığı önler: Kadın kendini diğerleri için değil onun için güzelleştirir; adam ona kendini bir prensesmiş gibi hissettirir, onunla mutlu olduğunu, böbürlendiğini gösterir. Çift için yararlı olan bu kıskançlığın yanında, patolojik kıskançlık biçimleri de vardır: sahiplenmeci kıskançlık, geçmişe dönük kıskançlık ve hatta gerçeklikle hiçbir bağı olmayan vesveseci kıskançlık.[2]

ÖZGÜVEN VE KENDİNE SAYGI EKSİKLİĞİ

"Evlendiler ve ertesi sabah uyandıklarında, kadın saflık içinde kocasına sordu: 'Beni hâlâ seviyor musun?'" Ramón de Campoamor'un "İlk Geceden Sonra" adlı bu şiiri bence birçok insanın, bazen yok yere duydukları duygusal ürkekliği oldukça iyi tasvir ediyor. Gerçekten de birçok erkek ve kadın özgüven eksikliğinden ve yeteri kadar özsaygıları olmadığı için aldatılmaktan korkarlar.

Mesela elli yaşında ve kendisiyle aynı yaşta bir adamla evli olan Michele. Birkaç yıldır ikisi birlikte tangoya merak salmışlar. Bir oyun gibi başlamış, dersler almışlar, sonra bu Arjantin dansı onları büyülemiş. Artık haftada bir defa dansa gitmek bile onlara yetmiyor: Şehre ne zaman profesyonel dansçılar gelse seminerlerine katılıyorlar; hafta sonları, özel kişilerin evlerinde ya da özel salonlarda yapılan "milongalara" gidiyorlar; tango üzerine ne bulsalar okuyorlar, Astor Piazzola'nın tüm melodilerini ezberlemişler ve Buenos Aires'e gitme planları yapıyorlar. Michele yeniden gençleşmiş hissediyor kendini: Dans etmek için son derece dişi, yüksek topuklu özel ayakkabılar almış, derin yırtmaçlı etekler ve baştan çıkarıcı gömlekler seçmiş. Bunun ötesinde, kocasının yeteneğiyle de gurur duyuyor. Ama bir kuşkusu var. Her sa-

2 W. Pasini, *La Jalousie*, *a.g.e.*

lı gittikleri dans salonunda yeni bir dansçı kadın peyda oldu. Kırklarında, bekâr bir kadın, uygun olan her erkekle dans ediyor. Onu ne zaman kocasının kollarında görse, Michèle kendini kötü hissediyor. Kadının bir hoşluğu olmadığı gibi pek iyi de dans etmiyor. Ama ya kocasının hoşuna giderse? Ya ona tatlı tatlı bakarsa? Sonuçta, yalnız bir kadın... Ve böylece, rastgele bir bahane uydurup, tango grubunu ve dans salonunu değiştirmek için kocasını ikna etmeye çalışıyor.

Elbette duygusal güvensizliğin cinsiyeti yok: Kadınların olduğu gibi erkeklerin de içinde olabiliyor. İki yıl önce boşanan Joelle'in anlattıklarını dinleyelim: "Bana mükemmel görünen bir adamla tanıştım. Yatakta fırtınalar koparıyorduk. Kimseyle yapmayacağım şeyleri yaptım onunla; ama bir süre sonra, onu aldattığımı iddia ederek aldı başını gitti..." Joelle bundan çok etkilenmişti. Altı ay sonra adam geri döndü ve ilişkileri yeniden başladı. Çift ilişkisinde özgürlük üzerine tartıştılar ve bu sayede, adamın "yansıtmacı" bir kıskançlık sorunu olduğu ortaya çıktı, yani kendi macera arzusunu, cinsel açıdan çok çekici bulduğu partnerine yansıtıyordu.

Erken boşalma sorunu olan erkekler de aldatılmaktan korkarlar, cinsel semptomlarından kaynaklanan özgüven eksiklikleri hayatlarının merkezindedir. Partnerlerinin, kadın "ritmine" daha duyarlı başka adamlarla tanışmak isteyeceklerini düşünürler. Bu bazen gerçek de olabilir ama çoğunlukla sadece erken boşalan erkeğin zihnindeki bir fantazmadır. Otuz üç yaşındaki Nicolas erken boşalmıyor ama onun da kaygısı penisinin küçük olmasıyla ilgili ve cinsel açıdan tatmin edemediğinden endişelendiği karısı Julie'nin başka bir erkek isteyeceğini düşünüyor. Aslında Julie yakınlıklarından çok memnun ve hiçbir zaman bir mukayeseye girişmemiş, özellikle de konu hakkında çok deneyimi olmadığı için – yirmi beş yaşında, ama Nicolas'dan önce tek bir erkek arkadaşı olmuş. Burada da aldatılma korkusu, penisin

boyundan hareketle, "vasat" bir erkek olma duygusuna bağlı olarak ortaya çıkıyor.

Şu var ki, 2007'de Sydney'deki Dünya Cinsel Sağlık Birliği Kongresi çerçevesinde yapılan bir tartışma esnasında, kadının zevk almasında cinsel organın boyunun değil, çapının daha önemli olduğu ortaya konuldu.[3] Hatta, fazla uzun bir organın, uterusun ağzına değebileceği ve can yakabileceği için aksi yönde bir etkisi olabilir. Buna karşılık penis boyu, hem kadının hem erkeğin baştan çıkarma fantezilerinde çok önemlidir.

Eskiden erkeklerin aldatılma korkusu, kadının evinin dışında bir yerde çalışmasına bağlıydı. Tabii ki bundan en az bir kuşak öncesinde olanlardan bahsediyorum. Yeni evli Robert'le Agnès'in hikâyesini hatırlıyorum. Agnès esasen agorafobisi (açık alan korkusu) olduğu için çalışmıyordu ve eviyle meşgul olmayı tercih ediyordu. Kıskanç bir adam olan ve karısını başkalarına "kaptırmaktan" korkan kocası çok mutluydu. Sonra Agnès korkusunu aşmak için kız kardeşinin teşvikiyle psikoterapiye başladı. Yavaş yavaş durumu düzeldi ve Agnès, yanında kız kardeşi olmak kaydıyla dışarı çıkmaya başladı. Bir ticaret enstitüsüne kayıt oldu, oradan diploma aldı, bu da onun iş bulmasını sağladı. Ama bu, birdenbire çiftin dengesini bozdu. Robert ona karşı çok saldırgan davranmaya başladı, evi ihmal etmekle, yemeğini zamanında hazırlamamakla, kısacası, "iyi bir eş" olmamakla suçladı. Egoist bir adam olduğu için Agnès'in yaptığı ilerlemelerden sevinç duyma becerisi yoktu, hatta onun bu bağımsızlaşma girişimlerini kendine karşı "tehdit" olarak algılıyordu. Bu çiftin yeniden bir denge kurabilmesi için uzun bir zamanın geçmesi, ciddi bir karı koca krizi yaşanması ve bir psikoloğun yardımı gerekti.

---

3 A. Beauchamp'ın Dünya Cinsel Sağlık Birliği Kongresi'ndeki konuşması, Sidney, 2007.

Eşcinsel erkeklerle eşcinsel kadınlar da aldatılmaktan korkarlar, bunun nedeni belki gey ortamların söylendiği gibi daha mobil olması ya da oralarda daha sık macera yaşanması ve daha kolay şeytana uyulması olabilir. Bir sağlık kongresinde, organizatörün partnerini hatırlıyorum, o başka erkeklerle sevimli bir şekilde sohbet eder ve şakalaşırken, partneri, bastırılamaz bir kıskançlığın pençesinde bir kapının arkasından onu gözlüyordu. Otuz üç yaşındaki Valérie'yi de hatırlıyorum; evlenip boşanmış, siyasetin içinde bir hayat sürüyordu, aynı partiden, yaşça kendinden büyük bir partiliye gizlemediği bir tutkusu vardı. Hiçbir görünür sebep olmaksızın yeni aşkının kendisini aldatacağından korkuyordu. Bu da, besbelli kendine güven eksikliğinden kaynaklanan bir kaygıydı.

KİŞİLİKLE İLGİLİ KIRILGANLIKLAR

Aldatılma korkusu, kişinin kendi içindeki irili ufaklı kırılganlıklardan da kaynaklanıyor olabilir. İşte özel olarak bir başkası tarafından aldatılma kaygısına yol açabilecek başlıca kişilik türleri...

Güvensizler

Yirmi beş yaşındaki Françoise, büyük bir aşkın hayalini kuruyor, fakat çok sayıda duygusal hayal kırıklığı yaşamış; şimdi de kendi kendine, acaba kendi hatası mıydı diye soruyor. Başka insanlara karşı güvensiz ve şüpheci, dolayısıyla erkek arkadaş adaylarına karşı da öyle. Bu da kendisine uygun olanı seçmesine engel oluyor. Çoğu zaman olduğu gibi, sorununun kökeni geçmişinde yatıyor. Babası, hem duygusal anlamda hem de dostları ve iş arkadaşları tarafından bir-

çok kez aldatıldığı için, ona devamlı kendinden başka kimseye güvenmemesini söylemiş. Bunun dışıda, on dört yaşındayken, en iyi iki arkadaşı Françoise'ı terk etmiş, o günden beri arkadaşlığa inancı kalmadığı gibi, herkesi potansiyel tehlike gibi görmeye başlamış. Onun gözünde elbette bütün erkekler muktedir hainler. Bu fikir, çocukluğundan itibaren kafasında yer etmiş. Annesiyle babasının ayrılmasından sonra, annesi onu da alıp ailesinin yanına gitmiş, babası ise hep birlikte oturdukları şehirde kalmış. Kızının uzağa gitmesine dair acı çektiğine dair de en ufak bir işaret göstermemiş. Bütün bu sebeplerden dolayı, üstelik aşka da fazlasıyla ihtiyacı olduğu halde, Françoise kendi etrafında boşluk ve soğukluk yaratmış. Kimi zaman son derece faydalı bir silah da olabilecek güvensizlik, onda gerçek bir takıntı haline gelmiş.

Narsisistler

Elli yaşındaki André karısına sık sık sitemkâr bir ifadeyle "Şakalarım seni hiç güldürmüyor," diyordu. Halbuki kadın, akşam programlarında, biraz şarap ya da şampanya içtikten sonra gülmeyi çok severdi. Böyle anlarda, arkadaşlar arasında ya da tatillerde başka bir kadına dönüşüyordu: Şuh, daha genç, tasasız oluyordu. Bu da kaçınılmaz olarak André'nin kıskançlığını tetikliyordu, André onu evde de aynı şekilde, neşeli görmek istiyordu. Narsisitler ötekini destek alabilecekleri bir değnek gibi kullanırlar ve "güven" ihtiyaçları vardır. O nedenle, başkalarının gözündeki imajlarını sonsuza değin lekeleyebilecek aldatmadan korkarlar.

Kontrol takıntılılar

Kırk üç yaşındaki Marianne kocasıyla odasını ayırmış. Boşanmaya kadar götürmek istemiyor işi, çünkü –dediğine

bakılırsa– çocukları çok küçük, onların gelişimlerine zarar vermek istemiyor. Bir sevgilisi var, Henri, o ise Marianne her ne kadar uzun zamandır kocasıyla cinsel ilişkiye girmediğini ve artık onunla aynı yatakta uyumadığını söylese de, onun hâlâ kocasıyla yaşamasına takılmış vaziyette. Bu sözler ona yetmediği gibi, sevgilisinin gündelik hayatını gözünde daha iyi canlandırabilmek ve yatak odalarının birbirlerinden yeterince uzak olup olmadığını bir cetvelle saptayabilmek için Marianne'dan evin bir planını çizmesini istemiş. Tuhaf bir biçimde burada kontrolcü kişilik eş değil, partnerinin kendisini kocasıyla "aldatacağından" korkan sevgili.

Elli yaşındaki Daphne'ye gelirsek, boşanmış ve geleni gideni olmayan üç yüz metre karelik bir dairede tek başına yaşıyor. Vaktini evini temizleyerek geçiriyor ve kendini bildi bileli organik sıvılara karşı esaslı bir nefret duyuyor. Bu takıntısı evliliğiyle daha da ciddi bir hal almış. Kocasının sperminden ölesiye tiksiniyormuş. Kocası da sonunda, karısı çocuk istemiyor diye boşanmak istemiş. Cinsel ilişki sırasında kadın onu prezervatif kullanmaya zorluyormuş çünkü belki kendisine evlilik dışı bir ilişki yoluyla edinilmiş bir enfeksiyon geçirmesinden korkuyormuş. Gerçekte asıl neden sperm fobisiydi. Bu tip vakalarda sıklıkla olduğu gibi, Daphne'nin kişiliğiyle ilgili bir sorun, takıntılı bir sinir hastalığına dönüşüyor.

PEKİ YA PARTNER?

Bazen de aldatılma korkusu, kimi zaman çıkacak sorunları öngöremeden, kimi zamansa bile bile seçilen partnerin kişiliğinden kaynaklanır. İşte ortaya çıkabilecek başlıca tehlike tipleri.

Marlene Dietrich gençliğini geride bıraktıktan itibren bir daha cinsel ilişki istemedi. Sadece kendinden daha genç olanları baştan çıkarmak istiyordu: Böylece bir seri baştan çıkarıcıya dönüştü. Ama böyle davrananlar sırf starlar değil: Projektörlerden uzakta, her çeşit kadın ve erkek baştan çıkarmayı hayat felsefeleri haline getiriyor ve dolayısıyla sadık "olamıyor". Onlara âşık olanlar da devamlı ve haklı olarak, aldatılmaktan korkuyorlar.

Eskiden bu tür kadınlara "kibar fahişeler"[4] denirdi: Bunlar genellikle erkekler gönülleriyle birlikte cüzdanlarını da kendilerine açsınlar diye cazibelerini kullanan otantik güzellerdi. Eh, sanılanın aksine, bunlar hâlâ varlar, hatta sayıları daha fazla. Kuşkusuz geçmişteki incelikli sosyete fahişeleri değil şimdikiler, onun yerine örneğin sivri topuklu, baştan çıkarıcı olmaktan ziyade baş döndürücü, güzel televizyon yıldızları. Ama sonuçta, davranışlarına yön veren ilke aynı: Partnerlerine kişiliği için değil, toplumsal statüsü, banka hesabı ve belki de çekeceği bir sonraki filmde küçük bir rol kapabilmek için ilgi duyuyorlar.

Bu tür ilişkilerde, genellikle, her iki tarafta da aldatılma korkusu vardır. Aşırı baştan çıkarıcı olan kadın bir rakibesinin kendi pabucunu dama atmasından endişe eder ve stratejisi daha derinlikli nitelikler yerine baştan çıkarma üzerine kurulu olduğu için mevzi kaybetmekten çok korkar. Öbür tarafta, baştan çıkardığı erkek ise, bu gösterişli genç kadını ele geçirmek isteyen başka hırslı adamlar yüzünden, daima avını elinden kaçırma korkusuyla yaşar. Mesela Roger, bir kumarhanede, yolunu bulmaya çalışan güzel bir genç kadınla tanışmıştı. Aynı masada, film yapımcısı olan bir arkadaşı oturuyordu. Ertesi gün, Roger, her şeye rağmen biraz şaş-

4 V. Rounding, *Les Grandes Horizontales*, Editions du Rocher, Paris, 2005.

kınlıkla, arkadaşının genç kadına telefon edip akşam yemeğine davet ettiğini öğrendi...

Hiç kuşku yok ki, erkek baştan çıkarıcılar da en az kadın olanlar kadar tehlikelidir. Partnerlerinde aldatılma korkusunu doğururlar. Kimi zaman sıradan erkeklerdir ama topluluk içinde kendilerini öne çıkarmayı bilirler. Mesela otuz iki yaşındaki Sebastien; güzel bir Honda motosikleti vardı ve onunla böbürleniyordu. Müdavimi olduğu barın sahibine, motosikletini barın girişe park edebilmek için para ödemişti. Motosikleti, çeşitli biçimlerde –özellikle kendi yaşamadığı ama şahit olduğu maceraları anlatarak– uygulamaya koyduğu baştan çıkarıcılığının alameti farikasıydı. Bu seri baştan çıkarıcı, tekdüze bir hayat süren ve bundan kaçmanın yollarını arayan kadınlar karşısında başarıya ulaşıyordu. Bu mahalle serüvencisi karşısında gözleri kamaşan kadınlar, parlak kırmızı motosikletini bağırta bağırta başka kadınlarla gidecek korkusuyla, onun sarkıntılığına karşı koyamıyorlardı. Sebastien, baştan çıkararak yaşayan tipin klasik bir örneği ve böyle bir adamın sadık olamayacağına dair duyulan korku hiç de yersiz değildir. Aslında onun gibi insanlar, baştan çıkarmak kendileri için nefes almak kadar hayati olduğu için aldatırlar.

Kuralları çiğneyenler

Olası bir sadakatsizlik ihtimalini ortaya çıkartan başka bir insan türü daha vardır: Bunlar geçmişte de aldatmış, kuralları çiğnemeyi seven erkekler ve kadınlardır. Cinsellik de dahil olmak üzere ancak yasakları deldikleri zaman kuvvetli heyecanlar yaşayabilirler. Daha önce çalıştığım hastanedeki genç bir hemşire, kız kardeşinin kocasıyla sevиştiği günden beri –o sırada on beş yaşındaydı– hayatındaki en güzel anların "yasak" anlar olduğunu anlatmıştı bana. Bu genç ka-

dın deniz kabarıkken tekneye binmek ya da tehlikeli sularda zıpkınla balık avlamak istiyordu. Kan kokusunun köpek balıklarını çekeceğini bildiği için regl olduğu dönemlerde açık denize girmeyi seviyordu. Bütün hayatı hiç bitmeyen bir riskti; halbuki kendine güveni zayıf ve varoluşsal bunalımını teskin etmeyi becerebilen tek kişi olan ihtiyar dadısına çok bağlıydı. Yüreğinin götürdüğü yere gidebilmek için evlenmemeye karar vermişti. Dolayısıyla bir erkekten diğerine geçiyor; ona heyecan vermeleri yetiyordu. Genellikle "köpek balığı" erkeklerle karşılaşıyordu, yani harcanmadan önce onu harcayanlar. Bu kuralı bozan tek bir istisna olmuştu: Patrice. Adam kıza âşık olmuş ve hayatını değiştirmesine yardım etmek istemiş; tabii ki önce Patrice'in kalbini kırmış, sonra da onu terk etmiş.

Daniel ise eşcinsel. Akıllı, esprili ve görünüşüne düşkün biri olarak bir moda dergisinde çalışmaya başlamış. Yirmi yedi yaşında; iş hayatı dahil olmak üzere, cinsel yönelimiyle ilgili hiçbir zaman bir sorun yaşamamış. Sorunu duygusal: Aldatmamayı beceremiyor. Şimdiye kadar iki defa ciddi anlamda âşık olmuş ve her ikisinde de sevgilisiyle birlikte yaşamaya başlamış. İstediği şeyin çift hayatı olduğunu devamlı tekrarlıyor. Ama yine de, birkaç ay sonra, durağan hayat ağır geliyor ve maceranın cezbesi karşı konulamaz hale geliyor. İlk sevgilisiyle birlikte çıktıkları bir iş seyahati sırasında, sevgilisi çalışırken Daniel geceyi bir gey sohbet sitesinde geçirmiş. Gözü doymamış, ertesi gün internette tanıştığı bir adamla beraber olmuş. Şanssızlık eseri sevgilisi odaya beklenenden daha erken dönmüş... İkinci sevgilisiyleyken ise, arkadaşlarıyla dışarı çıktığı bir akşamın sonunda diskoteğe gitmişler. Sevgilisi başkalarıyla bir şeyler içerken, o, gözünü kendisinden ayırmayan genç bir adamla tuvalete gitmiş. Ve orada yakalanmış. Daniel kendini tutamadığını söylüyor: Arzu fazla güçlü geliyor ve Daniel, diskoda olduğu gibi, ya-

kalanma riski ne kadar yüksekse, aldatmayı o kadar heyecan verici buluyor.

Seks bağımlıları

Baştan çıkarıcılar ve kuralları çiğneyenlerden sonra bir başka risk grubu da seks bağımlıları. Bunlar genellikle, çocukluklarında ya da ergenliklerinde kendilerini zaman zaman resmî ilişkilerinin dışında cinsel dürtülerinin peşinden gitmeye iten bir şeyler yaşamış erkekler ve kadınlardır. Mesela, küçükken babasının bir arkadaşına çok âşık olan Cynthia. Yazın, birlikte dağa, tatil yapmaya gidiyorlarmış, adam da onu ormana, mantar aramaya götürüyormuş. İki defa fazla ileri gitmiş; teması, anne baba şefkatini aşıp mahrem bir temasa dönüşmüş. Cynthia, büyüsüne kapıldığı için onu engellememiş – bugün bile bundan olumlu bir havada bahsediyor. Bundan daha fazlası olmamış. Sonra Cynthia büyümüş, erkek arkadaşları olmuş ve otuz yaşına gelince de evlenmiş. Bu arada, kocası iş seyahatine çıktığında –Romanya'da fabrika kurduğu için sık sık olan olan bir şey bu– kendisinin söylediği şekliyle, bastırılamaz bir seks isteği duymaya başlıyor ve yasak bir ilişki yaşamaya hayır demiyor. Kocası durumu anladı ya da bir şeylerden şüphelendi ve karısından çok uzak kalmasını gerektirmeyecek bir iş aramaya başladı...

Psikopatlar

Yaptığımız tipolojide, sadece kendi ihtiyaçları ve çıkarları doğrultusunda hareket eden psikopatları unutmamak lazım. Onlar için partnerleri gerekli ve işlevsel biridir ve hiçbir sınır ve empati duyguları olmadığı için, onu aldatırken en ufak bir vicdan azabı duymazlar. Sorun şu ki, bu karakterler çoğu zaman çekicidirler, erkekler nasıl "dırdırcı kadınla-

rı" tercih ediyorsa bunlar da kadınların hoşuna gider. Bunu daha önce *Les Casses-Pieds*[5] (Can Sıkıcı Kişilikler) adlı kitabımda açıklamıştım. Seneler içinde gitgide psikopatlara âşık olan daha fazla insan görür oldum. Elbette sonradan hep aldatılma korkusu yaşıyorlar, ama aynı zamanda bu davranış da duygusal hayatlarının esas yolculuğu oluyor...

Duygusal bağımlılar

Altmış beş yaşındaki Arthur kimyagerlik yapıyordu ama ezelden beri de resme düşkünlüğü vardı. Emekli olduğundan beri, özellikle erotik türde resimler yapıyor. Çiçekçi olarak çalışan bir kadına çok bağlı. Karısı onu (söylemeden geçmeyelim, başka bir kadınla aldattığı için) terk ettiğinde, kendini sanatına verebileceği bir evinin olduğu bir taşra kasabasına gitmiş. Şimdiki sevgilisi de, boş zamanlarında ona modellik yapıyor. Birbirlerine çok bağlılar ama kadın adamın ölmesinden, adam da kadının kendisini daha genç biriyle aldatmasından korkuyor. Gerek adamın yaptığı erotik tabloların, gerekse de kadının ona poz verirken duyduğu gururun merkezinde de bu karşılıklı korku duruyor.

Véronique'in durumu daha da patolojik: Kırklarında, kocasına "yapışan", edilgen bir kadın. Kocası zaman zaman "evlilik klostrofobisine" kapılıyor ve biraz nefes almanın uygun bir yolu olarak iş seyahatlerine çıkıyor. Bu düzenli gezileri sırasında karısını aldatıp aldatmadığını bilmiyorum ama Véronique bundan ürküyor ve ayrılma düşüncesi onu çok korkutuyor. Yalnız yaşayamayacağını, bunun düşüncesinin bile kendisini bunalıma soktuğunu, çünkü kocasından vazgeçemeyeceğini söylüyor. Esas sorun, aşkla bağımlılığı birbirine karıştırmasında. Onun için öteki, onsuz kendini tam hissetmediği diğer yarısı.

5 W. Pasini, *Les Casse-Pieds*, Odile Jacob, Paris, 2000.

GÜNAHKÂRLIK EĞİLİMİNİN ARTMASI

Kimse televizyondaki güzel kızlardan korkmaz çünkü sunulan, temelde, oyuncak bebekten başka bir şey değildir. Ama onları göklere çıkartan bugünün toplumu, herkesin hoşuna gitmiyor. Bazı erkekler, gelenekselci ve belki de biraz maço olanlar, karılarında ya da büyüme çağındaki kızlarında doğabilecek "günahkârlık eğilimi"nden korkuyorlar. Televizyonun ahlâksız olduğunu, sadakatsizliği hoş bir şeymiş gibi gösterdiğini, cinsel maceraları basit spor faaliyetleri gibi sunduğunu söylüyorlar. Bazı kadınlar da, televizyonda ya da sokakta gördükleri, daha zengin bir arkadaş ya da "güneşli bir yer"* arayan ve devamlı açık ve çok kısa kıyafetler giyen genç kızlara iyi gözle bakmıyorlar. Ayrıca Doğulu kadınlardan, iş ve bazen bir koca bulmak için ülkelerini terk eden şu genç ve güzel kadınlardan da çekiniyorlar.

ÇİFTİN DIŞINDAKİ SEBEPLER

Çok sayıda ünlü insan, hele de narsisizme belli bir eğilimleri varsa, hem aldatılmaktan hem de bunun duyulup imajlarını zedelemesinden korkarlar. Hiçbir siyasetçi ya da üst düzey yönetici, bir gazetede, karısının bir hayranıyla tehlikeli bir fotoğrafını görmekten hoşlanmaz, kendisinin bir hayranıyla birlikte çekilmiş bir fotoğrafı daha da kötüdür. İngiltere ve ABD'de özellikle siyasetçilerin, kimsenin laf edemeyeceği bir özel hayata sahip olması gerekir çünkü yasak bir ilişki, bir sonraki seçimi kaybetmelerine sebep olabilir. Bu bakımdan Avrupa belirgin bir biçimde daha hoşgörülüdür. Nicolas Sarkozy gibi bir Amerikalı siyasetçi düşünebiliyor mu-

(*) George Stevens'ın 1951 tarihli ve 6 Oscar'lı *A Place in the Sun* filmine gönderme – ç.n.

sunuz? Eski Fransa cumhurbaşkanı Sarkozy'nin karısı Cécilia sevgilisiyle birlikte çekip gitmiş, sonra da seçim kampanyası döneminde geri dönmüştü. Sarkozy de, seçilir seçilmez Fransa'nın bu ilk *first lady*'sinden ayrılmış, yeni boşanmış güzel Carla Bruni'yle evlenmişti.

DOKUZUNCU BÖLÜM

ALDATMA VE ÇİFTE HAYAT

Cep telefonundaki bir mesaj ya da bilgisayardaki bir e-posta insanın hayatını alt üst etmeye yetebilir. Gabriele Romagloni'nin yazdığı ve aktris Paola Cortellesi'nin oynadığı *Beso Negro*'nun[1] (Ters İlişki) hikâyesinde, başkahramanın başına gelen böyle bir şeydi. Cortellesi, geceleri çalışan bir adamla bir yıldır evli olan genç bir kadındır. Adam yönetmendir ve özel hayatını çok sıkı bir biçimde korur: Gündüzleri bilgisayarı her zaman kapalıdır. Telefonunda da, karısının tekrar arama tuşuna basacağı tutar diye devamlı son aranan numarayı değiştirir. Zaten kadın da bunu yapmak ister ama her seferinde konuşan saat çıkar karşısına. Neden sonra, öylesine bir gün, kahramanımız kahvaltıyı hazırlamak için kalkar ve ilk defa bilgisayarın açık kaldığını fark eder. Rastgele bir tuşa basar ve karşısına son kullanılan pencere çıkar. Şok: Karşısına kocasının üstünde çalıştığı senaryolardan biri değil, iki takma ismin arasında geçen bir sohbet sayfası çıkar; isimlerden biri kocasının eski takma adı olan "Lupo"dur, diğeri de bir kadın ismi.

1 G. Romagnoli, *Il Vizio dell'amore* (antoloji + DVD), Mondadori, Milano, 2007.

Başkası olsa yeri göğü birbirine katardı; o ise, kendi de bu siteye kendi takma adıyla girmeye ve Lupo'yla iletişim kurmaya karar verir. Ve gittikçe daha da müstehcen ve serbest bir biçimde internette sohbet etmeye başlarlar. Adam ona ters ilişki sevip sevmediğini sorar, kadın da kendi kendine, neden gerçek hayatta asla, mesela birlikte Barselona'ya gittiklerinde bunu istemediğini sorar. Bu zehirli yazışma böylece sürüp gider. Bir gün kahramanımız ya hep ya hiç der: Sonuçta kocası söz konusudur ve evlilikleri solmaya yüz tuttuğuna göre gerekirse kimliğini açık edecektir. Yataktayken birdenbire ona "Ters ilişki yaşamak isterdim..." der. Ama adamın nutku tutulur ve çekip gider. Ancak epey bir zaman sonra kadınla iletişim kurar ve eğer onu istiyorsa internette konuşmaya devam edebileceklerini söyler... Bu hikâyede bugünkü çifte hayatın malzemelerinin tam listesini bulabiliyoruz: sır saklamak ve sırrı ortaya çıkarmak için yeni teknolojileri kullanmak; bazen hiç gerçekleşmeyen sanal seks; yasak ilişki ve müstehcenlik, vb.

ALDATMAYAN DELİLLER

Aldatıldığımızı nasıl anlarız? Bazen özel bir tonlama ya da ani bir duraksamadan şüpheye kapıldığımız olur. Genel olarak hainlerin, yani sadece aşkta değil, iş hayatında ve dostlukta da ihanet edenlerin maskelerini düşürmek için sosyolog Francesco Alberoni aşağıdaki yolları izlememizi öneriyor:

1. İlgili kişinin geçmişte nasıl davrandığını bilmek: Tabii ki bu konuda bilgi almaya çalışmak nezaket sınırlarını aşar ama çok geçerlidir ve çoğu zaman ihmal edilir.
2. (Özellikle iş ilişkilerinde) nasıl bir ilk izlenim verdiğini göz önünde bulundurmak: deyimler, kelimeler, olası dil sürçmeleri.

3. Yokluğumuzda nasıl davrandığını bilmek. Bizim yanımızdayken çok doğru davranıp arkamızdan bizi eleştirmesi, öfke nöbetleri geçirmesi, küfrederek konuşması mümkündür. Başkalarından bilgi almamız gerekir ama dedikodunun önüne geçmek için çok tedbirli olunmalıdır.[2]

Biz yine çift arasında sadakatsizliğe yoğunlaşalım. Şurası kesin ki, erkekler daha sersem. Aldatanların % 37'si etraflarında tehlikeli nesneler (alındı makbuzları, ceza makbuzları) "bırakırlar" ya da anlamları aşikâr kısa mesajları silmeyi unuturlar. Çok daha dikkatli ve tedbirli olan şıpsevdi kadınlarda ise, bu oran ancak % 5.[3]

Peki en sık raslanan deliller hangileridir? Birincisi aile yaşantısına ayrılan zamandır, genellikle ani bir biçimde azalır ve buna nedensiz bir asabiyet eşlik eder. Zaten aldatanlar kendilerine de binbir biçimde ihanet ederler: Cep telefonlarındaki şüpheli kısa mesajlar, iki kişilik yemek hesapları, valizde "kötü" bir havayolu şirketinin etiketiyle geri dönülen sözde iş seyahatleri. Örnekler sonsuzdur. Bunlar sadece birkaçı.

Mesela Philippe, kırk yaşında bir adam, evine dönmeden önce duş almış ve onu ele veren de kullandığı sabunun kokusu olmuş, çünkü karısına on dört saat aralıksız çalıştığını söylemiş. Otuz altı yaşındaki Jean-Pierre ise, torpidonun üstünde bıraktığı otopark makbuzlarının ihanetine uğramış; yirmi sekiz yaşındaki François'yı ele veren yanlış yere park ettiği için aldığı cezanın makbuzları olmuş. Kadın tarafında, Christine, Maxime'le tanıştıktan sonra dış görünüşünü radikal bir biçimde değiştirmiş ve kocasının kulağına kar suyu

2 F. Alberoni, "Fidarsi o no? Ecco come smascherare i traditori", *Corriere della Sera*, 23 Ekim 2006.

3 F. Florindi, "Tradimenti estivi", *Libero*, 13 Ağustos 2006.

kaçıran da, bu burjuva tarzından daha cüretkâr, daha seksi bir tarza geçmesi olmuş. Yirmi dokuz yaşındaki Julie, eşinin haftasonu iş gezisinde olmasını fırsat bilip sevgilisinde kalmaya gitmiş, maalesef cumartesi sabahı sevgilisi evine çiçek göndermiş...

Birçok kadın, hele şüphelenmek için sebepleri varsa, çok mahrem ayrıntılara dikkat eder. Mesela Marie, kocası akşam eve döndükten ve birlikte yatağa girdikten sonra adamın penisinin rengine takılmış. Çok kırmızı olması, gün içerisinde "kullanılmış" olduğunu gösterir. Bunun tersine, Elsa, erkek arkadaşının sadık olduğu zamanlar çabuk orgazm olduğunu, eğer ilişkileri on dakikadan uzun sürüyorsa bunun gün içerisinde boşalmış olduğu anlamına geldiğini tespit etmiş.

Artık kocayı ya da sevgiliyi bir "*checkmate*", yani yaklaşık elli dolara internetten alınan bir aygıt yardımıyla kontrol etmek de mümkün. Partnerinin külodunda sperm, yani boşalma izlerinin varlığını tespit etmeye yarayan bir alet bu. Ve reklamda söylendiği gibi, sadece beş dakikada... Ama bu cihaz eşiyle ilgili şüpheleri olan bir erkek tarafından da kullanılabilir: Elini kadının külodunun içine sokması yeter.[4] Amaç, ihanetin kanıtını bulmak ya da belki kanıt yokluğuyla rahatlamaktır.

Günümüzde erkekler hiç rahat değiller: Kadınlar gittikçe daha da tehlikeli dedektifler haline geldiler. Soruşturma araçlarından da mahrum değiller: London Science Museum bu aşk casusluğu hastalığı karşısında *Do you spy* (Casusluk Ediyor musun?) adında bir sergi bile açtı. Öyle görünüyor ki aşırı teknolojik casusluk araçları "zayıf cinsin" elinde. En fazla yirmi beş-otuz dört yaş arası kadınlar –kız arkadaşlar veya karılar– sistematik denetimlere girişiyorlar. Mesela en

4 M. Molinari, "Il partner ti tradisce? Diventa anche tu uno 007 del sesso", *La Stampa*, 4 Eylül 2006.

genç olanların % 77'si partnerlerine gelen kısa meajları gizlice okuyorlar; tüm yaş gruplarında bu ortalama % 53 civarında. Haksız da değiller, çünkü günümüzde sadakatsiz erkeklerin büyük bir çoğunluğu cep telefonlarının gazabına uğruyor. Küçük bir tüyo daha verelim mi? Gelen mesajlar kutusuna bir göz atın: Boşsa bu şüpheli bir durumdur, çünkü gelen mesajları, özellikle tehlikeli olanları derhal sildiği anlamına geliyor olabilir.

Peki ya partneriniz sizi internette aldatıyorsa? Çoğu sohbet sitesinde isminiz başka birileri tarafından kullanılmasın diye kayıt sırasında bir e-posta adresi vermek gerekir. Eşinin internette çok fazla sohbet ettiğinden şüphelenen biri, şüphelinin e-posta adresini vererek kayıt olmayı deneyebilir, sistem bu adresin önceden kayıtlı olup olmadığını hemen söyleyecektir. Sonra, şüpheli kendi bilgisayarının başındayken aynı sohbet sitesine işinden ya da arkadaşının bilgisayarından bağlanıp nasıl cevap verdiğine bakılabilir.

Ama kuşkucu sevgililer için aşırı modern başka yöntemler de mevcut. Örneğin birkaç sene önce Lover Spy[5] (sevgili hafiyesi) denen bir sistemden çok bahsedilmişti. Bir ücret karşılığında, şüpheli partnerin mail kutusuna "spam" benzeri bir elektronik dilek kartı düşüyordu. Açıldığı anda her türlü casusluğu mümkün kılan bir program kuruyordu bilgisayara: şifreler, elektronik posta, sohbetler, girilen bütün internet siteleri ve video görüntüleri. Bu hizmet 89 dolardı ama çokça polemiğe sebep oldu ve "spam" yoluyla yayılan dolandırıcılıkların üstünü örtmekle suçlandı. Bugün artık kapandığı anlaşılıyor. Buna karşılık ABD'de, eBlaster adı verilen başarılı bir casus yazılım satışa sunulmuş vaziyette (www.spectorsoft.com). Şüphelenilen kişinin bilgisayarına bir kere yüklendikten sonra internette yaptıklarının bir kopyasını hemen bir e-posta ile ulaştırıyor: Gönderdiği ve

5 *La Repubblica - Affari e Finanza*, 10 Ekim 2003.

aldığı mesajlar, sohbet ya da anında mesajlaşma konuşmaları, girdiği internet siteleri, vb. Spector Soft ABD'de görünüşte çocukları internetteki tuzaklardan koruma ya da bazı "şüpheli" çalışanların iş yerinde ne yaptıklarını kontrol etme amaçlı olarak piyasaya sürüldü ama kıskançlara da mükemmelen hizmet verebilir. 99,95 dolardan satılıyor ve özel hayatın gizliliğiyle ilgili bazı yasalarla kuşkusuz pek uyumlu değil.

Daha şeytani bir tarz olarak, birkaç sene önce Elizabeth Field'ın yarattığı Infedilitybusters da var: Bir ücret karşılığında şüpheliyi bir sohbet sitesine (ABD'de en yaygın kullanılan America on line'a) "çekiyor", onu ayartıyor ve randevu veriyor (tabii ki gitmiyor). Eğer balık oltaya takılırsa, "suçlu"nun bütün yazdıkları kıskanan kişiye gönderiliyor. Sonrası, artık onların arasında...

SADAKATSİZLİĞİ İDARE ETMEK

Buraya kadar, bir ihanetin nasıl ortaya çıkarılacağını yazdım, ama kuşkusuz "aksi yönde" de kullanılacak, yani sadakatsizliği daha iyi saklamaya yarayacak araçlar da var. Ne olduklarını daha ayrıntılı görelim.

Francine otuz üç yaşında, yedi yıldır evli ve çocuğu yok. İki yıl önce Mathieu ile tanışmış ve onunla kıskançlıklarla barışmalar arasında gidip gelen tutkulu bir aşk sürüyor. Mathieu ilişkilerinin gizli kalmasını istemese de, Francine evliliğini tehlikeye atmak istemiyor. En az on beş günde bir evinden uzaklara gitmesini gerektiren çok renkli bir işi ve sosyal hayatı olduğunu bildiğinden, yakalanmamak için ayrıntılara özel bir dikkat göstermek gerektiğini öğrenmek zorunda kalmış. Bu yolculuklar sadakatsizliğini kolaylaştırıyor, ortaya çıkmasını ise zorlaştırıyor olabilir mi?

Mesafe teorisini Judith Brandt geliştirmişti. *Le Guide de l'infidélité*[6] (Sadakatsizlik Rehberi) adlı kitabında, tam bir "tehlikesiz kaçamak" kılavuzu sunuyor. Bu teoriyi, evli bir adamla ilişkisi sırasında tasarlamış: Onunla ancak, evinden en az bir saatlik araba mesafesinde buluşuyordu. Gerçekten de, çoğu zaman mesafe sırrın korunmasıyla doğrudan ilişkili: Evinden uzaklaşmak, iş arkadaşlarıyla, dostlarla ya da tanıdıklarla karşılaşma riskini azaltıyor. Havaalanında ya da insanların başkalarının hayatlarına az ilgi duyduğu kişiselleşmemiş ortamlarda buluşmak kaydıyla uçağa da birlikte binilebilir. Yeri gelmişken, alındı makbuzlarını, otel hesaplarını ve kredi kartlarını ortadan kaldırmaya çok dikkat etmek ve ajandada günlük tutmamak ya da şifreli notlar yazmamak gerekiyor. Boşanma vakalarında uzman Amerikalı Avukat Raoul Felder da bunu tavsiye ediyor: Büyük bir otelde yaşanan fantastik bir aşk gecesinin hatırası olarak WABNE –"*Waldorf Astoria, best night ever* (Waldorf Astoria, en güzel gecem)"– tarzında şifreli notlar şeklinde deliller üretenlerin olduğunu anlatıyor.[7] Demek ki bunlardan uzak durmak gerek.

Kısacası, bir sadakatsizliğin gizli kalabilmesi için insan bir dedektif gibi davranmalı ve ayak izlerinin üstünü mümkün olduğunca dikkatli bir şekilde örtmeli. Bu da tam zamanlı bir mesai demek oluyor ve insanın hem kendi eşine –diğerine, resmî olanına– hem de tutkularına, arkadaşlarına ayırabileceği enerjinin çok büyük bir bölümünü çekiyor. Kırk yaşındaki Virginie bunu gayet iyi anlamış. Eşiyle birlikte yaşadığı evin huzurunu koruyabilmek için bir süre önce sevgilisinden ayrılmış. Bana, iki erkekten hangisinin kendisine daha uygun olduğunu anlamak için değil, her ayrıntıyı kontrol etmeyi gerektiren ve hiçbir şeyi akışına bıraktırmayan kölelikten kurtulmak konusunda danışmıştı. Kocasıyla sevgilisi-

6 J. Brandt, *Le Guide de l'infidelite*, Presses libres, Montreal, 2003.

7 R. Felder'ın röportajı, *D di Repubblica*, 17 Mart 2007.

nin yedikleri haltlardan emin olmak için internetten her ikisine de *checkmate* sipariş edecek notaya gelmişti...

Endişeli sadakatsizlere yardım etmek için dostların ve iş arkadaşlarının daima anlatacak hikâyeleri, verecek tavsiyeleri bulunur. Kendinden her zaman emin bir iletişim danışmanı olan otuz beş yaşındaki Lisa, önce arkadaşlarına tavsiyeler veriyormuş; sonra internet üzerinden, kocasından vazgeçmeden bir sevgiliye sahip olmak ve mutlu yaşamak için yol gösteren on maddelik bir kurallar listesi yayımlamış. Gerekli, hatta olmazsa olmaz malzemelerin enerji ve kendini vermek, hatta konsantrasyon olduğuna hiç şüphe yok. Özetle, ağır bir mesai gerektiriyor, yani ancak gerçekten bu zahmete değiyorsa altına girilebilir.

Birçok internet sitesi ve blog da yakalanmamak için öneriler yayımlıyor. "Sadakatsizlik ve on emir" gibi anahtar sözcükler girmek yeterli, bir sürü internet sitesi size psikologlardan, seri aldatanlardan ve hatta dedektiflerden öneriler getirip koyuyor önünüze. İşte internette bulunabilecek "öneriler"den on maddelik bir seçki:

1. Alınan ve gönderilen kısa mesajları anında silmek. Aynısı e-postalar için de geçerli.
2. Sevgiliyi telefona bir iş arkadaşının ismiyle kaydetmek: Böylece haftasonu telefon çaldığında açmamak daha kolay olur.
3. Eşle gidilen yerlere gitmemek. Kocasına yakalanan bir kadını hatırlıyorum, şık bir butikte çalışan tezgâhtar onu görünce şöyle haykırmıştı: "Sizi hatırlıyorum, siz şu nazik beyin devekuşu derisi çantayı aldığı şanslı kadınsınız!"
4. Bir yerden bir yere her zaman taksiyle gitmek (ve fiş almamak), çünkü bilhassa taksi şoförleri aldatan kişiler için kıymetli yalancı tanıklar olabilirler.

5. Bir yemek sırasında ortadan kaybolmamak. Ve daha da önemlisi, eşle bir lokantadayken telefonla konuşmak için tuvalete kapanmamak.
6. Sevimli ve kibar olmak, ama bunu abartmamak. Ani bir karakter değişikliği her zaman şüphe uyandırır. Yani eve çok sık çiçekle gelmemek.
7. O zamana kadar dış görünüşüne çok da fazla dikkat etmemiş biriyse, (kadınsa) yeni iç çamaşırları, (erkekse) yeni tıraş kremleri ve losyonlar almak için bir servet harcamaya başlamamak.
8. Daima ajanslarla çalışan ve daha önemlisi evden uzak otelleri seçmek. Böylece, biri tarafından görüldüğünde bir toplantı için, bir müşteriyle buluşmak ya da bir seminer için orada olunduğu söylenebilir.
9. Asla şehir merkezinde romantik yürüyüşler yapmaya kalkışmamak. Çok gerekirse erkek için kovboy şapkası falan gibi bir "tebdili kıyafet" ayarlamak.
10. Her zaman elinde bir yalancı tanık bulundurmak, yani ihtiyaç halinde söylediklerinizi doğrulayacak biri. Ama büyük bir şirkette çalışılıyorsa, asla sekreterlere güvenmemek: Dalgındırlar ve genellikle sır saklamayı bilmezler.

Bu arada, eğer ilk defa balığa çıkmak üzereyseniz, başka bir deyişle, gömlek değiştirir gibi sevgili değiştirmek üzere bir yataktan diğerine geçmeye karar vermediyseniz ve ilk defa karşı koyamadığınız bir evlilik dışı ilişki yaşıyorsanız, evliliğinizin karaya oturmaması için alacağınız önlemlerle ilgili başka birkaç öneri daha olabilir.[8] İşte onlar da şöyle:

1. Kendini yakalatmamak: Başarılı aldatma, gizli kalan aldatmadır.

8 E. Suban, "Fammi le corna, ma fuori porta", *Panorama*, 15 Aralık 2005.

2. Mesafe kuralına uymak ve sevgiliyle eşin hoşa gitmeyecek karşılaşmalarının önüne geçmek için onları birbirlerinden en az seksen kilometre uzak tutmak.
3. Seks yaparken prezervatif kullanarak daima korunmak ama aynı zamanda iyice "gizli saklı" bir yer seçmek ve iz bırakmamak.
4. Sevgiliye karşı, hayatınızdaki yeri konusunda en baştan itibaren dürüst ve açık olmak: İdeal sevgili, yani sorun çıkarmayan sevgili, ilişkinizin nikâh salonunda bitmeyeceğini bilen sevgilidir.
5. Sevgiliyle iletişimi asgari düzeyde tutmak: Ona çift hayatınız hakkında fazla ayrıntı vermeyin. Resmî partnerinizin adresini veya telefon numarasını vermeyin, alışkanlıklarından bahsetmeyin: Unutmayın ki bütün bu bilgiler size karşı kullanılabilir.
6. Söz vermeyin: Söz vermezseniz hayal kırıklığı da olmaz. Tutulmayan bir söz bir duygu çağlayanını tetikleyebilir, bunun da sizin çift hayatınıza yankısı olabilir.
7. Paraya ve hediyelere dikkat: Dikkatsizce harcamalar yaparak şüphe uyandırmayın.
8. İlişkiyi doğru anda ve nezaketle bitirmek. Alacağınızı aldıktan sonra onun kalbini kırmadan uzaklaşın: Yaralı bir canlı tehlikeli olabilir.
9. Yakalanıldığında muhakkak inkâr etmek: Size soru sorulduğunda inkâr etmek, ortada delil varsa da inkâr etmek, suç üstünde yakalanılmışsa bile inkâr etmek gerekir. Sadakatsizliği kabul etmek, ancak durumu daha da kötüleştirir.
10. Kendini suçlu hissetmemek: Suçluluk duygusu toplumun oluşturduğu bir denetim biçimidir, bütün toplumsal kurallar için olduğu gibi, arada bir başkaldırmakta fayda vardır.

Bu on emre uymalı mı? Elbette karar sizin. *Aimer plusieurs hommes* (Birden Çok Adamı Sevmek) kitabının yazarı ve kocasıyla tekeşliliğe dayanmayan bir sadakat, sevgilileriyle de "çoğul bir sadakat" bağı kuran Françoise Simpère belli ki bunları benimsiyordu. Onun gözünde, esas olan, farklı çiftlere saygı göstermekte yatıyor, özellikle de evli olan çifte. Eşinin prestijini zedelememek, öteki ilişkiler hakkında ayrıntı vermemek ve asla "anatomik" mukayeselere kalkışmamak, gerçekten de hayati önem taşıyor.

Seri sadakatsizler için de ayrıca internet üzerinden iletişim kurulabilen ve şahit ayarlayan ajanslar var: sahte kongreler, onay e-postaları ve sahte yolculuk güzergâhlarından uydurma hatıralar. Mesela www.babalucio.ro adlı sitenin yaratıcısı, Romanya'da yaşayan bir Sicilyalı, hem bir restoran işletiyor hem de biraz özel bir hizmet ajansı yönetiyor. Yaptığı iş, uluslararası kolokyumlar ya da av partileri icat edip aldatan eşi buralara davet etmek suretiyle, o vakti sevgilisiyle başka bir yerde geçirmesini sağlamak şeklinde özetlenebilir. Babalucio sahte kolokyumun olduğu yerdeki otele ait sahte hatıralar da üretiyor, aldatan kişi bunları alıp evine götürerek orada olduğunu "ispatlamış" oluyor. Dışarıdan gelen telefonlar ise, Babalucio'nun resepsiyon görevlisi yerine geçen operatörü tarafından doğrudan ilgili kişiye yönlendiriliyor.

Sadakatsizlik gittikçe daha da yaygınlaşıyor ama stresli bir iş aynı zamanda. Biri gizli olmak üzere iki ilişki sahibi olmak ağır bir iş. Birtakım dolaplar çevirmek suretiyle izleri silmek sevgiliyle görüşme imkânı sağlasa da, devamlı bahane üretmek zorunda olmak, bazen tam zamanlı bir işe dönüşüyor. Yalanlar, gerilim ve anksiyete davranış değişikliklerine sebep olabilir, bu da sonunda depresyonu tetikleyebilir. Bazen evlilik ilişkisi tehlikeye girmeden bile çiftlerin ayrılma kararı aldığı olur.[9] Yine de bu bölümü, izninizle, bir arkadaşla-

9 "L'infedeltà stressa ma è sempre più diffusa", *Libero*, 17 Kasım 2005.

rımın nasihatiyle bitirmek istiyorum: "Eğer bilinmesini istemiyorsanız, tek çözüm hiç yapmamaktır..."

"AÇIK" İLİŞKİLER

Eskiden aldatma sadece eşten değil, konu komşudan, dostlardan bile saklanan özel bir eylemdi. Hele bir kadın kocasını aldatıyorsa, bu skandal demekti. Unutmayalım ki şunun şurası elli altmış yıl önce, İtalya gibi bir memlekette bile, kadının ihaneti namus cinayetini meşrulaştırabiliyor, kocanın karısını ve/veya sevgilisini öldürerek üstüne yapışan lekeyi "kanla temizlemesini" mümkün kılıyordu. Erkeğin durumu epeyce farklıydı, çünkü ona toplumsal ve ailevi, çifte ahlâk sahibi olma hakkı tanınıyordu. Önemli olan sadık olmak değil, öyle gibi görünmek ve ailesine iyi bir yaşam düzeyi sağlamak, aileden sevgiyi esirgememekti. Ve eğer, olur ya, adamın karısını bir veya birçok sevgiliyle, hatta fahişelerle aldattığı öğrenilirse, bu çoğu zaman onun "erkeklik" itibarını güçlendirmekten öteye gitmiyordu.

Zamanla aşk evliliği yaygınlaştı ve iki eş arasında, paylaştıkları aşkın gereği olarak bir çift için lazım olabilecek her şeyin –şefkat, cinsellik, yoldaşlık, eğlence, ailevi sorumluluklar vb.– tek kişide bulabileceğinin umulduğu bir ilişki ihtiyacı hissedildi. 1970'li yılların kültürel ve cinsel devrim ortamında bu tür bir aşkın fazla idealize edildiği, bunun somutlaşmasının önünde nesnel zorluklar olduğu idrak edilince, çiftin dışarıya açıldığı yeni bir duygusal istikrar aranmaya başlandı. Partnerler arasındaki ilişkiler temelde aynı kalıyordu, ama karşılıklı sadakatsizlikler için açık bir anlaşma yapılıyordu.

Dolayısıyla Hippi topluluklar ve serbest aşk döneminde, bu topluluklarla da sınırlı olmaksızın, "açık ilişki" deneyi-

mi başlamış oldu. İnsanlar diğerinin sadakatsizliğini hoşgörmek kaydıyla evleniyor ya da birlikte yaşamaya başlıyordu. Ama bu yeni imkânlar kişilerin kıskançlığını, acı çekmesini, depresyona girmesini önlemediği için açık ilişki tarzı da yavaş yavaş ortadan kalktı. Peki bugün hangi noktadayız? Bazıları var ki açık ilişki değil ama "açık çifte hayat", yani açık evlilik yaşıyorlar. Mesela yakın zamanda, ABD'de "evlilik anlaşması" diye bir şey ortaya çıktı. Temel kuralı, karşılıklı soru sormamayı ve bir şey söylememeyi salık veren "*don't ask don't tell*" (ne sor ne anlat) kuralına uyarak kişinin resmî ilişkisinin yanında başka insanlarla görüşme ve onlarla aşk ilişkileri yaşama özgürlüğünü elden bırakmamasına dayanıyor. Eşler burada suç ortaklığı yapıyorlar, bir ya da birkaç üçgenin var olduğunu biliyorlar ama izahat ve ayrıntı isteyerek hayatı zorlaştırmıyorlar. Kısaca, herkes başkalarını görme özgürlüğüne sahip oluyor ama özellikle aile içinde ve yakın eş dost çemberinde bundan bahsetmemesi uygun görülüyor. Diğeri, yani sevgili, paralel ilişkiler sistemi yoluyla kişinin hayatına bağlanıyor. Bu paralel ilişkiler sistemi içinde, sevgililer, evlilik çerçevesi içinde paylaşılandan tümüyle farklı birtakım alışkanlıkları, tutkuları ve arkadaşlıkları paylaşıyorlar. Bu aslında, erkeğin karısına hiçbir şey olmamış gibi davranmasını ve sevgilisini hoşgörmesini dayattığı eski evlilik üçgeninin uyarlanmış –ve medenileşmiş– bir versiyonu.

Sadakatsizlik yeni bir şey olmasa da, eşlerin karşı karşıya oturup onun kurallarını tartışması daha önce hiç olmamış bir şey. En son evli çift jenerasyonu, kaçırmak da istemedikleri fırsatça zengin bir gerçeklikle yüzleşiyorlar ve dolayısıyla bunun nasıl idare edileceğine karar vermek gerekiyor. Jean'la Roselyne de bunu yapmak zorunda kalmışlar. Yıllar boyunca yaşadıkları uzun mesafeli ilişki onları bir araya gelme olanağından mahrum bıraktığı için birtakım maceralara

girmek zorunda kalmışlardı. Sonra Roselyne onunla aynı şehirde yaşamak için yanına taşındı ama çok kısa zamanda anladılar ki, ikisinin de tekeşli yaşama becerileri yoktu. Bunun üzerine neyin kabul edilebilir olduğunu, neyin olmadığını tartıştılar ve kendi etik kanunlarını oluşturular: Geceyi evin dışında geçirmek kesinlikle yasaktı; evlilik bağını sarsabilecek "öldüren cazibe" türü ilişkileri önleyebilmek için kendilerini bekâr gibi göstermeyeceklerdi. İlişkilerinin yolunda gitmesini sağlayan, bir takım oluşturmalarıydı: Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için.

Elbette, her çift kendi kurallarını koyar. Bazı eşler, tam birleşme olmaksızın bütüncül bir özgürlük veren "sadece kemerin üstü" kuralını benimser, bazıları da gerçek bedensel birleşme evlilik bünyesinde kalsın diye muhakkak prezervatif kullanırlar. Son olarak, idollerinden biriyle karşılaştığında harekete geçmeye yazılı olarak izin veren uygulamayı analım. Rachel, Monica ve Ross, *Friends* dizisinin bir bölümünde bundan bahsederler: O dönemde Jennifer Aniston, Brad Pitt'le Angelina Jolie'nin karşılaşacağını hayal etmemişti kuşkusuz...[10]

Gey ortamında bu ilişki tipi her zaman yürümüştür. Mesela Simon beş yıldan beri Charles'la yaşıyor. Onun gözünde geleneksel bir çiftler ama bu, Charles orada yokken Simon'un yabancı oğlanlarla birlikte olmasına engel olmuyor. Bu paralel hikâyeler hem kendini yalnız hissetmemesini hem de daha sonra esas partneriyle yaşayacağı cinselliği zenginleştirecek yeni deneyimler kazanmasını sağlıyor. Bu çiftin bünyesinde en azından "bedensel sıvıların tekeşliliği" kuralı uygulanıyor, yani üçüncü kişilerle her türlü ilişkide prezervatif kullanılıyor.

Ama çifte hayat konusunda en radikal olanlar elbette "çoklu aşktan" yanadırlar, tekeşlilik karşısında birçok kişiy-

10 E. Suban, *a.g.e.*

le aynı anda ilişkide olmayı benimserler. ABD'de bu insanları bir araya getiren Polyamory Society var. Genellikle büyük otellerde olmak üzere çeşitli eğlenceler düzenlenir, buralarda grup halinde sarılma partileri yapılır ya da insanlar birbirleriyle öpüşür, elleşir ama iş cinsel ilişkiye kadar vardırılmaz. Yirmi beş yıldır evli olan bir çift, günün birinde bunu denemeye karar vermiş. Eğlence bittikten sonra da evlilik yıldönümlerini kutlamak için eve dönmüşler, ama kadın erkek arkadaşıyla, adam da kız arkadaşıyla.

BÜTÜN ÇİFTE HAYATLAR BUNA DEĞMEZ

Her ne olursa olsun, bu uç durumlar dışında çifte hayat yaşamanın beş esas şekli vardır.[11]

1. İki aileyle çifte hayat

Bu durumda, iki aile de aynı biçimde kurulmuştur. İki paralel aileye sahip sadakatsizler gayrimeşru bir ilişki yaşarlar ama sabittirler. Mesela üç Michelin yıldızıyla şereflendirilmiş büyük ahçı Paul Bocuse, altmış yaşında bir karısı ve elli yaşında bir sevgilisi olduğunu itiraf etmişti. Sonra bu sevgiliye otuz beş yaşında bir yenisi daha eklendi.

Yirmi beş yaşından beri iki aileyi idare eden Jean-Paul onun kadar şanslı değildi. Altmış beş yaşındayken, maalesef Alzheimer hastalığına yakalandı ve isimlerle mekânları karıştırmaya başladı. Böylece çocuklarına büyük bir sürpriz yapmış oldu, her iki ailenin de çocukları üvey kardeşleri olduğunu öğrendiler.

11 E. Fellay, *Hebdo*, sayı 8, 26 Şubat 2006.

2. Dürtüsel çifte hayat

Aldatan eş kadın da olsa erkek de, ailesiyle bağını koparmaz ama başkalarıyla kısa süreli duygusal ya da cinsel ilişkiler yaşamadan da duramaz. Bu sürekli ve dürtüsel çifte hayat, kişinşn egosunu beslemek için onu fetihler yapmaya zorlar. Ama bu davranışın özünde bazen başka bir şey vardır: Aldatan, (sevgi, saygı gibi "normal" eşi için sakladığı) meşru ve sivil duygularıyla (ihanetle bağdaştırdığı) erotizmi muhtemelen birbirinden ayırmıştır.

3. Coğrafi çifte hayat

Düşük fiyatlı uçuşlar artık herkese denizci –korsan demeyeceksek– fantezisini gerçekleştirme imkânı sağlıyor: Her limanda bir sevgilisi olmak. Mesela Friburg'da bir restoran sahibi olan Hans, yakın dostlarına Santo Domingolu bir kadından olma sekiz yaşındaki oğlunun fotoğraflarını gösteriyor. Yılda iki ya da üç defa Dominik Cumhuriyeti'ne gidip orada üç hafta geçiriyor: Düşük fiyatlı uçuşlar konusunda gerçek bir uzman olmuş artık. Bu tür çifte hayatlar çok seyahat eden kadın ya da erkeklere uygundur: orkestra şefleri, ticari temsilciler, çokuluslu şirket yöneticileri, sanayiciler ya da siyasetçiler...

4. Eşcinsel çifte hayat

"Normal" bir evlilikten sonra, eş ve çocuklarla otururken, eski eşcinsel eğilimlerin yeniden ortaya çıkmasıyla oluşan durumdur. Bu durumu yaşayan doğulu bir kadınla karşılaşmıştım, kocasının sevişen iki kadın fantezisi olduğunu bildiğinden sevgilisini evine getirtirdi. Ama bu deneme iyi bitmedi: İki kadın fazla yakın ve fazla işbirlikçiydiler, adam kendini biraz dışlanmış hissetti...

5. Sanal çifte hayat

İnternete erişimin yaygınlaşmasıyla kolaylaşmıştır, sonuçta artık e-postalara telefonlardan da bakılabiliyor.[12] Yine de, 2004'te BBC'nin yürüttüğü bir araştırmanın sonuçlarına göre, sanal bir çifte hayat yaşayanların % 30'u sevgilileriyle gerçek hayatta da buluşurak bunu somutlaştırıyorlar. Antropolog Danielle Cerqui'ye[13] göre bu sadakatsizlik biçiminin çok moda ve çağa çok uygun olmasının nedeni, hem belirsiz hem de çoklu kimlik avantajı sunması.

12 Y. Chatelain ve L. Roche, *In Bed with the Web. Internet et le Nouvel Adultère*, Editions Chiron, Paris, 2005.

13 D. Cerqui, *Hebdo*, 8, 26 Şubat 2006.

ONUNCU BÖLÜM

ALDATMA SONRASI

Bir aldatmanın sonuçları, nasıl yapıldığına ve aldatılan kişinin karakterine bağlıdır. Her halükârda, faydasız ve yıkıcı bir evre olarak kalmaması önemlidir çünkü aldatmak veya aldatılmak, aksine, acılı da olsa, büyümek ve kişisel bir değişim gerçekleştirmek için bir fırsat da olabilir.[1] Psikolog Alexandra Choukroun da mesela, sadakatsizliği ele aldığı kitabında çiftleri, sadakatsizliği her zaman –ya da ille– bir yara, bir handikap, hatta ilişkinin sonunu getiren bir olay olarak görmemeye; bunun yerine, ilişki için "geliştirici" ya da "dönüştürücü" bir etken olarak görmeye davet ediyor.[2] Yine de, yaşanmış vakaların çok büyük bir çoğunluğunda "aldatma sonrası" olumlu bir şey olarak yaşanmıyor. Ve öne çıkan duygular da çoğu zaman öfke, acı, utanç ve üzüntü oluyor.

1 A. Callegari, "Tensioni nascoste", *La Nazione*, 1 Aralık 2005.

2 A. Choukroun, *a.g.e.*

TAKINTI: ALDATILMAYI AKILDAN ÇIKARAMAYINCA

Lucie bana şöyle yazmış: "Benim sorunum şu, ne unutabiliyorum ne affedebiliyorum. Yirmi üç yıllık evliliğin sonunda kocam bir başkasına tutuldu. Ve tabii, kurmaca toplantılara, yurt dışında sözüm ona kongrelere gittiğini söyleyerek beni aşağılamaktan hiç geri durmadı. Şu anda kesin olarak biliyorum ki, bu hikâye kapandı ve evlilik hayatımız yeniden başladı. Ama aramızda korkunç bir gölge var artık: Kocam onu düşünüyor mu ve ne zaman düşünüyor, hiç bilemiyorum."[3]

Lucie çok acı çekiyor ve kocasına yeniden güven duyamıyor. Oysa ben kocasının, sevgilisini Lucie'nin sandığı kadar sık düşündüğünü zannetmiyorum. Gerçekte mesele, Lucie'nin gururunun derinden incinmesiydi ve bu yara "kapanmıyordu".

Başka bir sorun da, sadakatsizlik konusu kapandıktan sonra bile içte şüphe ve kıskançlığın kalması. Bu durumda devamlı zihni zehirleyen bir tedirginlik üretiyorlar. Bana yazdığı uzun e-postada ismini vermememi rica eden şu sıkıntılı kadın bu durumu çok iyi anlatıyor: "Kocam bir yıl boyunca Çin'de çalıştı, orada Çinli bir sekreteri vardı. Onu görmeye gittiğimde şüphelenmeye başladım çünkü dikkatimi çeken bazı tuhaf denebilecek şeyler oldu. Kadın en az iki defa, kocamın cep telefonuna gelen aramalara cevap verdi. Bunun dışında, havaalanına geldiğimde, elinin kocamın omzunda olduğunu gördüm. Bir gün bize geldi ve kocam kapıyı açtığında kadının yanağına hafifçe dokundu. Genel olarak kıskanç biri olduğumu biliyordu, ama onu kıskanmadım. Daha sonra kıskanmaya başladım, Çin'den sonra. O sırada kocam kırk altı yaşındaydı, bense kırk iki. İkisinin arasında hiçbir şey geçmediğine ve içinin rahat olduğuna dair

3 Grazia, 21 Şubat 2006.

bana yemin etti. Ama artık üç sene oldu ve ben hâlâ bu şüpheyle yaşıyorum. Siz ne düşünüyorsunuz?" Elbette bu uzaktaki kocayla Çinli sekreter arasında gerçekten neler geçtiğini bilemem, ama bu kadının şüphe ve kıskançlık içinde kendi kendini yiyip bitirdiğini görebiliyorum.

Bazen bunun tersi de olur ve gerçeği ortaya çıkaran insanlar rahatlar. Nişanlısını dedektiflere takip ettiren otuzlarındaki kıskanç bir kadını hatırlıyorum. Dedektifler, araştırmalarının sonunda manidar fotoğraflar göndermişlerdi. Olacak şey değil ama kadının kaygıları geçti. Adam ajansın parasını ödedi, fotoğrafları yırttı. Bazen şüphe, hakikatin kendisinden daha çok zarar veriyor.

DEPRESYON: YAŞAMA İSTEĞİ KALMAYINCA

Kırk yaşındaki Pierre, yıllar boyunca yirmi sekiz yaşında bir genç kadınla sevgiliydi. Onu seviyordu, hâlâ da seviyor ama kız ona artık hayatında başka bir erkek olduğunu ve aralarındaki her şeyin bittiğini bildirmiş. Çok mutsuz. Devamlı neden kendisini aldattığını soruyor ama kız cevap vermiyor. Pierre vazgeçmeyi beceremiyor. Kızın bütün arkadaşlarını aramış, kıza da telefon etmiş, ona aşk mesajları göndermiş, yalvarmış, bir daha düşünmesini istemiş. En çok da "Neden?" diye sormuş. Ama görünüşe göre, bu davranışı durumu daha da kötüleştirmekten başka bir işe yaramamış. Bunun üzerine o da kalkıp bana danışmaya geldi. Pierre'in kendini zorlayıp bu ilişkinin yasını tutmaya başlaması gerektiğini düşünüyorum. Zaten bu sadakatsizliğin "neden"ini bilseydi de bu onu fazla ileri götürmezdi. Vaziyet umutsuzken ve kaybetmişken enerjisini "direnme"ye harcamamalı, onun yerine bu hikâyenin bittiğini kabul etmeli ve hayata geri dönmeli.

İhanete uğrayan kişiler, sanılandan daha çok patolojik tepkiler verirler. Aldatan kişiye yaptıklarının ne ağır sonuçları olduğunu göstermek için işi intihar etmeye kadar götürenler bile çıkar. Anna'nın hikâyesini hatırlıyorum, bir tümörü vardı ve kocasının sadakatsizliğini keşfettikten sonra kemoterapisini kesmeye karar verdi. Kendisine verdiği zararı anlasın diye ölmek istiyordu. Bütün psişik ve duygusal enerji "aşk nesnesine" yüklenmişse, onun kaybı durumunda yaşama gücü de yok oluyor.

Ötekinin sadakatsizliğinin açtığı duygusal boşluk karşısında bu kadar radikal tepkiler vermeyenler de vardır ama çok acı çekerler. Depresyona girerler, beslenme bozukluğu gösterirler (çoğunlukla bulimia), alışverişkolik olurlar ya da alkolizmin pençesine düşerler. Birkaç aylık bir bebeği olan yirmi sekiz yaşındaki Aurore'un başına gelen de buydu. Bu genç kadın, kendisinden daha büyük olan kocasının on sekiz yaşında gencecik bir kızla ilişkisi olduğunu öğrendi. Buna tepkisi çok kötü oldu. Zaten genellikle genç hamile kadınların yakalandığı *baby blues* denen hafif bir doğum sonrası depresyonu geçirdiği için, çok daha kötü oldu. "Öğrendiğinden" beri, Aurore süt vermeyi kesti ve içmeye başladı. Hem kendine hem bana soruyor: Bu tepkisi tehlikeli mi? Ben bütün bu hikâyenin kaygı uyandırıcı olduğunu düşündürüyorum çünkü Aurore, "çocuksu ve hiç sevgi dolu değil" diye tanımladığı, yani sadakatsizlik konusunda yüksek risk grubuna giren bir adamdan çocuk yapmış. Maalesef ihanetinden çok bizzat kocasıyla meşgul olması gerekirdi. Ama öncelikle onu girdiği depresyondan ve kendi deyişiyle hayata tahammül etmesini sağlayan içki tuzağından çekip çıkarmak gerekiyor. Bu durumda, ilk hedef sadakatsizliği idare etmek değil, Aurore'un kendini daha güçlü hissetmesine yardım etmek. Annelik rolü için de.

Jacques otuz altı yaşında, karısı ise otuz iki. Tanışmalarından bir sene sonra bir ev satın aldılar, ertesi yıl da evlendiler. Aralarında en ufak bir sorun yoktu, cinsel hayatları harikaydı. "Devamlı sevişmek istiyordu," diye anlatıyor Jacques, "bu beni heyecanlandırıyordu. Bazen yapacak halim kalmıyordu. Ama fark ettim ki her sevişmemiz bir öncekinden daha iyi oluyordu. Kendimde hiç bilmediğim yetenekler keşfettim..." Fakat üçüncü yıl bir şeyler ters gitmeye başladı: cinsel hayatları. "Artık ayda bir defadan fazla seks yapmıyorduk," diye devam ediyor Jacques, "onları da hep ben başlatıyordum. Bir şeylerden şüphelenmeye başladım ve karımın bir sevgilisi olduğunu keşfettim. İşten bir arkadaşıydı ve beni evlenmeden önce de onunla aldatmıştı. Onunla sadece dört defa yattığını, bunun da tek sebebinin benimle yaşadığı sorunlar olduğunu iddia etti. Bense bu sorunların farkında değildim. Yine de onu affettim. Ama işte bir süre sonra ona kısa mesaj gönderdiğini anladım... Bugün ilişkimizi kurtarma çabası içindeyiz çünkü ne olursa olsun benimle kalmak istiyor. Ama hiç sevişmiyoruz, çünkü, dediğine göre, henüz çok erken, kendimizi zorlamamız lazım. Ne düşüneceğimi bilemiyorum... Karım seksin her şey olmadığını, daha önemli şeyler olduğunu söylüyor ama beni her geri çevirişinde iş arkadaşını düşünüyorum. O zaman sinirleniyorum ve kendi kendime, tek çarenin çok açık ki boşanmak olduğunu söylüyorum. Makul bir biçimde düşünebilmek için bu öfkemi kontrol etmeyi öğrenmem gerektiğini biliyorum, ama şimdilik bunu beceremiyorum..."

Öfke, adil olmadığını düşündüğümüz bir durum karşısında ortaya çıkan şiddetli bir tepkidir. Paradoksal olarak, Jacques'ın "makul bir biçimde düşünmek" yerine öfkelenmekte haklı olduğunu düşünüyorum. En başta, hakikaten makul

biri olsaydı, kendine şu soruyu sorması gerekirdi: "Nasıl oluyor da, karısı eskiden durmadan onunla sevişmek isterken, şimdi beklemesini, henüz çok erken olduğunu söylüyor? Korkarım ya hâlâ sevgilisiyle görüşmeye devam ediyor ya da onunla itiraf ettiğinden çok daha ciddi bir ilişki yaşadı. Neden kocasıyla kalmak istediğini bilmiyorum, sadece Jacques'ın olayları "makul bir biçimde" görmediğini biliyorum.

Bazı durumlarda da öfke, herkesin önünde bir şeyler söylemeye ya da yapmaya iter, ki bunun ardından acı bir pişmanlık gelir. Mesela Corinne'in başına gelen bu. Tatilde, teknelerindeyken, kocasının misafirlerden biriyle öpüştüğünü görmüş. Teknede bir de paparazzi olduğundan, hem güzelliğini sergilemek hem de epeyce tanınmış bir sanayici olan kocasına kötülük olsun diye ona yarı çıplak poz vermeye karar vermiş. Ama gazetede fotoğrafları gördükten sonra yaptığına pişman olmuş. Her zaman açık bir davranış yasası benimseyen bu çift, o feci yaz tatilinde başlarından geçenleri aşmakta ve "sindirmekte" epeyce güçlük çekti.

İNTİKAM: ÇOĞUNLUKLA OLAY YERİNİN YAKININDA

Gösteri dünyasında, gayet teatral bir şekle sokulabilen aşk intikamları çok sevilir.[4] İtalyan sunucu Samantha De Grenet'in hikâyesi bu konuda en aydınlatıcı olanlardan biridir: Birkaç sene önce nişanlısı onu en iyi arkadaşıyla aldattı.[5] Onu "ettiğini bulmak"la cezalandırmak yerine, sinsi sinsi yanına aldı. Affedildiğini sanan adam da uslu küçük bir çocuk gibi Samantha'nın bütün kaprislerini ve ruhsal iniş çıkışlarını kabullendi: Kadın tekneyi hazırlatıyor sonra bin-

4 *Corriere della Sera Magazine*, 5 Mayıs 2005.

5 *Corriere della Sera Magazine*, 5 Mayıs 2005.

miyordu, yemekler organize ediyor ama başka arkadaşlarıyla çıkıyordu... Adam bütün bir yaz –kuşkusuz hayatının en kötü yazı– boyunca bunlara maruz kaldı. Sonra, sonbaharda, Samantha onu terk etti.

İlişkilerin daha ziyade hızlı yaşandığı medyatik dünyada, aşk ne kadar yer tutuyorsa intikam da o kadar yer tutar ve "magazin" gazetelerini mutlu eder ama birçok genç de gerçek hayatın böyle bir şey olduğunu sanıp bunları taklit eder. İntikam alan kişi hiç kuşkusuz yine enerjisini tüketir, bu da onu ortaya çıkardığı ihanetin yıkıcılığından uzaklaştırır. Ama nasıl intikam alınır? Aldatılmış bir kadın öfkenin etkisiyle kocasına şöyle bağırdığını anlatmıştı: "Jinekolog gibi sevişiyorsun, nasıl oldu da bir sevgili bulabildin?"

İntikam konusunda kadınlar daha yaratıcı görünüyorlar. Rakibelerinin ya da sadakatsiz kocalarının arabasının radyatörüne sarmısak ya da süt, hatta bulyon küpü gibi öldürücü bir malzeme koyanlar vardır. Kokusu günlerce geçmez, nereden geldiğini bulmak da kolay değildir... Eski bir numaradır ama hâlâ etkilidir. Bazıları da partnerlerinin telesekreterini dinler, tehlikeli bulduğu mesajları kaydeder ya da sahibine ulaşmasın diye siler. Teknolojik becerileri daha fazla olanlar e-posta kutularına girmeyi, cep telefonunu açıp içini karıştırırlar.

Mesela Marine, kocasının cep telefonunda ne anlama geldiği bariz mesajlar okumuş. Ve kocasının yerine geçip bunlara cevap yazmış, sahte randevular ve yanlış bilgiler vererek türlü türlü içinden çıkılmaz durum yaratmış. İntikamı kocasının zihninde birtakım şüpheler uyandırmaktı. Bundan sonra, tek bir kelime daha etmeden ondan boşandı.

Bazı vakalarda da intikam mahkemede biter. Michelangelo T. adında, elli iki yaşında bir adamın gazetelere düşen vakasını hatırlıyorum.[6] Kendisini kayınbiraderiyle aldatan

6 *Adnkronos*, 27 Şubat 2007.

karısı Maria'nın günlüğünü okuduktan sonra dikkatle en edepsiz bölümleri çekip alıyor ve karısının çalıştığı üniversiteden on altı eğitim görevlisine, yanında hakaretlerle dolu bir mektupla birlikte yolluyor. Bu yaptığından dolayı iftira, hakaret ve tehdit suçlarından sekiz ay hapis cezası aldı ama sonra cezası temyiz mahkemesince hafifletildi, en sonunda da yargıtay tarafından iptal edildi. Nihai kararda dendiği gibi, aldatma karşısında kişiye kalıcı bir öfke yerleşir; son tahlilde, karısının sadakatsizliği toplumsal ahlâka aykırı olduğu için, asıl "mağdur" kendisiydi.

İntikam bazen maruz kalana çok pahalıya patlar, özellikle eşcinsel bir ilişkide, çünkü bir noktadan sonra skandal yaratır. Aklıma BP şirketinin üst düzey yöneticisi ünlü Lord John Browne'ın hikâyesi geliyor. Bir kuruş vermeden terk ettiği Kanadalı eski erkek arkadaşı ve sevgilisi, yirmi yedi yaşındaki Jeff Chevalier 200.000 Sterlin karşılığında hikâyelerini İngiliz bir bulvar gazetesine sattığında, Browne'un mal varlığıyla birlikte işten çıkarılma tazminatı da elinden uçup gitmişti. Lord Browne iftira ediyor diyerek gazeteye saldırdı, mahkemede yazılanların hiçbirinin doğru olmadığına yemin etti ama sonunda istifa etmek zorunda kaldığı yetmezmiş gibi, yalan beyanda bulunmak suçuyla hapse girmekten de zor kurtuldu.[7]

AFFETMEK: ZAYIFLIK İŞARETİ Mİ YOKSA ÇİFTİN YENİ ANLAŞMASI MI?

Affetmek bazı durumlarda bir zayıflık işareti olabileceği gibi, bazı durumlarda da birliktelik hayatını sürdürebilmenin iyi bir yoludur, tabii birlikteliğe devam etmek için gerekli enerjinin kalmış olması kaydıyla.

7 A. Lombardi, "Quando il sesso fa perdere la testa. E milioni di dollari", *Il Venerdì di Repubblica*, 1 Haziran 2007.

Ne tuhaftır ki, medyatik toplumumuzda bazı kişiler sırf ihanetlerini değil, özürlerini de kamuya açıyorlar. Bunun bir örneği, İngiliz milli takımının teknik direktörü Sven-Göran Eriksson'la nişanlı olduğu için uzun bir süre Britanya futbolunun *first lady*si konumundaki, kırklarında hâlâ çok seksi bir kadın olan Nancy Dell'Olio. Devamlı paparazzilerin takibinde onların sorularını yanıtlıyor ve eleştirilerini dinliyordu çünkü Sven'in önce saçlarını oksijenle açmış bir televizyon sunucusuyla, sonra da İngiliz Futbol Federasyonu'nun Hint asıllı sekreteriyle kaçamakları gazetelerin birinci sayfasını süslüyordu. Çift birçok defa ayrılıp barıştı. Futbola gönderme yapan ama aynı zamanda aşk hayatını süsleyen bütün kavga gürültüye de yer veren *The Beautiful Game*[8] adlı otobiyografisinin yayımlanmasıyla birlikte, Nancy, Sven ve sadakatsizlikleri hakkında düşündüklerini söylemiş oldu: "Büyük aşk için mücadele etmek gerekir: Eğer gerçekten seviyorsanız, eğer buna değiyorsa, affetmeyi de bilmek gerekiyor." Ve şöyle ekledi: "Eğer bir ilişki yürümüyorsa, kabahat asla tek bir tarafta değildir. Benim de belki, o koşullarda, hatalarım olmuştur." Çiftin ilişkisi, 2007'ye kadar devam etti.

Kırk beş yaşındaki Emmanuelle, ticaretle uğraşan kocası Charles'ın kendisini sık sık aldattığını öğrenmiş. Onu en çok yaralayan da "ev hanımı" dediği kadınları tercih etmesi olmuş. Gerçekten de Charles'ın temizlikçileri, hizmetçileri ya da ev hizmetlerindeki kadınları baştan çıkarmak gibi bir âdeti var. Ve sadakatsizlerde sık sık olduğu gibi, karısını çok kıskanıyor ve onu yakından takip ediyor.

Başlangıçta Emanuelle sinirlenmiş. Kocasına meydan okumuş, ağlamış, daha fazla beklemeden boşanmak istediğini söylemiş. Ama koyu Katolik olduğu için bir avukat bulmaya eli varmamış, onun yerine çok güvendiği bir rahibe açılmayı tercih etmiş. Rahip ona biraz sabır göstermesini na-

8 N. Dell'Olio, *My Beatiful Game*, Bantam Press, Londra, 2007.

sihat edince Emanuelle evde kalmış, bir daha boşanmadan bahsetmemiş ama kocasıyla da herhangi bir şekilde cinsel ilişkiye girmeyi reddetmiş.

Bir yanda Charles onu yeniden tavlamaya çalışıyor. Bütün aile için güzel yolculuklar organize ediyor, dışarıya akşam yemeğine götürüyor, kısacası aralarındaki iletişimi kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapıyor. Bir yılın sonunda Emanuelle evliliği ve kocası hakkındaki fikrini değiştirdi. Artık onu bayağı bir sadakatsiz olarak değil, seks bağımlısı bir hasta olarak görüyor ve bu nedenle de onu affediyor. Bunun ötesinde, yaşlandıkça Charles'ın "cinsel hastalığı"nın iyileşeceğini düşünüyor. Dolayısıyla, rahibin yardımı sayesinde, hâlâ birlikteler.

Buna karşılık André'nin bağışlaması konusunda tereddütüm var. Kırk sekiz yaşındaki bu adam, güzel bir Türk kadınıyla evli. Kadının ateşli bir mizacı var ve birkaç aydır "varoluş krizi" adını verdiği bir bunalım geçiriyor. Ülkesine dönmek istediğini, yurt dışında yaşamaya devam etmek istediğinden emin olmadığını söylüyor. Sonra, kızın eski bir dalgası ortaya çıkıyor. Çok açık görüşlü olduğunu söyleyen André, kız ona kaçamağını itiraf edince onu affediyor, hatta bu eski aşkıyla bir hafta sonu İstanbul'a gitmesine izin veriyor. Bunun da ötesinde, kız çalışmadığı için, hem uçak biletini alıyor hem de otelin parasını kendi kredi kartıyla ödemesine izin veriyor. Kısacası, tam bir köleye dönüşüyor. İstediği kadar evliliğini her ne pahasına olursa olsun kurtarmak istediğini söylesin, fazla kibar olduğunu ve bu zayıflığıyla karısını elinde tutamayacağını düşünüyorum.

BARIŞMA, AMA SEKS OLMADAN

Elli yaşına giren Sébastien, kendinden biraz daha genç bir kadın olan Monica'yla evli ve ondan iki oğlu var. İşyerinde

olduğu gibi evinde de çok düzenli biri olarak hiçbir şeyi şansa bırakmıyor. Ama gardını indirdiğinde her şey ya da neredeyse her şey olabilir, hayatına yeni bir aşk girmesi de buna dahil. Nitekim öyle oldu. Âşık olduğu kadının adı Jessica; kızıl kıvırcık, beyaz tenli, otuzlarında bir kadın; tatlılığıyla onu ele geçirmiş. Karısı Monica hemen bir şeylerden şüphelenmeye başlamış ve evliliğini korumak, kocasını geri almak için bir kaplan gibi savaşmaya karar vermiş. Bunun için Jessica'dan randevu bile istemiş. Sébastien iki kadının ne konuştuğunu bilmiyor, sadece Jessica'nın oyundan çekildiğini biliyor. Buna itiraz etmiş, kıza yalvarmış ama sonunda kararını kabullenmiş. Dolayısıyla görünüşte her şey normale dönmüş ama Sébastien hâlâ Jessica'yı düşündüğünü söylüyor. Karısını seviyor, ona saygı duyuyor ama artık onunla sevişemiyor. Belki de aşk rüyasını yıkan kişiyle gerçek bir yakınlık kurmak istemiyor.

Mathieu ise otuz sekiz yaşında. Evli ve çok düşkün olduğu iki çocuğu var. İşi gereği sık sık Londra'ya gidiyor. Bu seyahatlerden birinin dönüşünde, içinde Cindy adlı birinden gelen bir mesaj bulunan bir kitabı evin içinde bırakmak gibi bir tedbirsizlik yapıyor. Tabii ki karısı bunu buluyor ve hesabını soruyor. Olay şu: Mathieu, Cindy'nin cazibesine kapılmış; Cindy hayat dolu ve rahat bir genç kız, Londra'dayken onu akşam geç saatlerde içki içmeye götürmüş, böylece avare bekârlık günlerini hatırlamasını sağlamış. Ayrıca adam karısıyla sevişirken de onu fantezilerinde "kullanıyor" ama ikisi arasında gerçek anlamda hiçbir şey geçmemiş. Bugün, gerçek olmaktan çok hayalî olan "soft" ihanetini itiraf ettikten ve bunu takip eden evlilik krizinden sonra, libidosu sıfıra düştü. Buna karşılık, karısıyla yaptığı tartışmalar ve ilişkiyi gözden geçirmeleri sayesinde artık biliyor ki ailesiyle kalmak istiyor, çünkü ailesi kendisi için en önemli şey. "Seks konusunu da, artık zaman gösterecek," diye ekliyor.

Bir aldatmadan sonra pekçok çift birbirlerine geri döner, ama seksten vazgeçerler. Sıkıntı şu ki, bu bağışlama yoluyla "onarılmış" birliktelikte artık büyü yoktur. Aynı kişiye "yeniden âşık olunacağının" hiçbir garantisi yoktur.[9]

UYUMSUZLUK VE ANLAYIŞSIZLIK

Kırklı yaşlarında, on dört yıldır evli bir kadın olan Sophie bana şöyle yazmış: "Kusursuz bir hayatım var: iki çocuk ve muhteşem bir koca, güzel bir ev ve iyi ücretli bir iş. Buna rağmen beş ay boyunca bir aşk hikâyesi yaşadım ve aklım başımdan gitti. Bu hikâye bitti. Sevgilim geleneksel yapıda bir adamdı, kendini kirli ve suçlu hissediyordu ve beni kimseyle paylaşmak istemiyordu. Bana devamlı kocamı terk etmem gerektiğini söylüyordu ama bunu nasıl yapardım?" Dolayısıyla yasak macera sona ermiş ve Sophie şimdi kendini boşlukta hissediyor. Yaşama sevinci kalmamış. Unutmaya ve makul olmaya çalışıyor ama kalbinin derinliklerinde giderilemez bir üzüntü yaşıyor.

Anlattığı bu "kusursuz" hayatı sürerken, neden Sophie'nin başka bir adam için aklının başından gittiğini bilmiyorum. Belki henüz bunu kabul etmeye hazır olmasa da, hayatı o kadar da harika değildi. Her halükârda, kendine uygun olmayan, ona gerçekten arzu duyduğu şeyi sunamayan bir adam için aklı başından gitmiş. Gerçekten arzu duyduğu şey bir koca değil, hayır o zaten var, belki sadece biraz güneş ve biraz tutku.

Pauline'in hikâyesi bunun tam tersi. Kırk yaşında, bir kocası bir de sevgilisi var. Sevgilisi Denis başka bir şehirde yaşıyor. Yasak hikâyeleri iki yıl boyunca hızlanarak devam etmiş. O kadar ki, Pauline kendisini yeni bir çift hayatının

9 F. Alberoni, 15 Ekim 2000'de Cenevre'de organize edilmiş konferans.

beklediğini düşünmeye başlamış. Kocasına her şeyi itiraf edip onu terk etmiş. Denis daha kolay gelip onu görebilsin diye geçici olarak bir kız arkadaşının evine yerleşmiş. Ama Denis korkmuş. Sevgili olmak istiyormuş, koca değil. Kırk beş yaşında, hâlâ delikanlı hayatı sürmek istiyormuş. Evliliği sonra düşünecekti, ellisinden sonra...

ANALİZ: DAVRANIŞIN SEBEPLERİNİ ANLAMAK

Henri, elli bir yaşında ünlü bir doktor. Genç kadınları, özellikle de kışkırtıcı takılan boyalıları seviyor. Yeni kız arkadaşı yirmi yedi yaşında. Onunla gurur duyuyor ve bir zafer abidesiymiş gibi yanında gezdiriyor. Ta ki kızın kendisini daha genç birileriyle aldattığını öğrenene kadar... Bir yandan da bu senaryoyu ikinci defa yaşadığını hatırlıyor. İlkinde tepkisini stajyer olan kız arkadaşını terk ederek ve intikamını mesleki alanda alarak göstermiş. Bu defa, sorunun kendinde olduğunu, hem sadece genç ve baştan çıkarıcı kızları beğenip hem de sahiplenmeci ve kıskanç olunamayacağını söylüyor kendi kendine. Demek ki, sadakatsiz ve tehlikeli kadınların neden bu kadar hoşuna gittiğini anlamak için kendi üzerinde çalışması gerekiyor. Yani Henri kendi davranışını çözümlemek için bir mola alıyor. Henri, yaşadıklarını ve kendini anlamak için acısı ve öfkesini bir kenara bırakarak sadakatsizliği aşmaya çalıştı. Herkes bunu yapamaz ama yine de, eğer bir aşkın yarattığı hayal kırıklığından sadece kaybeden olarak çıkmak istemiyorsak çaba göstermemiz gerekir.

VEDA: İLİŞKİYE SON NOKTAYI KOYMAK

Gayrimeşru ilişki, çift ilişkisinin artık yürümediğinin bir işaretidir ve kendi kendini kandırmak ve rüya görmek yerine bunu kendi hislerini ortaya çıkaran bir test, hakikatin bir delili olarak görmek çoğu zaman daha iyidir. Özellikle de "aldatılan" hâlâ özsaygısının aldığı yarayı tamir etmekle uğraşıyor, "aldatan" ise çoktan yeni avlar için pusuya yatmışsa. O zaman ileriye bakabilmek için vedalaşmak gerekir. Kuşkusuz daha genç ve çocuksuz çiftler için bu daha kolay olur. Daha yerleşik hayatlar kurmuş olanların bir karar almadan önce dengelemek zorunda oldukları başka unsurlar vardır: çocuklar, ama aynı zamanda boşanma ve yalnızlığın getireceği mali sonuçlar. Her ne olursa olsun, kişinin duygusal kabuğundan sıyrıldığı, kendisi ve diğeri hakkındaki gerçeğin ne olduğunu tespit etmesinin mümkün olduğu "aldatma sonrası" önemli bir evredir. Bu gibi fırsatlar hayatta nadiren karşımıza çıkar, bundan olumlu bir öğreti çıkarmayı denemek gerekir.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

"BOYNUZLANAN"IN TARAFINDA

Birinin sevgilisi olmak mı? Teşekkür ederim, almayayım; aldatılan olmak daha iyi! Bir kadın dergisinin yaptığı kamuoyu araştırmasının sonuçları böyle söylüyor.[1] Soru sorulan kadınların % 82'si sevgili rolünü istemiyor; bunu bir zaaf, depresif bir ikincillik pozisyonu olarak görüyorlar. Hiç kuşkusuz bu radikal ve gururlu bir niyet beyanı ama belki de sadece aldatılma ve kaçınılmaz olarak terk edilmiş sevgilinin pek de arzu edilmeyecek durumunda kalma korkusunu gizlemeyi amaçlıyor olabilir. Ne olursa olsun, vakaların çoğunluğunda, aldatılanın yerinde olmak o kadar da istenen bir şey değil: Kıskançlığa sebep olmasının dışında, aldatılma çoğu zaman özsaygıyı da zedeliyor. Kişinin özdeğeri hakkındaki eski kaygılarını yeniden ortaya çıkardığı ve özgüveni sarstığı oluyor. Ayrıca rasyonel insanlarda, genel olarak dünyayı, özel olarak da birliktelik hayatını kontrol etme duygusunun kaybolmasına sebep olabiliyor. Kimileri aldatılmakta olumlu yanlar görse de, başkaları için aslında tam bir faciadır.

1 *Donna moderna*, 24 Mayıs 2007.

SADAKATSİZLİĞİN FAYDALARI

Sadakatsizliğin "faydaları" var mıdır? Faili için kuşkusuz cevap bellidir ama bazen aldatılan kişi için de beklenmedik olumlu yanları olabilir. Bunlardan birkaçını görelim.

Cinsel faydaları

Saygın bir ticaret ataşesi olan otuz iki yaşındaki Daniele'in cinselliğe hep, deyim yerindeyse, ılımlı bir ilgisi olmuş. Elbette sevişmek hoşuna gidiyor ama bedene ve ruha iyi gelen bir faaliyet olarak, daha ziyade "sportif" açıdan seviyor. Evlenmeyi düşündüğü, gayet ciddi, doğru düzgün bir adam olan erkek arkadaşıyla bile, daha fazlası olmamış. Evlilik için belirlenen tarih yaklaşıyor ve büyük organizatör olarak Daniele fena halde stres içinde. En küçük ayrıntılara kadar her şeyi düşünmüş: Elbette giyeceği gelinliği, ayrıca evlilik listesini (şık bir tasarım eşya mağazasının seçkisinden hazırlamış), yemeği (oturularak yemek yenmesini istemediği için bahçeli bir villada danslı akşam yemeğini seçmiş), müzisyenleri ve balayını.

Daniele o kadar yorulmuş ki, normalde sürprizlerden ödü koptuğu halde en yakın arkadaşlarının, yani müstakbel şahitlerinin sürpriz hediyesini gayet memnuniyetle kabul etmiş: Kaplıcalı bir otelde bir haftasonu tatili. Gevşemek ve güzelleşmek için ideal bir reçete, demiş arkadaşları. Öyle olunca, evlilik hazırlıklarıyla başı meşgul olduğu halde kalkmış gitmiş. Masaja hiçbir zaman bayılmamış olduğu halde, otelin bakım merkezindeki masajcının elleri altında Daniele nihayet kendini bırakmaya başlamış. Tekraren söylediği gibi, kendisine "el sürülmesini" hiç sevmeyen biri olarak, bu sefer gardını indirmiş. Kaslarının gevşediğini hissetmiş ve zihninin dizginlerini salıvermiş... Zihni böyle keyif verici bir biçimde gevşemiş haldeyken işte, masajcının sahi-

den dikkat çekici elleri olduğunu düşünmeye başlamış. Giyinmeden önce ona kısaca bir göz atmış. Hiç de fena değil diye düşünmüş. İşte yakışıklı, kaslı bir adam, esmer ve gürbüz. Ne olduğunu kendi bile anlamamış, ama olmuş işte. O akşam adamla park alanında tesadüfen karşılaşmışlar: Arabasında unuttuğu bir kitabı almaya gitmiş, adam da o sırada motosikletine biniyormuş. Kısa bir süre durup gevezelik etmişler, sonra adam ona kasabada bir şeyler içmeyi önermiş. Sonuç: Evliliğinin arifesinde, Daniele tutkulu ve bilinçaltında kalmış seksi keşfetmiş, üstelik bir daha hiç görmeyeceği bir adamın yatağında. Bundan arkadaşlarına dahi bahsetmemiş, halbuki onlar bir şeylerden şüphelenmişler. Bu cinsellik keşfini beklenmedik bir balayı hediyesi olarak görüyor. Devamında bana anlattığı şekliyle, deneyimsiz genç kocasının derhal faydasını gördüğü bir hediye.

Demek ki sadakatsizliğin "faydaları" arasında beklenmedik erotik ufuklar açması da sayılabilir, çünkü gayrimeşru ilişki merakı tetikleyip sınırlarını aşmaya itebilir. Bu ergenlerde de olabilir.

Eva'nın ilk defa erkek arkadaşıyla seviştiği gün, oğlan bir başkası için onu terk etmiş.[2] Ama ayrılıktan çok davranışları onu şoke etmiş: Onun önünde hiçbir şey yokmuş gibi öpüşmüşler. Eva da, yaralanmış halde ve hayal kırıklığı içinde bir şey yapmaya karar vermiş. Çocukluktan bir arkadaşının davetini kabul etmiş ve bir hafta boyunca bu arkadaşı onun gözyaşlarını çekip onu teselli etmiş. Son akşam, kız yarı uykudayken çocuk onu öpmüş. Bunu üzerine Eva kendini bırakmış, onunla sevişmiş ve ilk defa vajinal orgazmı yaşamış. Derinde, erkek arkadaşının ihaneti onu erotizmin keşfedilmemiş topraklarına sürmüş, şimdi Eva buraları keşfediyor yavaş yavaş.

2 M. Gigliotti, *Sexy kids. Diario erotico degli adolescenti italiani*, Castelvecchi, Roma, 2005, s. 167.

Mali faydaları

Gazetelerde, zengin kocalarından milyonlara varan tazminatlar kazanan aldatılmış –yine de acılar içinde– kadınların hikâyelerini okuyoruz. Bu sadakatsiz adamların karıları bütün o parayı ele geçiremeseler de, sadakatsizliğin en yaygın faydalarından biri de, devamı boşanma olarak geldiği takdirde, "hoşça kal"ı çil çil paraya çevirebilmektir.

ABD'deki en ünlü boşanma avukatı Raoul Felder birçok ünlünün evliliğini sonlandırdı: Liza Minelli, Mike Tyson, Martin Scorcese, hatta Eski New York belediye başkanı Rudy Giuliani.[3] Ve sadece Hollywood'dakilere değil, bütün çiftlere evlenmeden önce iki tarafı da koruyan evlilik sözleşmesi yapmalarını öneriyor. Ona göre zaten, ABD'de "boşanma virüsü aşısı" adını verdiği "evlilik sonrası" sözleşmeler de gitgide yaygınlaştı.

Psikolojik faydaları: Aldatılmış olmanın keyfi

Bu tuhaf varsayımı Catherine Laborde akıl etmişti, yani TF1 kanalının elli altı yaşındaki "Bayan Havadurumu". Bu gazeteci hanım, yazdığı kitapta,[4] yalnızlık acısının ağır ağır bir mutluluk açığa çıkardığını, kaçamak hayata geri dönmeye bağlı olumlu duyguları öne çıkardığını gösteriyor. Kendisi gibi çok sayıda kadının baştan çıkarıcı erkekleri sevdiğini, dolayısıyla aldatılma riskine açık olduklarını iddia ediyor. Nitekim *Bridget Jones*'un sinema efsanesinde yaramaz çocuk Hugh Grant'in ciddi –Renée Zellweger'in Bridget olarak filmin sonunda seçtiği– Colin Farrell'e göre çok daha başarılı olması tesadüf değil.

Catherine Laborde'un tezine göre, sadakatsiz erkeğin ge-

3 Raoul Felder'ın röportajı, *D di Repubblica*, 17 Mart 2007.

4 C. Laborde, *La Joie d'être trompée*, Anne Carrière, Paris, 2007.

ri dönmesinin nedeni, aldattığı kadını diğer hepsinden daha çok seviyor olmasıdır. Bu durumda kazanan kadın oluyor ve aldatan erkekten özür beklemesine ya da onun suçluluk duygusunu kışkırtmasına gerek yok. Büyük ölçüde eskimiş bulduğum bu sav, fazlasıyla eski zamanların kadın pasifliğini hatırlatıyor. Bugünün kadını çok daha mücadeleci; potansiyel sadakatsizin eve dönmesini beklemek yerine dışarı çıkmayı ve duygusal-cinsel serseriliğin tadını bizzat çıkarmayı tercih ediyor.

Varoluşsal faydaları

Bazen, son nefesini vermek üzere olan bir evlilikte, buna bir son vermeye yardım ettiği için de sadakatsizliğin derin bir oh çekerek karşılandığı olur. Laura'nın hikâyesinde böyle olmuş. Kırkıncı doğum gününden itibaren, bu kadın kendini kötü hissediyor: Değişmiş olduğuna dair bir hissi var ve hayatının boğucu bir hale geldiğine inanıyor. İki çocuğunu büyümekten ve anne rolünü oynamaktan biraz bıktığı için yeni bir işe girmeye karar veriyor. İşi için sık sık yolculuğa çıkıyor ve bana itiraf ettiğine göre ancak yurt dışındayken yaşadığını hissediyor, çünkü aile hayatının rutini ona çok ağır geliyor ve terlikli kocası da her gün canını daha çok sıkıyor. Birtakım tek gecelik ilişkilere hayır demiyor ve çok fazla teklif alıyor, ama en çok istediği şey, kocasını terk etmek ve şefinin kendisine çıtlattığı, başka bir şehirdeki çok daha prestijli işi kabul etmek.

Laura iki defa bir avukat dostuna danışmış, ama herhangi bir ilerleme kaydedememiş. Kocasına boşanmadan bahsettiğinde adam bu çözümü baştan reddetmiş ve durumun değişeceğini, bunun için her şeyi yapacağını söylemiş, ayrıca biraz şantajvari bir üslupla çocukları hatırlatmış. Ama sonra, bir gün, bir arkadaşı sayesinde Laura kocasının bir metre-

si olduğunu öğrenmiş. Bu aldatma onun için yaralayıcı olmamış, aksine kurtuluş olmuş: Evliliklerine yasal olarak son vermek ve hayatını değiştirmek için gerekli "bahane". Tam da istediği gibi.

SADAKATSİZLİK, DUYGUSAL BİR FELAKETE DÖNÜŞTÜĞÜNDE

Buraya kadar sadakatsizliğin çeşitli "faydalarını" saydım ama şunu söylemek gerekir ki, çoğu durumda ihanet maruz kalan için ancak kötü bir şey ifade eder. Hatta çoğu zaman, farklı farklı vakaların gayet güzel gösterdiği gibi, duygusal bir felaket olarak yaşanır.

Mesela karısının kendisini aldattığından şüphelenen yirmi dokuz yaşında bir adamın başına gelen hikâye beni çok etkilemişti.[5] Dedektifliğe soyunan annesi gelinini izlemiş, şüpheli davranışlarını filme almış, sonra da bu belgeleri oğluna vermiş. Ama oğlu bunlara hiç beklenmedik bir tepki vermiş: Annesine saldırmış, bağırarak hiçbirinin doğru olmadığını ve kendisini ilgilendirmeyen şeylere fazlaca burnunu soktuğunu söylemiş. Bağırtılardan rahatsız olan komşular polis çağırmışlar. Öfkeden kuduran adam, hızını alamayıp polis memurlarından birine saldırmış ve adamı hastanelik etmiş. Sonra da yakalanıp kelepçelenmiş. Dedektif annesi de hakarete uğramış, yalancı muamelesi görmüş ve darp edilmiş olarak soluğu acilde almış.

Duygusal bağımlılık üzerine kurulan evliliğin dengesini bozabileceği için bazen de ihanet varoluşsal bir deprem yaratır. Örneğin Yves, birlikteliği bir sığınak olarak görüyor ve karısı Patricia'ya çocukken annesinin eteğine yapıştığı gibi yapışıyordu. Kadın ise boğulduğunu hissediyordu: İlişkile-

5 F. Pennacchio, "Vede la nuora con l'amante, picchiata", *Roma*, 20 Mayıs 2007.

ri içinde sadece vermek değil, almak da istiyordu. Cinsel hayatları tatmin ediciydi ama bu yetmiyordu. Yves, bundan hiç bahsetmeseler de, karısı açısından bir şeylerin yolunda gitmediğini hissediyordu. Onunla daha kuvvetli bir bedensel ilişki arzuluyor, karısının çok da dahil olmadan onun zorlamasıyla girdiği cinsel ilişkilerle yetinmemesini istiyordu. Özünde, Yves, âşık olduğunu iddia etse de aslında karısına bağımlıydı.[6] Patricia'nın olası bir sadakatsizliği –ki bana çok muhtemel görünüyor– Yves'in bağımlılığına vurulacak ağır bir darbe olurdu.

Karısı tarafından, kendinden yirmi yaş daha yaşlı erkeklerle üç defa aldatılan Marc ise, her nedense kendini suçlu hissediyor ve karısına gelen bütün telefon mesajlarını gizlice kontrol edecek duruma düşmüş. Marc'ın bana anlattığı ve gizli tutmayı uygun gördüğüm ayrıntılara bakarak, karısının çok eskilerden gelen ve çözemediği bir Oedipus komleksi olduğunu tahmin edebiliyorum. Bu yetmiyormuş gibi, Marc'ın da bu kompleksi tamamlayan, işbirlikçi bir tavrı var: "Baba" rolünü oynuyor. Ve genellikle aldatılan kadınlar gibi davranıyor, yani unutmaya, evliliğin olumlu yanlarını ve çocuklarını düşünmeye çalışıyor.

Sadakatsizliğe olumsuz tepki veren yalnızca erkekler değil kuşkusuz. Tipik kadın tepkileri arasında aldatılan eşin tepkisinin yanı sıra, kalbi kırılmış sevgilininkini de unutamamak gerekir. Sayısız vaatle oyalandıktan sonra adam son kararını ailesiyle birlikte kalmaktan yana kullanınca, kendini "aldatılmış" hisseden kadınlar vardır. İşte mesela, umutsuz âşık Maud'un bana yazdıkları: "Bu yaz, bir aylığına, karısı ve oğluyla birlikte tatile gitti ve ben yalnız kaldım. Beynim onu terk etmemi söylüyor ama gönlüm ona vurgun. Yıl boyunca kendime bir yer bulmayı başarmıştım ama noel gi-

6 D. Diamond, S. J. Blatt, J. D. Lichtenberg (der.), *Attachment and Sexuality*, The Analytic Press, Hillsdale (N.J.), 2007.

bi uzun tatiller sırasında terk edilmiş bir sevgiliden başka bir şey değilim."

Julien ve Armelle elli yaşlarındalar, iki çocukları var ve evlilik ilişkileri bir sürü sadakatsizlikle nasırlaşmış. Adam karısını defalarca aldatmış, kadın ise sadece kendini ihmal edilmiş hissettiğinde aldatmış. Aldatma karşısında ikisinin tepkileri farklı farklı olmuş. Julien sağlam bir maço olarak, aldatmanın kendisi kadar ortaya çıkmasını da bir şok olarak yaşadığı için her seferinde korkunç bir kriz çıkarmış. Armelle ise sıkı bir eski feminist olarak, herkesin, eğer istiyorsa, hele yirmi yılı aşkın bir birliktelikten sonra duygusal ya da cinsel bağımsızlığını yaşamasının, bedeli ağır da olsa normal bir şey olduğunu düşünüyor. Ama Julien, şüpheci ve kıskanç olduğu için bu durumu kabullenemiyor: Yani aldatmanın sonuçları, onun egosu için olumsuz oluyor.

Catherine'le David ise sadece birkaç senedir birlikteler. Otuz beşlerine daha yeni gelmişler, çocukları da yok. Catherine, tesadüf eseri bazı "şüpheli" e-postalar bulunca kocasının cep telefonunu kontrol ediyor ve bazı manidar kısa mesajlar, hatta başka bir kadının görüntülü mesajını buluyor. Bu rahatsız edici keşif, onda intikam alma arzusu uyandırıyor. Kocasıyla tatildeyken onu kıskandırmaya karar veriyor ve çaktırmadan, ama çok da ileri götürmeden, başka bir adamın kendisine asılmasına izin veriyor. David bunu öğrenince, artık ona ne güveni ne de saygısı da kaldığını söylüyor ve her gün bir kavga çıkarıyor. Ben burada da yine erkek narsisizminin ağır bir darbe aldığını düşünüyorum. Öyle görünüyor ki, kadının aldatmasının en ağır duygusal sonucu bu.

Ama şimdiki hikâyede göreceğimiz gibi, bazen sadakatsizliğin kadının narsisizmine tosladığı da olur. Eliane, Joseph'le evli. Elli yaşlarına gelmek üzereler ve on üç yaşında bir kız çocukları var. Eliane kocasının cinsel arzusundaki düşüşten şikâyet ediyor, bu sırada Joseph de, normal "çalışmaya" de-

vam ettiğinden emin olmak için daha genç bir kadınla gizlice becerisini sınıyor. Zaman geçtikçe Eliane eşinin sadakatsizliğinden daha da ciddi kuşkular duymaya başlıyor; fena halde acı çekiyor ama hiçbir şey söylemiyor. Joseph'in kendisiyle bir bağımlılık ilişkisi kurduğunu ve kendi mağazasını sattığından beri ona daha da fazla ihtiyaç duyduğunu biliyor. Ama bu onu hiç rahatlatmıyor. Bu güzel kadının kendine özgüveni çok yüksek değil ve kocasının ona ilgisindeki eksilmeyi, en önemli özelliği olan güzelliğinin kaybolduğunun işareti olarak görüyor. Dışarıya karşı güçlü ama kendi içinde çok kırılgan bir kadın, evliliğindeki zorluklar da derindeki sıkıntılarını gün yüzüne çıkartıyor. Bu vakada da gayrimeşru ilişkinin ortaya çıkması, hem özgüveni ve narsisizmi yaralıyor hem de kurbanın benliğinde derin bir yarık açıyor. Bu durumda artık aldatma bir hayat deneyimi değil, varoluşsal bir felakete dönüşüyor.

KENDİNİ ALDATMAK VE AYRILMAK

Veronique, tanınmış bir ressam olan kocasının bir iş seyahati sırasında kendisini aldattığını öğreniyor. Öfkeye kapılıp derhal boşanma talep ediyor ve istediği oluyor. Ama altı ay sonra kendini çok yalnız hissetmeye başlıyor, en sonunda da, en yakın arkadaşına, tepkisel davrandığını ve pişman olduğunu itiraf ediyor. Maddi açıdan kendine yettiği için gururuyla hareket etti ve duygusal olarak değil, hukuken boşandı. Fakat şimdi yine kendisi acı çekiyor.

Sadakatsizlik; öfke, intikam arzusu, kendine saygının azalması, kıskançlık ve yalnızlık korkusu gibi tepkiler doğurur. Bütün bu duygular çift için ölümcül olabilir. Eskiden, geniş ailenin saygınlığı gibi, her ne pahasına olursa olsun bir arada kalmayı ideolojik olarak zorlamak gibi ya da evlili-

ği bozulamaz bir şey olarak gören Katolik kilisesinin dayatması gibi, evliliği koruyan ve "sınırlayan" toplumsal mekanizmalar vardı. Günümüzde bu etkenler önemlerini yitirdi; çocuklar bile ayrılmanın önünde bir engel teşkil etmiyorlar. Yeniden kurulan ailelerin dur durak bilmeden artan sayısı da bunu gösteriyor.

Bir taraftan da, aldatma artık Batılı ülkelerde hukuki bir boşanma nedeni olmadığı halde, eşler arasında çoğunlukla duygusal bir depreme neden oluyor. Psikolog Roberta Giommi'nin yazdığı gibi, keşfedilmesi bir acı ve öfke çığlığıdır, "çünkü insanlık deneyiminin bir yandan trajik bir yandan da büyüleyici açmazı olan koşulsuz sevilmek denen sonsuz arzuya, bir sinir ucuna dokunur gibi dokunur."[7]

Bazen sadakasizlik çift bünyesinde rollerin değişmesine de sebep olabilir ve ayrılık düşüncesinin ortaya çıkamasının nedeni de bu değişimdir. Patrick ve Lucile'in başına gelen buydu. Kırk yaşındaki Patrick –eşinden on yaş daha büyük– karısının gözünde gerçek bir seks üstadıydı. Karısıyla o daha on yedi yaşındayken tanışmış ve ona her şeyi öğretmişti: önsevişme, mahrem okşamalar, sonra penetrasyon ve daha cüretkâr birtakım oyunlar. Ama Lucile büyüdü. Artık otuz yaşında ve yeni şeyler denemek, hatta belki bir başka kadınla seks yapmak istiyor. Bir macerası olmuş zaten, saklamamış da, ama bu Patrick'in zoruna gitmiş. O zamandan beri çift kavga üstüne kavga ediyor. Kadının cinsel bağımsızlık taleplerine adamın cevabı "Sen obez ve kaprisli bir kızdan başka bir şey değilsin," oluyor. Tek bir konuda uzlaşıyor: ayrılmaları. Aslında olay, adamın seks üstadı rolünü kaybetmesinden ibaret. Rolü değiştiği için de, vedalaşma vakti gelmiş oluyor.

Bir başka simetrik-rekabetçi çiftin bünyesinde ise ayrılığı talep eden Clara olmuştu, çünkü ressam bir "kız arkadaşı"

7 R. Giommi, *Tradire*, Frassinelli, Milano, 2006, s. 159.

ona bir itirafta bulunmuştu: "Kocanla yattım ve biliyor musun, o zamandan beri kendimi çok daha yaratıcı hissediyorum." Kontrolcü bir kişiliği olan Clara, son sözü kendi söylemek istedi. Dolayısıyla boşanmaya ve hayatını değiştirmeye karar verdi. Eskiden beri Afrika'ya gitme hayalini gerçekleştirmek istiyordu. Böyle yaparak, rolleri yeniden düzenlemiş oldu: Kocasını uzaklaştırmak yerine kendisi uzaklaştı. Bir de yirmi yıldır evli olan kırklarında bir çifti hatırlıyorum. Martin bir macera yaşamıştı ve karısı Nadia bunu ortaya çıkardığından beri her gün kocasına çatıyordu. İntikam için o da kocasını aldattı. Kendini, şiddetin olduğu zor bir ailede büyüyen kırılgan bir kadının büyüleyici prensi gibi gören Martin, bu rolünü kaybetmeye tahammül edemedi ve karısını terk etti. Hükmetme ihtiyacı, kadına hâlâ duyduğu aşktan daha güçlüydü.

Bazen de sadakatsizliğin sonuçlarıdır ayrılığa götüren. Olga, dinî inançları gereği cinselliğe pek düşkün olmayan, benmerkezci bir adam olan Robert'in karısı. Buna rağmen, bir jinekolog muayenesi esnasında, cinsel yollardan bulaşan bir hastalık olan genital siğilleri olduğunu öğrenmiş. Bu, önce kendinden şüphe etmesine neden olmuş ama sonunda kocasının sekreteriyle bir ilişkisi olduğunu keşfetmiş. Bu da ona, kadın düşkünü ve ilgisiz bir adam olan babasını hatırlatıyor. Ailesinin yanında o kadar az zaman geçirmiş ki, Olga'yı büyükannesiyle büyükbabası büyütmüş. Yani kocasının ihaneti geçmişte yankılanıyordu ve doktor bir arkadaşından tavsiye alan Olga onu terk etmeye karar verdi.

Bertrand ise sevgi dolu, ama biraz sıkıcı bir kadınla evli. Kırk yedi yaşında, bir sevgilisi var, ama kadim güvenlik ihtiyacına cevap veren karısından ayrılmaya hiç niyeti yok. Çocukluğunda, kayak yaparken az kalsın bir çığ altında kalacakken son anda kurtarılmış. O zamandan beri çok temel bir güvenlik ihtiyacı var, bu da boşanma fikrinin karşısında

tereddüt etmesine sebep oluyor. Ancak sevgilisi hamile kalınca karısından boşanmaya karar veriyor çünkü bu çocukta fazladan bir güvensizlik değil, geleceğe dönük bir proje görüyor...

ON İKİNCİ BÖLÜM

KRİZİ AŞMAK MÜMKÜN MÜDÜR?

Dışarıdan yardım almak, özellikle de bir psikologun yardımına başvurmak, çok açık ki, sadakatsizliğin sebeplerine, yani ona sebep olan güdülenmelere bağlıdır. Dördüncü Bölüm'de en yaygın olanlarını gösterdim: bir başkasına âşık olmak, sıkıntı, intikam, kuralları çiğnemenin zevki, erotik bir çekime direnememek ya da başkalarına olduğu kadar kendine de hâlâ baştan çıkarıcı olabildiğini göstermek. Ama tabii insan kendine "Neden aldatıldım?" diye de sormalı, çünkü birçok insan sadakatsizliğin sadece kurbanı değil, aynı zamanda failidir de.

KİM KİMİ ALDATIYOR VE NASIL ALDATIYOR?

Basitleştirmek için sadakatsizlikleri iki sınıfta toplayabiliriz: Daha hafif ve daha "yaygın" olanlar, ki ben bunlara "aspirin sadakatsizlikler" adını veriyorum ve daha ağır olanlar, yani "antibiyotik sadakatsizlikler".

Aspirin badakatsizlikler

Günümüzde bazı insanlar, başları ağrıdığında aspirin alır gibi aldatırlar. Evlilik hayatının tekdüzeliğine karşı kendilerine heyecan verici bir meşgale, bir erotizm ürpertisi ve yenilik sunarlar, "hakikati" gerçeklikten kaçırma arzularına boyun eğerler.

Otuz dört yaşında güzel ve baştan çıkarıcı bir kadın olan Christine'in hikâyesi bu durumu iyi anlatıyor. Geçen kış, kış sporlarından birini yaparken bacağını kırmış ve birkaç gününü hastanede geçirmiş. Hem evli hem de bir sevgilisi var, sevgilisi de kocasının bir arkadaşı zaten. Christine hastanedeyken koca bir çiçek buketi alınca her ikisi de karşılıklı olarak birbirlerinden kuşkulanmışlar, halbuki çiçeği üçüncü bir adam göndermiş: telesiyejde tanıştığı bir oğlan, yani Christine'in yeni sevgilisi... Bu hikâyede en çok kıskanan kişi koca olmadı, çünkü geçen yıllar içinde Christine'le aralarında, kadının baştan çıkarma isteğiyle adamın şiddetle uyarılma arzusu arasında gizli bir anlaşma ya da daha doğrusu bilinç altında bir suç ortaklığı kurulmuştu. Buna karşılık, kuralların kendisiyle çiğnendiğini düşünen ve yerine başkasının getirildiğini gören "resmî" sevgili daha çok kıskandı. Buna tahammül edemedi ve sadakatsiz sevgilisini terk etti. Ama kocasının arkadaşı olarak kaldı ve hayat kaldığı yerden devam etti. Alçısından kurtulduktan sonra yeniden eskisi gibi baştan çıkarmaya koyulan kadın için de.

Üstüne çok fazla düşünülmeden tüketilen aspirin sadakatsizlikler arasına hiç şüphe yok ki David Beckham'ınkini de koyabiliriz. Nasıl bir adam olduğundan ziyade futbol ilahının karısı rolüne belki de daha çok ilgi duyan karısı Victoria tarafından her defasında affedilmişti. Tersine, danışanlarımdan Arnaud, evlilik dışı ilişkiler yaşadığını kabul ediyor ama sevgililerini "basit seks arkadaşları" olarak tanımlıyor:

"Sadakatsiz olmamdan daha normal bir şey olamaz. Kırk bir yaşındayım ve yirmi beş yaşındayken evlendiğim kadınla birlikteyim hâlâ. Yaşadığım maceraların ne olursa olsun hiçbir önemi yok, zaten öteki kadınlar bundan fazlasını isterse çeker giderim." Bu davranış biçimi oldukça yaygın, Cencis'in (İtalya Sosyal Yatırım Araştırmaları Merkezi) 2003 yılında 18-80 yaş arası 1.500 kişilik bir örneklemle yaptığı anketten de bu sonuç çıkıyor: Bu ankete göre bu "sadakatsiz tip" çoğunlukla genç, erkek, on yıldan uzun süredir evli, ateist ve nüfusu 250.000'den fazla olan kentlerde yaşıyor. Otuz yaşındaki Agnès'in karşısına çıkan da bu tür erkekler belli ki, çünkü içtenlikle "Bekârım ve sadece evli erkeklerle yatıyorum. Bugüne kadar sekiz kişi oldu. Sahipli olmalarını tercih ediyorum. Yatakta iyiler, beklenmedik bir yanları yok ve sorun çıkarmıyorlar," diye anlatıyor.

Antibiyotik sadataksizler

"Aspirin sadakatsizlikler"in karşısında "antibiyotik sadakatsizlikler" var. Onlara bu adı vermemin sebebi, hem antibiyotik gibi ağır olmaları hem de çoğu zaman yan etkilerinin olması. Antibiyotik sadakatsizliğe bulaşanlar, genellikle, biraz "özel" partnerler seçenler ya da tahammül edilmez davranışlarıyla ötekini uzaklaşmaya iten "sıkıcı insanlar"dır. Mesela kırk yaşındaki Eve, en az dört kere nişanlandığı halde hâlâ yalnız bir kadın. Evlenmeyi çok istiyormuş fakat dört erkeği de çok geç olmadan peş peşe gitmişler. Neden, onunla birlikte yaşamaya başladıklarında kadının giderek artan bir biçimde otoriterleşmesiydi.

Buna karşılık bazı vakalar da, otuz dokuz yaşındaki Annie'de olduğu gibi çocukluktan kaynaklanır. Annie, anne ve babasının ona sarıldıklarına, onu öptüklerine dair hiç anısının olmadığını söylüyor. Bu da, korkarım, devamlı "kö-

tü" adamlara, yani daha önceden duygusal olarak sahiplenilmiş adamlara âşık olmasını açıklıyor. Annie'de, normal bir ilişkiyle yüzleşme korkusunu tetikleyen bir şey var. Kuşkusuz o da bir aile ve tamamen kendine ait bir adam isterdi ama bunun aksi deneyimlere yöneliyor. Mesela son ilişkisinde, Marc adında, kendinden dokuz yaş genç bir adamla tanışmış. Karısı kendisini eski kocasıyla aldattığı için mutsuz olan Marci epeyce gelgitli bir dönemden geçiyordu. Aslında, palamar atmak için küçük bir liman arıyormuş. Annie, kendi taktığı isimle "küçük ispinozuyla" dört harika ay geçirdiğini söylüyor. Sonra bir akşam, sevişirlerken, adamı, aklı başka yerde olmakla ve kendisine bir fahişe gibi davranmakla suçlamış. Bunun üzerine adam toz olmuş. Bundan bir ay sonra onu tesadüfen, bir barda, sırdaşı olarak güvendiği kız arkadaşıyla birlikte yakalamış. Kendini ihanete uğramış, gülünç duruma düşmüş hissetmiş ve o andan itibaren aşkı öfke ve intikam arzusuna dönüşmüş. Bunu, her ikisine de şiddet dolu kısa mesajlar göndererek yerine getirmiş. Sonuçta, geriye kalan en güçlü ve yıkıcı duygu yalnızlık duygusu: Annie küçükken kendini nasıl yalnız hissediyorduysa, bugün de öyle yalnız hissediyor. Böyle bir vakada Annie için en doğru tercihin, geçmişine odaklanan ve başlangıçta olumlu olan duygularını öfke ve nefret gibi olumsuz duygulara dönüştürmemeyi öğreneceği bir psikoterapiye başlamak olacağını düşünüyorum.

Arianne da ilk ağır ve hayati ihanete, çocukluğunda (dört yaşına daha yeni basmışken), babası boşanma kararı verip tenis kulübünde tanıştığı bir kadınla çekip gittiğinde uğramış. Bu olaydan sonra içine kapanmış, ama bu onun iyi bir öğrenci olmasına ve okulda iyi notlar almasına mani olmamış. Daha sonra, ergenlik döneminde ilk flörtlerine adım atmış ama bir ilişki "oturmaya" başladığı anda her şeyi mahvetme ve bu arada kendini de mahvetme dürtüsüne karşı

koyamıyormuş. Bugün, yirmi altı yaşında hâlâ bu kompülsif davranışını sürdürüyor. Arianne'ın öz saygısı çocukluğunda, annesiyle babasının boşanmasının sorumluluğunu gereksiz yere sırtlamaya kalkıştığında ciddi bir darbe almıştı. Bu erken duygular onda duygusal ilişkilerinde yeniden ortaya çıkan bir iz bırakmış. Arianne erkekler tarafından aldatıldı, ama gerçekte, davranışları yoluyla, asıl o kendini aldatılacak duruma sokuyordu.

ÇİFTİN SİMYASI

İki büyük sadakatsizlik türü olduğu gibi iki de çift türü vardır: "simetrik" olanlar ve "tamamlayıcı" olanlar. Birinci kategoriye muhakkak İtalyan televizyon sunucusu Pippo Baudo'yla opera şarkıcısı Katia Ricciarelli çiftini koyarım. On sekiz yıllık bir evliliğin sonunda boşandılar. Anlaşmazlık nedeni, Pippo Baudo'yla sekreteri arasındaki aşırı yakınlıktı. O kadar ki, Katia "Onun hayatı sekreterine ait, benim orada işim yok," diye bir açıklama yapmıştı. Bu türden ünlü çiftlerde, ben, sadakatsizliğin esas olarak narsisizmi yaraladığını düşünüyorum. Diğer taraftan bu tür çiftlerin bir araya gelmelerinde olduğu kadar ayrılmalarında da simetrik olmaları ilginç. Buna karşılık tamamlayıcı çiftlerde, sadakatsizliği anlamak için benimsenen ilişki modeli üstünde düşünmek daha doğru olur.

Erkek otoriter, kadın depresif

Bu tür bir çift ilişkisinde erkek her zaman neyin doğru olduğunu bilir, kadınsa her karar için erkeğe danışır. Mesela noter olan Joseph otuz yıllık evlilikleri boyunca karısını, genellikle sekreterlerle, meslektaşlarla veya rastgele tanıdıklarla sık sık

aldatmış. Karısı Blanche bazen ondan şüphelenmiş, hatta bazen durumu ortaya çıkarmış. Böyle kriz anlarında hep bir rahibe gidip tavsiye istemiş ve rahip de her seferinde sabırlı olmasını, kocasını terk etmemesini, evliliğin kutsal olduğunu söylemiş. Joseph'le Blanche bugün yetmişlerini aştılar. Adam artık çalışmıyor, işini oğluna bıraktı, kadınlarla da o kadar ilgilenmiyor. İkisi birlikte emekliliklerini yaşamak üzere deniz kıyısındaki devasa villalarına taşındılar ve Blanche rahibin nasihatlerinin doğru olduğunu düşünüyor. Çünkü özünde, uzun vadede o kazandı. Bununla birlikte, ömrü boyunca yaşadığı eşik altı depresyon, varoluşunun tadını doya doya çıkarmasına mani oldu, her ne kadar harika bir anne ve muhtaç çocuklar için çok iyi bir dernek sorumlusu olsa da.

Erkek bağımlı, kadın aktif

Amanda iki yıldır son derece yakıcı bir ilişki yaşıyor: Bir kız arkadaşı ona stüdyosunu vermiş; duş almak, parfüm sürmek ve zevkine göre giyinmek için oraya Christopher'dan bir saat önce oraya gidiyor.[1] Katı, dümdüz bir anne olduğu halde sevgilisine geyşalık yapmaya bayılıyor. Ama bunu kocasıyla yapamayacağını söylüyor çünkü bu bir oyun olarak kalmalı. Sevgilisiyle beraberken fantezilerini serbest bırakabiliyor: Cinsellik de dahil olmak üzere adam ona hükmediyor, o da kendine hükmedilmesine izin veriyor. Başlangıçta Amanda kocasına karşı kendini suçlu hissediyordu ve eve döndüğünde kocasının üstüne titriyordu. Ama yavaş yavaş Christopher'a bağlandığını fark etti: Başta yüzeysel olan bu aşk, kalbinde kök salmaya başladı. Buna karşılık, onun da söylediği gibi, iki ilişkisini de kendi sınırları içinde tutmayı becermesi gerekiyor: Eğer sevgilisine âşık olursa hayatının bütün dengesi bozulur.

1 F. Simpere, *a.g.e.*

Kırk üç yaşındaki Sylvain'in hikâyesi çok daha farklı. Kendisinden daha akıllı, daha kültürlü olan ve evde kendi isteklerini dayatan karısı Magali'ye çok bağımlı. Bu nedenle arada bir kaçma ihtiyacı duyuyor. Birkaç sene önce bebek bakıcılarıyla bir macera yaşamış, birkaç aydır da gizlice sekreteriyle buluşuyor. Ama geçen ilkbaharda olay patlıyor: Sylvain sevgilisiyle tatile gitmeye karar veriyor ve karısına evliliklerinin "belki de" bittiğini söylüyor. Yaz gelince, güçlü ve hükmeden bir erkeğe –patron rolündeki Sylvain– alışık olan sekreter karşısında bir "köpecik" buluyor. Hangi lokantada yemek yiyeceklerine, nereye gideceklerine, nerede uyuyacaklarına hep kendisi karar vermek zorunda kalıyor ve sonunda Sylvain'i terk ediyor. Dolayısıyla Sylvain kuyruğunu kıstırıp eve dönüyor ve Magali onu mutlulukla karşılıyor. Her ikisi de eski birliktelik modellerini tekrar kuruyorlar; muhtemelen tamamlayıcı kişiliklerine en uygun düşen model de bu zaten.

Erkek katı, kadın baştan çıkarıcı

Bu tür çiftlerde erkeğin kadının evin içinde estireceği haz ve çılgınlık rüzgârlarına ihtiyacı vardır. Kadın ise, hayat dolu ve yeniliklere açık olduğundan, hayatını sıkıca çerçeveleyecek sınırlara ihtiyaç duyar. Bu tür vakalarda sadakatsizlik kadından gelir çünkü yaşam tarzını baştan çıkarıcı hale sokan odur.

Bir sanat ve antika galerisinin sahibi, ellisine yaklaşmış Isabelle'i hatırlıyorum. Esprili, zarif ve müşterilerini "baştan çıkarmak"ta ticari anlamda çok yetenekli bir kadındı. Hatta içlerinden bazılarıyla yatmıştı. Evli ve kocasıyla mutlu olduğunu iddia ettiği için, hiçbir zaman bu maceralarından birini daha ciddi bir şeye dönüştürmeye gönlü kaymamış. Peki ya adam? Belki biliyor, belki bilmiyor. Ama en azından ka-

rısının eve bol para getirmesinden memnun, onun güler yüzüyle neşeleniyor.

Hükmeden/hükmedilen çiftler

Bu çiftler devamlı yıkıcı bir tutku uçurumunun kıyısında yaşar. Sado-mazo çiftler çok güçlü bağımlılık ve suç ortaklığı bağları kurmayı becerebildikleri için en uzun süreli ilişkiler arasında sayılsa da, sadakatsizlik bakımından risk altındadırlar. Hatta sadakatsizlik bazen hükmedici kişilik tarafından, kıskançlığa kapılıp acı çekmeyi seven diğerinin mazoşizmini tatmin etmek için de kullanılır.

Buna karşılık, kişiliklerinde hafif bir mazoşist yan bulunan bazı kişiler tepki göstermeyi becerirler. Mesela kırk yedi yaşındaki Margot, on bir yıl boyunca altmışına yakın, duygulu ve akıllı bir adamı sevmiş. Bu adamın ezelden beri gözünün dışarıda olduğunu da biliyormuş. Evli değillermiş ama birlikte yaşıyorlarmış. Çocuklu ve boşanmış olan kadın, doktor olan adamın kendisini eski hastalarıyla aldattığından ta başından beri şüphe etse de, ona âşıkmış. Sonra bir gün yeni bir ilişkinin delilini bulmuş, olayı ortaya çıkarmış. Adam ikili hayatını sürdürmek istediği için inkâr etmeye çalışmış: Bir yanda Margot ve iyi imajı, diğer yanda otuzlarındaki sevgilisi ve hâlâ genç olduğu yanılsaması. Birkaç aylık tereddütten sonra Margot onu kapıya koymuş.

Margot'nun "anaç koruyuculuğu"ndan mahrum geçirdiği birkaç ayın sonunda adam değişmiş. Yakınları, düzensiz ve müsrif bir hayat sürdüğünü, genç sevgilisinin kendinden çok genç arkadaşlarıyla takıldığını, diskolara gittiğini ve lüks otellerde tatil rezervasyonları yaptığını söylüyorlarmış. Öte yandan Margot, adamla ilişkisinin doğasını anladığı ve çocuklarıyla birlikte bağımsız bir hayat kurabileceğini düşündüğü için daha dingin. Kaldı ki, çift bünyesinde her şeye

tahammül eden o olsa da, belki duygusal olarak daha güçlü olan da oydu. Sadakatsizlikleri adamın özünde hükmedici yanını değil, zaafını, hatta belki derindeki depresyonunu açığa vuruyor.

Ortak bir düşmanları –ya da hedefleri– olan çiftler

Çok sayıda çift, gerçek hayatta, bir üçgen oluşturur. İlk örnek vaka, paranoyak bir komşu, müdahaleci anne baba gibi ortak bir düşmanları olan ve ona karşı harekete geçen çiftlerdir. Bu düşman şu veya bu sebeple ortadan kalktığında, genellikle birbirleriyle kavga etmeye ve saldırganlıklarını birbirlerine yöneltmeye başlarlar. Aldatma olasılığı da bu çatışma dönemlerinde ortaya çıkar. Öteki örnek vaka ise, ortak bir hedefleri olan çiftlerdir: Sosyal hayatta yükselmek, herkesin gözünün olduğu bir mevkie ulaşmak, başka bir ülkeye göç edip yeni bir hayat kurmak, bir ev almak ve onu baştan döşemek... Burada da, hedefe bir defa ulaşıldıktan itibaren çift bir iç sıkıntısına kapılır ve sonunda partnerler ihtiyaç duydukları enerjiyi başka yerde aramaya başlarlar. İlişkinin yürümesi için ortak bir düşmana ya da hedefe ihtiyaç duyan bütün bu çiftler, mekanizma tıkandığında ya da varoluş sebebi kalmadığında, sadakatsizlik bakımından risk altına girerler.

BİRLİKTE "PSİKOLOĞA" GİTMEK

Günümüzde, boşanma sayısındaki artış, çiftlerin beklentilerindeki aşırılığa da bağlıdır. Bu durumda gayrimeşru ilişki, o güne kadar eşler arasında bulanıklaşan iletişimin billurlaştığı ya da ilişkinin üstünde bir ağırlık oluşturan aşırı beklentilerin gün yüzüne çıktığı an olabilir.

Çift arasındaki iletişimi düzeltmek

Birçok insan yeteri kadar iletişim kurmuyor ya da yanlış bir iletişim kuruyor; bu da yanlış anlamalara ve uzlaşmazlıklara neden oluyor. Birlikte yaşama sanatının hoşgörüye ve verici olmaya olduğu kadar iyi bir diyaloğa da ihtiyacı vardır. Daha önce de, çiftler ve iki kişilik hayat üzerine yazdığım kitaplarda hasta olmaktan ziyade "beceriksiz" olan ve bir sadakatsizlikten sonra bile, eğer iletişim kurma becerileri düzelirse bundan sıyrılabilecek bu çiftleri anlatmıştım.[2]

Hepsi için bir örnek: kocasına duygulardan bahsetmek isteyen ve kendisine hiç iltifat etmemesinden, asla ona "seni seviyorum" dememesinden şikâyet eden kadın ve aşkını sözcüklerle değil, ona hediyeler alarak ifade eden adam. Aslında erkeklerle kadınların farklı olduklarını, ya da en iyisi, John Gray'in artık "klasikleşen" kitaplarında tekrarla vurguladığı gibi iki ayrı gezegenden, Mars ve Venüs'ten geldiklerini kabul etmek gerekir.[3] Nitekim Avustralyalı Allan ve Barbara Pease çifti de, çoksatan kitaplarını hem bu gayet isabetli ve ironik farklılığa hem de erkeklerin tuvalet kapağını indirmemesinin ve kadınların tuvaleti saatlerce meşgul etmesinin sebeplerine dayanarak yazdı.[4]

ABD'de on beş yıl boyunca izlenen iki yüzden fazla çift üzerinde yürütülmüş uzun süreli çalışmayı inceleyen, çift incelemelerinde uzmanlaşmış araştırmacı John Gottmann, boşanmanın bir numaralı sebebinin kötü yönetilen saldır-

2 W. Pasini, *À quoi sert le couple?*, Odile Jacob, Paris, 2000; *Le Couple amoureux*, *a.g.e.*, 2005.

3 J. Gray, *Les hommes viennent de Mars, les femmes viennent de Venus*, J'ai lu, Paris, 2003; *Mars et Vénus ensemble pour toujours*, Michel Lafon, Paris, 2004.

4 A. ve B. Pease, *Pourquoi les hommes n'écoutent jamais rien et les femmes ne savent pas lire les cartes routières?*, Succes du livre, 2001; *Pourquoi les hommes mentent et les femmes pleurent*, First, Paris, 2002.

ganlık olduğunu gösterdi.[5] Yani ayrılığı teşvik eden gayrimeşru ilişki değil; krizi, dürtüsellik, öfke ve intikam yoluyla yönetme biçimi. Ve diğer taraftan, bazı çiftlerde, iletişim süresi demokratik kullanılmıyor, eşlerden biri sürekli konuşurken diğeri dinlemekle yetiniyor. Tam da siyasi tartışmalarda olduğu gibi, hiç olmazsa terapi seanslarında herkese önceden belirlenmiş eşit konuşma süresi vermek üzere bir kum saatinin yardımına başvurulabilir.

İletişim esnasında bazıları her konuşmasına bir sen'le, daha doğrusu "yansıtıcı bir sen'le" başlar ve şuna getirir: "Seni aldattıysam bu senin suçun" ya da "senin hatan, kendine dikkat etmiyordun, hiç sevişmek istemiyordun..." Halbuki aynı düşünce, "ben"le başlayarak da ifade edilebilir: "Bence sen...", "kendimi şöyle hissettim...", "sandım ki..." Hatta Kaliforniya'da şunu da öğrendim: Bir eleştiri veya olumsuz bir gözlemi ileri sürmeden önce ötekine dair iki olumlu düşünce "serdetmek" gerekir. Bu Amerikalı kadının başarıyla uyguladığı reçete şuydu: "Ahlâklı bir insansın, çocuklarımız için harika bir babasın ama hep çok erken boşalıyorsun..."

Suçlamalar ve karşı suçlamalar, buz dağının ancak görünen kısmı. Aşağıda, suyun altında, acı, hayal kırıklığı, früstrasyon ve mahrumiyet saklanır.[6] Bir sadakatsizliğin arkasından ya da kaynağından ortaya çıkan olumsuz duygular, aşağıdaki iki iletişim modeline dikkat ettiğimizde daha da belirgin bir hal alıyor.

– *Sözsüz iletişim.* Eğer bir eş diğerine "Seni seviyorum, sen hayatımdaki en önemli insansın," diyor ve ardından ona sırtını dönüp televizyon seyrediyorsa, muhte-

5 J. Gottman ve N. Silver, *Les couples heureux ont leurs secrets*, J.-C. Lattes, Paris, 2000.

6 J. Salome, *Parle-moi... J'ai des choses à te dire*, Les Editions de l'Homme, Montreal, 2004 (yeni baskı).

melen doğruyu söyleyen bedenidir, kelimeleri ise yalandır. Birlikteliklerde, sözlü iletişimle sözlü olmayan iletişimin birbiriyle uyumlu olması için çabalamak gerekir.

- *Etkisöz işlevi.* Ayrıca dilin bu işlevine de dikkat etmekte fayda vardır. Gerçekten de, düzsöz (sözcükler) ve edimsöz (muhatap) özelliklerinin yanında, dilin aynı zamanda etkisöz işlevi vardır. Eğer, sevişmenin orta yerinde kadın "Saat kaç?" diye soruyorsa, bu sorunun bir sıkılma ve memnuniyetsizlik ifade ettiği su götürmez.

Terapistin rolü

Bir sadakatsizliği "iyileştirebilmenin" bir diğer yolu, terapistten "yardımcı bir ben" olarak yardım almaktır çünkü bu, çifti kriz haline sokan davranışlara başka bir anlam yüklemeyi mümkün kılar. Mesela kırklarındaki Arthur'la Jeanne'ı düşünüyorum. Arthur karısının onunla sevişirken değil, bir vibratör yardımıyla orgazm olabilmesinden çok rahatsız oluyor. Dolayısıyla karısının onu bu seks oyuncağıyla "aldattığı" düşüncesini kafasına takmış. Gerçekte çok kontrollü bir kişiliği olan Jeanne, ancak birkaç kadeh şarap içerse ve özellikle de vibratörü kendi yönlendirirse orgazm olabiliyor.

Bu çifte, eşin hazzını aramaya yönelik progresif bir terapi görmeleri önerilebilir. İlk başta, karısı vibratörü kullanırken Arthur onun yanında durabilir; sonra kadın da ona başka bir biçimde zevk verir. Daha sonra, ileriki seanslarda, bu cinsel oyunu kadın yönetir ve Arthur vibratörü kadının istediği şekilde tutar. Bu şekilde, yavaş yavaş, ikisine ait bir cinsel beceri edinebilirler.

Buna karşılık Laura ve Christian'ın vakasında hikâye "bağışlama" kavramı üzerine odaklanıyor. Laura elli dokuz yaşında ve kendisinden üç yaş büyük olan kocası onu, kırkla-

rında, değersiz denebilecek bir kadınla aldatıyor. "Diğer kadın" eve akşam yemeğine geldiği bir gün kocasına dalgınlıkla sen diye hitap edince Laura bir şeylerden şüpheleniyor. Geleneksel ve kıskanç bir kadın olan Laura, sakinleşmeyi beceremiyor. İlk başlarda kocasına, eğer AIDS testinden geçmezse bir daha onunla sevişmeyeceğini söylüyor. Adam kabul ediyor ama bu yeterli olmuyor. Sonunda bana danışmaya geldiler.

Bu çift bende daha ziyade iyi bir izlenim bıraktı. Sarsıcı bir yaş dönümü olan altmışlarına girerken, Christian'ın erkekliğiyle ilgili kuşkulara kapılmaya başladığını düşünüyorum. Bunun üzerine, kendine güvenini tesis etmek için ilk iş kendine bir sevgili buldu. Bu çiftin geçmişi, ikisinin de inançlı Katolikler olduğunu ve birçok ortak yönleri olduğunu gösteriyor. Bu nedenle onlarla, bağışlamanın önemi üzerine çalışıyorum. Benimle yaptıkları son çift terapisi bir günah çıkarma seansı gibi oldu. Christian sembolik olarak arabalarını değiştirmeye karar veriyor, çünkü davranışlarının yoldan çıktığı yer eski arabaları olmuş.

Yakınlık korkusunu aşmak

Bazı sadakatsizlikler, yakınlık korkusuna ya da yakınlık noksanlığına bağlıdır. Yaklaşıldığında sokan ama yalnız kalınca da üşüyen kadim kirpi metaforu bu durumu özetler: Kirpinin, dikenini batırmadan ısınabileceği doğru mesafeyi bulması gerekir.

Otuz altı yaşındaki Marine bana evli olduğunu ama on altı yaşındaki büyük aşkının yeniden karşısına çıktığını yazmış. Eskiden olduğu gibi sevmişler birbirlerini, eskiden olmadığı kadar yakıcı ve baş döndürücü bir tutkuya kapılmışlar. Ama ikisi de evli ve çocukları var. Dahası, Marine'in kocası bu ilişkiyi öğrenmiş. Mahvolan kadın, bunun üzerine

ilişkisini kesmeye ve sevgilisini bir daha görmemeye karar vermiş. Maalesef birkaç ay sonra onunla tesadüfen karşılaşmış ve yine kollarına atılmış. Büyülenmiş gibi, yine onunla gizli gizli görüşmeye başlamış. Bunun üzerine her şeyi göze almış ve sevgilisine boşanmak isteyip istemediğini sormuş. Adam ona şimdilik ailesinden ayrılmaya niyeti olmadığını söylemiş. Hemen ardından da, kuşkusuz paniğe kapıldığı için, ortadan kaybolmuş, dahası nerede olduğunu da haber vermemiş. Geri adım atması ve kadını araması birkaç gün almış. Bir kez daha bir araya gelmişler; bir kez daha sırları ortaya çıkmış, üstelik bu sefer her ikisinin de eşi durumu öğrenmiş. Ve olaylar bilmem kaçıncı kez yön değiştirmiş: Sevgilisi, Marine'in kocasını arayıp karısıyla kalmasını istemiş, o da kendi karısıyla kalmaya karar vermiş.

Marine bu durumdan mutsuz oldu ve bana sevgilisinin neden böyle davrandığını sordu. Kendini gerçek bir film senaryosunun içinde bulduğunu düşünüyorum. Marine Hollywood filmlerindeki gibi mutlu sonla biteceği kuşkulu bu hikâyenin seyircisi değil, başrol oyuncusu. Aile hayatının tekdüzeliğine parantez açan harika bir macera yaşadı ve tadı onu ergenliğine götürdü. Ama sevgilisinin uygun mesafeyi bulma becerisi olmayan ve fazla yakınla fazla uzak arasında devamlı gidip gelen bir "pinpon erkek" olduğu ortada. Bana sorarsanız, Marine'in hayatını mahva götüren bu uğursuz tutkudan kurtulmanın yolunu bulması lazım. O adamla, artık kocasıyla olmayan bedensel ve ruhsal yakınlığın büyüsünü yakalamaya çalışmış ama yürümemiş. Zaten yakınlık, karşılıklı bir kölelik haline gelmemeli; yoksa sevgili bir kaçış olmaktan çıkıp hapishane haline gelir.

Bunun kadar ağır olmasa da, başka bir sağlıksız duygusal yakınlık durumu, yirmi bir yaşındaki Alice'inki. İnternet sitemden bana şöyle yazmış: "Onunla birlikte olmaya başladığımdan beri yaklaşık beş sene geçti. Üç sene önce, beni terk

ettikten sonra, başka biriyle bir ilişkim oldu ama bu sadece üç ay sürdü çünkü eski sevgilimi feci şekilde özlüyordum. Tekrar bir araya geldik ama işler yoluna girmedi. İncir kabuğunu doldurmayan şeyler için kavgalar başladı ve benim de başka bir maceram oldu. Gizlice en yakın arkadaşıma yazdığını fark ettiğim, biraz da hâlâ eski sevgilimi sevdiğimi anladığım için o da uzun sürmedi. O zamandan beri, yeniden beraberiz ama bütün vaktini beni sadakatsizlikle suçlayarak geçiriyor."

Bana göre bu hikâyede önemli olan sadakatsizliklerde değil, partnerler arasındaki "nizami mesafede". Dolayısıyla onlara, daha iyi bir duygusal mesafe bulmayı denemeleri için, birlikte bir psikoloğa danışmalarını önerdim. Bu çiftin varlığını sürdürmesi, ancak dışarıdan üçüncü bir kişinin yardımıyla yürütülecek bu bakışla mümkün olabilir.

"ALDATILAN"IN BİREYSEL TERAPİSİ

Kırk beş yaşındaki Virginie kendini pek iyi hissetmiyor. Aynı zamanda sevgilisi de olan ortağı, onu daha genç bir kadınla aldattı ve bütün parayı da alıp ortaklaşa çalıştırdıkları mağazadan çekildi. Virginie ona çılgınca âşık olduğu için yaklaşan tehlikeyi göremedi: "Adam beni büyülüyordu," diyor, "özellikle de yatakta."

Virginie sorunlu bir ailede yetişmiş; üvey kız kardeşi aile içi bir tecavüz sonucu doğmuş. Annesi işsiz olduğu ve kızına bakamadığı için, daha çok küçükken vaftiz anne babasına verilmiş. Maalesef bu ailenin yanında, hem babası hem de onun oğlu tarafından birçok defa cinsel tacize uğramış. Onlardan nefret ediyordu ama kendisini suçlu hissettiği için, olumsuz duygularını hiçbir zaman ifade edememiş. Sonra yirmi üç yaşına geldiğinde telekız olmaya karar vermiş. Ai-

lesinin erkek üyeleri kendi zevkleri için ondan cinsel olarak faydalanmamışlar mıydı? Öyle ya da böyle, artık bedenini bedava kullandırmayacaktı.

Sonunda, bilmem kaçıncı duygusal facianın ardından, Virginie iki ayrı amaç güden uzun bir psikoterapiye başladı: Şimdiye kadar hep içinde tutmak zorunda kaldığı öfke duygusunu bulup ifade etmek ve erkeklerle ilişkilerine egemen olan kafa karışıklığına bir son vermeyi denemek. Uğradığı cinsel tacizler için artık şikâyette bulunması mümkün değil kuşkusuz (hem zamanaşımı var hem de vaftiz babası ölmüş) ama psikoterapi bugün karşılaştığı erkekler karşısında kurban gibi davranmayı bırakabilmesine yardım edebilir.

Bazı insanlar, özellikle de kadınlar, sırf eşleri onları aldatıyor ya da aldatmış olduğu için değil, kendilerine zarar vermeye devam ettikleri için de yardım almaya gelirler. Kırk üç yaşındaki Danièle böyleydi. Yirmi yaşındayken kendisinin iki katı yaşında ve daha yüksek bir sosyal tabakaya mensup bir adamla evlendi. Külkedisi masalını yaşadığını sanırken kocasının, yanında güzel, evi iyi yöneten, iş yemekleri organize eden bir kadın istediğini anladı. Dahası Danièle çocuk istiyordu ama adam istemiyordu. Dolayısıyla Danièle hamile kaldığında adam çocuğu aldırmak istedi, bunun bir şantaj olduğunu ve asla baba olmak istemediğini söyledi. Bu adam pinti, üstelik sadece duygusal anlamda değil: Kadından yüz kat daha fazla para kazansa da, tatil masraflarını ikiye bölüp paylaşıyorlar ve elbette, malların ayrımı esasına dayalı bir evlilikleri var. Bunlar yetmiyormuş gibi, şu son yıllarda Danièle bir de adamın kendisini aldattığını öğrenmiş.

Danièle'in evlilik öncesindeki hayatı, özellikle duygusal olarak, sabotaj hikâyeleriyle dolu. Biri sanayici, diğeri doktor, hem duygulu hem sevgi dolu iki adam onunla evlenmek istediği halde, –en azından psikoterapisi kadının özündeki mazoşist damarı bulup çıkarıncaya kadar bilinmeyen se-

beplerle– onları reddetmişti. Onu durduran, mutlu olmasını engelleyen ve hayatını zehirleyen şey, bu kendine zarar verme eğilimiydi.

Duygusal mazoşizm tipik olarak kadına özgüdür ama buna maruz kalan erkekler de vardır ve bu onları, eşlerine ve sadakatsizliklerine karşı psişik olarak körleştirir. Mesela elli beş yaşındaki Jean-Paul: Boşanmış ve kırk iki yaşındaki Irène'le birlikte yaşamaya başlamış. Irène, yuvaları olacağını söyleyerek evlerini kendi parasıyla baştan döşemiş. Zaman içinde Jean-Paul yeni hayat arkadaşının daha genç bir sevgili edindiğini ve bu ilişkinin sürdüğünü fark etmiş. Durumun bütün açıklığına rağmen kadını terk etmekte yaşadığı zorluk, bu adamın kendini sabote etme kapasitesinin ölçüsünü gösteriyor. Psikoterapisi sırasında bu mazoşist temelin, geçmişinin hangi evresinde kökleştiğini anladı.

Jean-Paul, siyaseti her zaman aile çıkarlarının önüne koyan ve oğlunu çoğunlukla teşvik etmek yerine eleştiren bir bakanın oğlu. Neredeyse babasının da yerine geçen annesine çok bağlı olduğu halde, eril bir referans figürünün eksikliği yüzünden, Jean-Paul bir "erkek" olamamış. Yetişkin evreye geçtikten sonra annesiyle olduğu gibi bağımlılık ilişkisi kurabileceği kadınları –önce karısı, sonra Irène– aramaya başlamış. Kısacası, Jean-Paul ellisini geçmesine rağmen henüz Oedipus kompleksini aşabilmiş değil.

Yine ellilerinde olan Sébastien kendinden yirmi yaş küçük bir kadınla evliydi. Güzel ve baştan çıkarıcı bir kadın olan karısı, onu sadece çocuklarının babası olarak görüyordu ve pekçok sevgilisi vardı. Dışa dönük ve renkli ortamları seven bir kadın olarak eğlenmek ve flört edebilmek için genellikle onsuz dışarı çıkmayı tercih ediyordu. Kadın ağır maddi koşullar dayatarak boşanmak istediğinde, iş hayatında önemli ve itibarlı biri olan Sébastien hiç duraksamadan kabul etti. Sanki evlendiği peri kızının arkasında kötü kalpli büyü-

cünün gizlendiğini fark edemiyordu. Kendini işinde olduğu gibi özel hayatında da iyi ifade edebilen bir adam haline gelmesi için beş senelik bir psikanaliz süreci gerekti. Bugün yeni bir şirket kurdu ve "babasına karşı çıkarak" aile şirketini terk etti; bir de, kaprislerine boyun eğmeden sevdiği yeni bir sevgilisi var.

Sadakatsizlik, özsaygıya vurduğu ağır darbenin yanı sıra, terk edilmenin verdiği iç sıkıntısını tetikleyerek yaşama arzusunu köreltir. Özellikle erkekler terk edilmeyi kolay kabullenemezler. Öncelikle, seven kişinin, enerjisini "aşk nesnesine" vakfettiğini anlamak gerek. Ayrılık halinde, özellikle de aldatma durumunda, ötekine vakfedilmiş bu enerjiyi geri almak ve "bomboş kalmamak" için ters yönde bir hareketle, bir anlamda "kaynağından ayrışmak" gerekir.

"ALDATAN"IN BİREYSEL TERAPİSİ

Aldatan kişi, genellikle bir psikolog arayışına girmez; onun öncelikli kaygısı yakalanmamaktır. Ama az sayıda da olsa, içlerinden davranışlarını sorgulayan birkaç kişi çıkar.

Mesela bir avukatla evli olan Nicole. Otuz dört yaşında, kocasını en az on kere, iş seyahatlerinde karşılaştığı adamlarla aldatmış. Ama bir an gelmiş, bu ikili hayatını organize etmenin verdiği bıkkınlıkla, kendi kendini sorgulamış. Görüşmelerimiz sırasında, bir oğlan çocuğu olmak istediğini ve davranışının –sabit bir koca ve birçok sevgiliye sahip olma– babasının davranışının bir "kopyası" olduğunu öğrendim. Demek ki Nicole'un sorunu art arda gelen gayrimeşru ilişkilerinde değil, cinsel kimliğinde yatıyor: Terapinin nesnesi artık o.

Pauline için sadakatsizlik antidepresan işlevi görüyor. Otuz üç yaşında, düzenli olarak moral çöküntüleri yaşıyor ve bunları o tatlı baştan çıkarıcılık ilacıyla tedavi ediyor. Bu

maceralar bugün, neredeyse "seks bağımlısı" olduğu söylenebilecek kadar alışkanlık haline gelmiş. Bu maceralardan bıkan kocası José, evliliklerini kurtarmak için ondan "kendini iyileştirmesini" istemiş.

Bazen de yakın tarihte yaşanmış bir ihanet değil, birkaç yıllık, eski bir ihanet ilişkinin gidişatını bozar; hissedilen suçluluk duygusu bütün hayata ve geleceğe gölge eder. Stéphanie'nin hikâyesini dinleyelim: Yirmi bir yaşındayken Jérémy'yle çıkıyormuş ve onunla mutluymuş. Ta ki sahnede yeni bir arkadaş, kendi kız arkadaşıyla birlikte Julien belirinceye kadar. Dördü birlikte uzun bir yaz geçirmişler. Plajda, havuzda, diskoda, Stéphanie gözlerini Julien'den alamıyormuş. Onun her şeyi hoşuna gidiyormuş: gülümsemesi, omuzları, güneş gözlüklerini başının üstüne koyma biçimi. Karşılıklı çekimleri gün geçtikçe artmış. Yazın sonunda, ilk defa, gizlice öpüşmüşler. Stéphanie Jérémy'yi Julien'le defalarca aldatmış; kendi kendine Jérémy'nin sükûnetinin ve ağırbaşlılığının kendi coşkun kişiliğini mükemmelen tamamladığını ne kadar söylerse söylesin, yine Julien'e koşmaktan kendini alıkoyamıyormuş. Tabii ki günün birinde Jérémy her şeyi öğrenmiş; bunu konuşmak üzere buluşmuşlar ve Jérémy ona, sinirlenmeden, ihtiyatlılığına ve ağırbaşlılığına sadık kalarak, kızmadığını, zamanı gelene kadar bekleyeceğini söylemiş. Bu sözler üzerine Stéphanie kendini tuzağa düşmüş gibi hissetmiş; bu oyuna girmeyi reddetmiş ve hem üniversite hem de şehir değiştirmeyi tercih etmiş, bir daha da asla Jérémy'yi görmemiş. Buna karşılık, ona acı çektirmiş olmanın verdiği suçluluk duygusundan yıllarca kurtulamadı. Ancak çok sonradan, terapi sayesinde kendi sadakatsizliğinin bugüne uzayan gölgesinden kurtulmayı başarabildi. Psikoloğuyla suçluluk duygusu üzerine çalıştılar. Suçluluk duygusu insani bir şey olsa da, duygusal hayatını özgürce yaşamasına mani oluyordu.

Daha karmaşık hikâyeler de olabiliyor. Mesela internet sitem üzerinden bana, ismi gizli kalmak kaydıyla yazan, iki kız çocuk babası, boşanmış, kırk iki yaşındaki şu adamın hikâyesi gibi: "Dört ay önce internet üzerinden kırk yaşında bir kadınla tanıştım. E-posta adreslerimizi, cep telefonu numaralarımızı aldık ve birbirimize fotoğraflar gönderdik. Beni, yaklaşık yirmi yıldır evli olduğu kocasından habersiz arıyordu. Ayrıca on beş yıldır, kocasıyla birlikte çalıştığı şirketin patronunun da sevgilisiydi... Bir ayın sonunda, yaşadığım yere yakın bir yere geldi ve seviştik. Bundan yirmi gün sonra ben onun yaşadığı şehre gittim. Büyük bir tutkuyla seviştik... Aynı akşam, dönmeden önce, bir çılgınlığa kapıldım ve işverenine telefon edip kadını rahat bırakmasını söyledim. Bunun üzerine kıyamet koptu... Üç gün boyunca ondan haber alamadım. Onu intihar etmekle tehdit ettim ve yirmi tane antidepresan içerek dediğimi de yaptım. Hastaneye kaldırıldım, orada midem yıkandı. Daha sonra beni bir psikiyatri kliniğine gönderdiler ve orada da bir hafta kaldım. Sonra onunla yeniden telefonla konuştum, bana beni hâlâ sevdiğini, ama artık durumun değiştiğini, çünkü ikisinin birden işten kovulduğunu söyledi. Umutsuzluğa kapıldım: Ailemi, kızlarımı, kendi kendimi mahvettim. Bu aşk sayesinde kendimi toparlamayı umuyordum ama sanırım bu şansımı da mahvettim ve bu kadını kaybettim. Sizden bana yardım etmenizi diliyorum."

Bu adam birden fazla hata yapmış. Bunların ilki, on beş yıldır kocasını, ikisinin birden işvereni olan adamla aldatan bir kadının yaşadığı ikili hayatı bildiğini gösterdiği, özel kabul edilen bir durumu alenileştirdiği gayet tedbirsiz o telefonu etmekti. Daha yeni tanıdığı ve evlilik dışı ilişkisini kocasından saklı tutmayı becermiş –üstelik belki de adam biliyordu ama işini kaybetme korkusuyla sesini çıkarmıyordu– bir kadına karşı kahramanlık taslamaya hakkı yoktu.

Bu adamın zararlı tutku taşıdığını düşünüyorum: Daha yeni tanıştığı bir kadını sevdiğini söylüyor ama şu zamana kadar ona zarardan başka bir şey vermedi. Öyle ya, kadın işini kaybetti, belki kocasını da. Hiç kuşku yok ki, hem kendisine hem de sevdiklerine zarar veren bu davranış biçimine son verebilmesi için terapi görmesi gerekiyor.

Son olarak, bireysel terapiler, başka türlü vakalarda, kişiliğinin gey bileşenini kabullenmeyen ve anlamak ya da daha doğrusu değişmek için terapiste başvuran eşcinsel sadakatsizliğin faillerine de yardımcı olabilir. Bu arada, eşlerini –ya da dostlarını, iş arkadaşlarını– aldatan insanların çoğunun hiçbir suçluluk duygusu duymadığını ve bir psikoloğa danışma ihtiyacı hissetmediğini kabul etmek zorundayım. Yakalanırlarsa, bir avukat bulmayı tercih ediyorlar.

SONUÇ

Seven kişi risk alır. Aldatılma riskini alır ama aynı zamanda, günün birinde, aldatma riskini de alır. Yeri gelmişken, George Herbert'in güzel bir cümlesini hatırlayalım: "Dışa vurulmayan aşk, şişede kalmış şarap gibidir: Susuzluğu gidermez." Tehlikeyi kabul etmemiz gerekiyor: Aldatılma riski olmadan insan sevemez.[1]

Yaygın, amiyane, neredeyse sıradan bir şey haline gelen sadakatsizlik, Batı dünyasında uzun süre suç sayılmıştı. Bisiklet efsanesi Fausto Coppi'yi düşünün, zinayla suçlanmış ve iki sene hapis cezası almıştı! Coppi evliydi, aynı şekilde sevdiği kadın Giulia Occhini de evliydi ve o da tutuklanmış, hapse girmişti. Hem adalet hem de 1950'lerin yobaz İtalyası tarafından mahkûm edilseler de, ne mutlu ki aşkları bütün zorlukların ve bütün eleştirilerin üstesinden geldi. Ancak çok kısa sürdü, şampiyon birkaç yıl içinde sıtmadan öldü.

Felsefeci Bernard-Henri Levy'nin kızı Justine Levy'nin yazdığı acıklı kitabın provokatif başlığını[2] (Ciddi Bir Şey Yok)

1 R. Giommi, *a.g.e.*

2 J. Levy, *Rien de grave*, Stock, Paris, 2004.

hatırlayacak olursak, bundan elli yıl sonra, sadakatsizlik suç olmaktan çıkmakla kalmadı, artık birçokları için "ciddi bir şey" bile teşkil etmiyor. Bu kitapta yazar, isim ve yaşananları zar zor gizleyerek, aldatılmış bir kadının hikâyesini anlatıyor: Kocası Raphaël Enthoven, o sırada babası yayıncı Jean-Paul Enthoven'in eşi olan şarkıcı Carla Bruni'yle kaçmış ve ondan bir çocuk yapmıştı. Yine de, sadakatsizliği anlatma, yargılama ve yaşama şekli her ne kadar çok kısa bir zaman içinde gözle görülür bir değişime uğramış olsa da, Justine Lévy'nin kitabının gösterdiği gibi, sanıldığından daha fazla acı vermeye devam ediyor. Kadında özgüven eksikliği ve büyük bir acı yaratıyor. Erkekte narsisizmi zedeliyor ve bazen intikam adına kan dökmeye kadar götürüyor. Bir erkek kendini erkek gibi hissedebilmek için aldatabilir ama hiçbir erkeğin narsisizmi aldatılmayı kaldıramaz. Mesela, daima çok güzel sevgilileri olmuş eski bir doktor arkadaşımı yıllar sonra tekrar gördüm: Çirkin denebilecek bir kadınla evliydi bu sefer. Onu bu konuda sorguladığımda bana bir kadın tarafından aldatılmamanın tek yolunun, kendini kıskanma durumuna düşürmemek olduğunu söyledi... Heyhat! Risk alacak cesareti olmayan, hayatı gerçekten yaşayabilir mi? Bundan emin değilim.

Demişken, sadakatsizliğin tikel bir davranışa denk düşmediğini hatırlatmak da önemli gibi geliyor bana: Bütün gayrimeşru ilişkiler aynı tornadan çıkmaz. Çiftler üzerinde yapılan klinik çalışma mutlak tekeşliliğin yanında ve paralelinde, bir sürü çokeşli davranış tipinin olduğunu açık bir şekilde göstermiştir. Şu örnekleri verebiliriz:

- Eskiden erkeklere özgü olan ama bugün bir kadın pratiği haline gelen, özellikle cinsel *kaçamaklar*.
- Sartre-Beauvoir çiftinde olduğu gibi, bir yanda "gerçek" bir çift ilişkisi, bir yanda da zaman zaman sadakatsizlikler modeli *kontenjan ilişkiler*.

- Farklı süre ve tarzlardaki eşzamanlı ilişkilerle birlikte, çoğul sadakatsizlikler.[3]
- Farklı partnerlerle farklı ihtiyaçlara cevap veren *uzun süreli paralel hikâyeler*.

Bu kitabı yazarken, sadakatsizlik üzerine yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi, yalancılığın fahiş boyutlara ulaştığını fark ettim: Sadakatsizliğin tam olarak doğru oranını saptamak, pratik olarak mümkün değil (% 5'le % 90 arasında değişiyor). Aynı zamanda, yapılan araştırmaların sonuçlarına göre kadınlar erkeklerden daha az aldatıyor. Halbuki iyi düşünülürse, eğer iki cinsten biri yalan söylemiyorsa, bu pek de mümkün değil.

Peki yalan söylemek ve eşine yalan söylemek caiz midir? Klinik bir bakış açısından hareketle, yalan söylemenin doğru olabileceğini düşünüyorum: Aslında gayrimeşru ilişkinin çoğu zaman, aldatılanın anlayamayacağı psikolojik sebepleri vardır. O nedenle inkâr etmek, ilelebet inkâr etmek yeğdir. Buna karşılık kıskançlığı itiraf etmeyi öneririm; çünkü kıskançlık, gayrimeşru ilişkiden farklı olarak, afrodizyak yerine geçebilir.[4]

Biraz yukarıda, Justine Levy'den bahsederken sadakatsizliğin bugün de eskiden olduğu gibi acı vermeye devam ettiğini söyledim. Bu konuda açık olmak gerekir: Herkes duygusal olarak ihaneti kaldıramaz. Bunu derken daha ziyade, gittikçe sıklaşan kadın sadakatsizlikleri karşısında narsisizmleri her zaman ağır yara alan erkekleri kastediyorum. Bu saptama bir yana, gerçek ihanetlerin dostluğa ve muhtemelen duygulara dokunan ihanetler olduğunu da unutmamak gerekir: Çok daha fazla olan cinsel sadakatsizlikler, tabiatları gereği daha kolay affedilir. Bu konuda da erkeklerin,

3 F. Simpere, *a.g.e.*

4 W. Pasini, La Jalousie, *a.g.e.*

mevzuyu uzun zamandan beri bilen kadınlara yetişmek için gidecekleri daha çok yol var. İşte tam da, iki cinsiyet arasındaki, aynı zamanda geleneksel ahlâkla benimsenmiş cinsel davranışlar arasındaki bu mesafenin kapanmasına yardımcı olmak için yazdım bu kitabı.

PEKİ SİZ SADAKATSİZLİK HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?[1]

(www.willypasini.it Sitesinde Yapılmış Araştırmanın Sonuçları)

- *Eşinizin sadakatsizliğini bağışlar mısınız?*
  - Eğer onu ihmal ettiğimi düşünüyorsam, evet ..... % 50
  - Hayır, asla ..... % 37
  - Evet, ama önce intikamımı alırım ..... % 13

  İnsanların büyük bir kısmı eşini bağışlayıp birlikteliği korumayı tercih ederken, % 13'ü intikam almayı düşünüyor.

- *Size göre sadakat*
  - Bir zorunluluktur ..... % 4
  - Ahlâkî bir ödevdir ..... % 18
  - Duygusal bir seçimdir ..... % 78

  Demek ki sadakat, dışarının dayattığı toplumsal bir seçim olmaktan ziyade (% 22) kişisel bir psikolojik tercihtir (% 78).

- *Sadakatsizliğe uğradığınızda tepkiniz ne olur?*
  - Siz de onu aldatırsınız ..... % 10
  - Çektiğiniz acıyı gösterirsiniz ..... % 53
  - Partnerinizden ayrılırsınız ..... % 37

  Sadakatsizlik ne kadar sıradanlaşırsa sıradanlaşsın, eskiden olduğu gibi acı vermeye devam ediyor...

1 R. Giommi, *a.g.e.*

- *Hangisi sadık kalmaya yardımcı olur?*
  - Yabancıların cezbesine karşı koymak ..... % 17
  - Partnerine âşık olmak ..... % 68
  - Sadakatsizliğin sonuçlarını düşünmek ..... % 15

  Şu son cevaptaki dürüstlük ve bilgeliğe bakın! Gerçekten de, aldatmanın en iyi panzehiri âşık olmaktır.